

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2021/22:MJU21

Jordbrukspolitik

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden om jordbrukspolitik från allmänna motionstiden 2021/22. Motionsyrkandena handlar bl.a. om den gemensamma jordbrukspolitiken, jordbrukets påverkan på miljön och klimatet, biologisk mångfald i odlingslandskapet, växtnäringsläckage och forskningsfrågor. Utskottet hänvisar i huvudsak till pågående arbete. I betänkandet finns 27 reservationer (M, SD, C, KD, L, MP) och fem särskilda yttranden (M, SD, C, KD, L).

Behandlade förslag

Cirka 220 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2021/22.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning.....	8
Utskottets överväganden.....	9
Den gemensamma jordbrukspolitiken	9
Jordbrukets miljöpåverkan	17
Biologisk mångfald i odlingslandskapet.....	30
Växtnäringsläckage från jordbruket	34
Hållbar livsmedelsproduktion.....	38
Forskningsfrågor	45
Kompetensförsörjning	51
Gårdsslakterier och mobila slakterier	54
Övriga jordbrukspolitiska frågor	56
Motioner som bereds förenklat.....	66
Reservationer	68
1. Den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 1 (SD).....	68
2. Den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 1 (MP).....	69
3. Jordbrukets klimatpåverkan, punkt 2 (MP)	70
4. Den ekologiska produktionens klimat- och miljönytta, punkt 3 (SD) ..	72
5. Den ekologiska produktionens klimat- och miljönytta, punkt 3 (MP)	73
6. En reviderad livsmedelsstrategi, punkt 4 (MP).....	74
7. Kriterier för återvätningsprojekt, punkt 5 (L)	75
8. Biologisk mångfald i odlingslandskapet, punkt 6 (C).....	75
9. Biologisk mångfald i odlingslandskapet, punkt 6 (L).....	76
10. Växtnäringsläckage från jordbruket, punkt 7 (MP)	77
11. Hållbar livsmedelsproduktion, punkt 8 (L).....	78
12. Hållbar livsmedelsproduktion, punkt 8 (MP)	79
13. Nationella godkännanden för GMO och nya livsmedel, punkt 9 (SD)	79
14. Lagstiftningen om genteknik, punkt 10 (M, C)	81
15. Lagstiftningen om genteknik, punkt 10 (SD)	82
16. Lagstiftningen om genteknik, punkt 10 (KD).....	83
17. SLU Grogrund, punkt 11 (M, KD)	83
18. Biologiskt nedbrytbara bekämpningsmedel, punkt 12 (L).....	84
19. Strategiskt arbete med kompetensförsörjning, punkt 13 (M, C, KD) ..	85
20. Anpassade utbildningar, punkt 14 (SD).....	85
21. Gårdsslakterier och mobila slakterier, punkt 15 (SD).....	86
22. Gårdsslakterier och mobila slakterier, punkt 15 (MP).....	86
23. Tilldelning av mark vid omarrondering, punkt 16 (SD)	87
24. Bevattning, punkt 17 (C)	87
25. Utveckling av företagande i livsmedelskedjan, punkt 18 (M)	88
26. Fäbodbruk och djurhållning, punkt 19 (SD, KD)	89
27. Vissa frågor om odling av blommor, punkt 20 (MP).....	89
Särskilda yttranden	91
1. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (M).....	91
2. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (SD)	91
3. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (C).....	91

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (KD).....	91
5. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (L).....	91
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	92
Motioner från allmänna motionstiden 2021/22	92
<i>Bilaga 2</i>	
Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet	115

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Den gemensamma jordbrukspolitiken

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:1048 av Anna-Belle Strömberg (S),

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 19 och 25,

2021/22:2637 av Sten Bergheden (M),

2021/22:2763 av Sten Bergheden (M),

2021/22:4061 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkandena 6, 38 och 40 samt

2021/22:4211 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 17.

Reservation 1 (SD)

Reservation 2 (MP)

2. Jordbrukets klimatpåverkan

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4066 av Lorentz Tovatt m.fl. (MP) yrkande 57 och

2021/22:4079 av Maria Gardfjell (MP) yrkandena 1–5.

Reservation 3 (MP)

3. Den ekologiska produktionens klimat- och miljönytta

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 29,

2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 54 och

2021/22:4081 av Maria Gardfjell (MP).

Reservation 4 (SD)

Reservation 5 (MP)

4. En reviderad livsmedelsstrategi

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:4060 av Maria Gardfjell (MP),

2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 52 och

2021/22:4079 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 6.

Reservation 6 (MP)

5. Kriterier för återvätningsprojekt

Riksdagen avslår motion

2021/22:4199 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 91.

Reservation 7 (L)

6. Biologisk mångfald i odlingslandskapet

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7 och 8 samt

2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkandena 8, 10 och 13.

Reservation 8 (C)

Reservation 9 (L)

7. Växtnäringsläckage från jordbruket

Riksdagen avslår motion

2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkandena 51, 53 och 55.

Reservation 10 (MP)

8. Hållbar livsmedelsproduktion

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2341 av Nina Lundström (L) yrkande 1,

2021/22:3857 av Kalle Olsson m.fl. (S),

2021/22:4069 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 3 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 20.

Reservation 11 (L)

Reservation 12 (MP)

9. Nationella godkännanden för GMO och nya livsmedel

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 46 och

2021/22:2479 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 26.

Reservation 13 (SD)

10. Lagstiftningen om genteknik

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 44 och 45,

2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 63 och 65

samt

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 53.

Reservation 14 (M, C)

Reservation 15 (SD)

Reservation 16 (KD)

11. SLU Grogrund

Riksdagen avslår motion

2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 62.

Reservation 17 (M, KD)

12. Biologiskt nedbrytbara bekämpningsmedel

Riksdagen avslår motion

2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 6.

Reservation 18 (L)

13. Strategiskt arbete med kompetensförsörjning

Riksdagen avslår motion

2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 21.

*Reservation 19 (M, C, KD)***14. Anpassade utbildningar**

Riksdagen avslår motion

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 40.

*Reservation 20 (SD)***15. Gårdsslakterier och mobila slakterier**

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 31,

2021/22:2479 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 22 och

2021/22:4061 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 27.

*Reservation 21 (SD)**Reservation 22 (MP)***16. Tilldelning av mark vid omarrondering**

Riksdagen avslår motion

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 24.

*Reservation 23 (SD)***17. Bevattning**

Riksdagen avslår motion

2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 13.

*Reservation 24 (C)***18. Utveckling av företagande i livsmedelskedjan**

Riksdagen avslår motion

2021/22:3689 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 20.

*Reservation 25 (M)***19. Fäbodbruk och djurhållning**

Riksdagen avslår motionerna

2021/22:2094 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 2 och

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 27 och 28.

*Reservation 26 (SD, KD)***20. Vissa frågor om odling av blommor**

Riksdagen avslår motion

2021/22:4100 av Emma Hult (MP) yrkandena 1–3.

Reservation 27 (MP)

21. Ogräsbekämpning

Riksdagen avslår motion
2021/22:196 av Mikael Larsson (C).

22. Motioner som bereds förenklat

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som finns upptagna under denna punkt i utskottets förteckning över avstyrkta motionsyrkanden.

Stockholm den 31 mars 2022

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP), Jessica Rosencrantz (M), Hanna Westerén (S), Isak From (S), John Widegren (M), Elin Segerlind (V), Martin Kinnunen (SD), Malin Larsson (S), Magnus Oscarsson (KD), Jakob Olofsgård (L), Staffan Eklöf (SD), Ulrika Heie (C), Markus Selin (S), Marléne Lund Kopparklint (M), Mats Nordberg (SD) och Suzanne Svensson (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet ca 220 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2021/22. Motionsyrkandena handlar bl.a. om den gemensamma jordbrukspolitiken, jordbrukets påverkan på miljön och klimatet, biologisk mångfald i odlingslandskapet, växtnäringsläckage och forskningsfrågor. Ett antal yrkanden tar upp samma eller i huvudsak samma frågor som riksdagen har behandlat tidigare under valperioden, och de behandlas därför i förenklad ordning. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1. Motionsyrkanden som behandlas i förenklad ordning redovisas i bilaga 2.

Vid utskottets sammanträde den 3 februari 2022 informerade Regeringskansliet (Näringsdepartementet), Jordbruksverket och Lantbrukarnas riksförbund (LRF) utskottet om frågan om lönsamheten hos Sveriges lantbrukare.

Vid utskottets sammanträde den 24 mars 2022 informerade Regeringskansliet (Näringsdepartementet), Jordbruksverket och Lantbrukarnas riksförbund (LRF) utskottet om hur kriget i Ukraina påverkar förutsättningarna för Sveriges lantbrukare.

Utskottets överväganden

Den gemensamma jordbrukspolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om den gemensamma jordbrukspolitikens utformning och om jordbruksstöd.

Jämför reservation 1 (SD) och 2 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 19 anförs att regeringen bör arbeta för att möjliggöra stöd för riktade naturvårdsåtgärder som inte rymms inom den gemensamma jordbrukspolitiken, oavsett om de blir en del av Sveriges strategiska plan för jordbrukspolitiken eller inte. Det kan enligt motionärerna handla om viktiga insatser för biologisk mångfald även om de inte utförs på stora arealer, t.ex. naturvårdsbränning och bevarande skötsel av särskilda biotoper.

Enligt yrkande 25 i samma motion bör regeringen arbeta för att påverka i EU för att skapa möjligheter att införa en djurvälståndssättning för mjölkkor på bete och att sänka slakteriavgifter. Motionärerna anför att de svenska mjölkbönderna behöver kompenseras för merkostnader på grund av högre krav på djurskydd.

I kommittémotion 2021/22:4061 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 6 anförs att EU:s jordbrukspolitik ska främja en förbättrad djurhållning och att EU-bidrag snabbt bör kunna dras tillbaka från dem som inte uppfyller kraven i EU:s djurskyddsdirektiv.

Enligt yrkande 38 i motionen bör ett investeringsstöd införas som påskyndar omställningen till lösdrift även på mindre mjölkgårdar. Fler och fler ladugårdar inreds för lösdrift, vilket är ett krav vid nyproduktion. Trots detta står fortfarande 20–30 procent av korna uppbundna vintertid.

I yrkande 40 anförs att man bör stimulera ökad betesdrift för mjölkkor utöver lagkravet och därför införa en djurvälståndssättning för bete.

Enligt motion 2021/22:4211 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 17 bör regeringen driva på inom EU för att avveckla subventionerna för industriella icke-ekologiska jordbruk.

I motion 2021/22:2637 av Sten Bergheden (M) anförs att beräkningsgrunderna för investeringsstöd för att minska klimatgaserna bör ses över.

Enligt motion 2021/22:2763 av Sten Bergheden (M) bör en översyn göras av regelverket för fånggrödor. Motionären menar att ansökningstiden för att odla fånggrödor behöver förlängas till den 1 september. I dag måste

lantbrukare redan i april bestämma var de ska odla sina fånggrödor. Detta kan ställa till med problem för planeringen för lantbrukarna.

Enligt motion 2021/22:1048 av Anna-Belle Strömberg (S) bör regeringen verka för att skolmjölksstödet bibehålls eller utökas och att ansökningsförfarandet förenklas. Motionären vill uppmärksamma att EU-kommissionen har meddelat att en översyn av skolmjölksstödet ska göras i samband med arbetet med den nya livsmedelsstrategin Jord till bord. En översyn ska bl.a. göras av vilka stödmottagare och produkter som ska omfattas.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

EU:s gemensamma jordbrukspolitik (GJP) är gemensam för alla medlemsländer. Den förvaltas och finansieras genom EU:s budget. Målen med den gemensamma jordbrukspolitiken är att

- det ska finnas säkra livsmedel av hög kvalitet till rimliga priser
- jordbrukarna ska ha en skälig levnadsstandard
- naturresurserna och miljön bevaras och skyddas
- främja sysselsättning, tillväxt och lokal utveckling på landsbygden.

Den gemensamma jordbrukspolitiken omfattar bl.a. direktstöd och marknadsåtgärder (den s.k. första pelaren). Direktstöden sörjer för stabila inkomster och ersätter lantbrukarna för att de tar miljöhänsyn och ger kollektiva nyttigheter som inte går att sälja på marknaden. Den gemensamma jordbrukspolitiken stöder även landsbygdssamhällellenas livskraft genom landsbygdsåtgärder (den s.k. andra pelaren). Åtgärdena lägger en grund för jordbrukspolitikkens marknadsinterventioner och inkomststöd med hjälp av strategier och finansiering som stärker EU:s livsmedels- och skogssektorer, förbättrar miljöhållbarheten och ökar landsbygdsområdenas välmående i största allmänhet.

De tre långsiktiga målen för landsbygdsutveckling i EU är att

- främja jordbrukets konkurrenskraft
- garantera klimatåtgärder och en hållbar förvaltning av naturresurser
- bidra till en välbalanserad utveckling av landsbygden ekonomier och samhällen samt bevara och skapa nya jobb.

Den 1 juni 2018 presenterade Europeiska kommissionen sitt lagstiftningsförslag om en reform av den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) efter 2020. Reformpaketet omfattar tre förordningar, COM(2018) 3921, COM(2018) 3932 och COM(2018) 3943. En av de väsentliga delarna i reformen av GJP är förslaget om en ny förvaltningsmodell. Kommissionens utgångspunkt är att politiken ska bli mer resultatorienterad och fokusera mindre på regelefterlevnad. Medlemsländerna ska få ett ökat ansvar för politikens genomförande.

I Regeringskansliets faktapromemoria 2017/18:FPM140 Reformpaket för den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2020 anges att kommissionens

reformförslag innebär ett ökat inflytande för medlemsländerna i valet av åtgärder samt regler och villkor för åtgärderna. Medlemsländerna får själva välja åtgärder utifrån hur man anser att åtgärderna bäst leder till att de EU-gemensamma målen kan uppnås. Politiken ska även bli mer resultatorienterad och fokusera mindre på regelefterlevnad. Medlemsländerna ska få ett ökat ansvar för politikens genomförande. Skillnaden jämfört med i dag är att medlemsländerna i större utsträckning ska ansvara för utformningen av administration och regler kopplade till de åtgärder som väljs av respektive land.

Av faktapromemorian framgår vidare att regeringen har som målsättning att den nya politiken ska vara enklare för myndigheter att genomföra och enklare för stödmottagare att följa. De åtgärder som politiken omfattar bör vara effektiva och åstadkomma en högre måluppfyllelse än i dag. Vidare anges att regeringen är positiv till kommissionens ansats att ge medlemsländerna en ökad flexibilitet i genomförandet och att politiken i högre grad än i dag ska vara resultatorienterad. Regeringen anser att det krävs ett fokus på effektiva riktade åtgärder på miljö- och klimatområdet för att de ambitiösa målen ska kunna uppnås. Regeringen är positiv till kommissionens ambition att stärka GJP:s miljönytta. I en resultatorienterad politik behöver medlemsländerna kunna utforma miljöåtgärder som hanterar regionala och lokala utmaningar för att möta gemensamma klimat- och miljömål. Regeringen anger i promemorian att den är tveksam till generella villkor som riskerar att påverka enskilda brukare hårt utan att ge någon säkerställd miljö- eller klimatnytta. Vidare anser regeringen att det är viktigt att stöden utformas på ett sätt som inte resulterar i att lågt ställda nationella klimat- och miljökrav skapar konkurrensfördelar för enskilda medlemsländer.

EU:s ministrar i jordbruks- och fiskerådet nådde i oktober 2020 en överenskommelse om reformpaketet för den gemensamma jordbrukspolitik. Överenskommelsen innebär en ökad miljö- och klimatambition jämfört med i dag. Den viktigaste skillnaden är att en del av direktstöden öronmärks för miljöåtgärder. Detta är en viktig förändring för att öka miljö- och klimatambitionen eftersom fler medlemsländer kommer att behöva göra mer för miljön och klimatet. En annan viktig del i överenskommelsen är grundvillkoren för miljö och klimat som jordbrukarna måste följa för att kunna ta del av stöden och ersättningarna. Med de förändringar som nu görs innebär överenskommelsen en förenkling för jordbrukarna. Bland annat har de tidigare tvärvillkoren för djurmärkning och djurregistrering tagits bort, och man kan i fortsättningen rikta kravet på att avsätta arealer till miljönytta till områden där de leder till en ökad miljönytta. Samtidigt får medlemsstaterna nya möjligheter att utforma villkoren utifrån regionala förhållanden, vilket ger förutsättning för en ökad positiv effekt för miljön.

Regeringen har uppgett att överenskommelsen innebär ett ökat inflytande för Sverige att utforma politiken utifrån sin specifika situation. Varje land ska arbeta fram sin egen nationella plan, vilket innebär att åtgärder och insatser kan riktas till områden där de kan göra störst skillnad eller ge bäst effekt.

Sverige har enligt regeringen arbetat hårt för att säkerställa en fortsatt marknadsorienterad jordbrukspolitik. Flera medlemsstater har drivit på för ökade möjligheter till produktionskopplade stöd, vilket skulle innebära ett stort avsteg från den marknadsorientering som jordbrukspolitiken har genomgått genom tidigare reformer. Rådet har enats om en till delar oförändrad nivå jämfört med i dag, vilket är en kompromiss som regeringen har ansett att Sverige kan acceptera, givet det tryck som varit för en ökning av de produktionskopplade stöden.

Regeringen har även anfört att Sverige har drivit på i förhandlingarna för att GJP ska ha en ökad miljö- och klimatambition jämfört med i dag, för att reformen ska värna konkurrenskraften för EU:s och Sveriges jordbrukare och för att GJP ska bli enklare och effektivare. Regeringen anser att den har nått framsteg i dessa frågor.

Utskottet har tidigare vid flera tillfällen behandlat frågan om GJP, bl.a. i betänkande 2020/21: MJU17. Utskottet anförde då bl.a. följande:

Utskottet har de senaste åren med stort engagemang följt arbetet med reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken. Utskottet har haft överläggningar med regeringen och fått information inför rådsmöten. Därutöver har en kontaktgrupp med ledamöter från olika partier haft regelbundna möten om den framtida jordbrukspolitiken med statssekreterare och tjänstemän från Näringsdepartementet, vilket har varit mycket värdefullt.

Utskottet vidhåller sin tidigare ståndpunkt att EU:s gemensamma jordbrukspolitik ska utformas så att den stöder ökad produktivitet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan. Utskottet delar regeringens bedömning att det behövs en fortsatt marknadsorientering av den gemensamma jordbrukspolitiken. Förenklningar, lägre utgifter, avregleringar, rättvis konkurrens och en ökad ambition för miljön och klimatet är enligt utskottet några viktiga utgångspunkter för en framgångsrik gemensam jordbrukspolitik.

Utskottet noterar att en överenskommelse om reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken nu har nåtts i rådet. Utskottet välkomnar att överenskommelsen innebär ett ökat inflytande för medlemsstaterna att utforma politiken utifrån sin specifika situation. Varje land ska arbeta fram en egen nationell plan, vilket innebär att åtgärder och insatser kan riktas till områden där de kan göra störst skillnad eller ge bäst effekt. Arbetet med att ta fram Sveriges nationella plan pågår för närvarande och planen ska beskriva vilka stöd och ersättningar som Sverige har behov av. Utskottet ser positivt på detta arbete. Utskottet välkomnar vidare att överenskommelsen i rådet innebär en ökad miljö- och klimatambition jämfört med i dag, bl.a. att en del av direktstöden öronmärks för miljöåtgärder.

Startdatumet för den nya jordbrukspolitiken är den 1 januari 2023. Efter tilldelningen av medel till jordbrukspolitiken för 2021–2027 från EU:s långtidsbudget har man enats om en övergångsförordning för 2021 och 2022. Övergångsförordningen innebär att de flesta av reglerna för 2014–2020 förlängs, samtidigt som man inför mer långtgående miljö- och klimatmål och säkrar en smidig övergång till den framtida jordbrukspolitiken. Enligt regeringen innebär detta för Sveriges del att landsbygdsprogrammet förlängs

och att vissa åtgärder förstärks för att lättare uppnå målen i den svenska livsmedelsstrategin. Insatserna för investeringar och för unga jordbrukare stärks liksom åtgärder för innovation, rådgivning och kompetensutveckling. Även insatserna för att bevara betesmarker och för att anlägga nya våtmarker förstärks. I programmet ingår under övergångsperioden nya satsningar för landsbygdsföretags digitala omställning, besöksnäringen och landsbygds-kommuners utvecklingskraft.

Inför den nya reformperioden för jordbrukspolitiken 2023–2027 ska medlemsländerna ta fram en strategisk plan. Den strategiska planen ska beskriva vilka stöd och ersättningar som Sverige har behov av, hur de ska vara utformade och hur de bidrar till att uppnå den gemensamma jordbrukspolitikens allmänna och särskilda mål.

Grunden för Sveriges strategiska plan är en s.k. SWOT-analys som beskriver vilka styrkor, svagheter, möjligheter och hot som finns, i detta fall i de gröna näringarna och på Sveriges landsbygder. Utifrån SWOT-analysen har Sverige tagit fram en behovsanalys som beskriver vilka behov som kan mötas med den nya jordbrukspolitiken. Dessa behov utgör en obligatorisk och viktig del av den strategiska planen. I december 2020 lämnade Jordbruksverket in ett förslag på utformning av stöd och ersättningar i den strategiska planen till Regeringskansliet. Den 8 februari 2021 kompletterade Jordbruksverket förslaget med den del som rör betesmarker och slåtterängar. Den 18 februari 2021 kompletterades det tidigare lämnade förslaget om stöd för kompetensutveckling med området Hållbart skogsbruk. De förslag Jordbruksverket har lämnat in bygger på noggranna utvärderingar och bred samverkan. Jordbruksverket har också levererat ytterligare underlag till Regeringskansliet kopplat till ettåriga miljö- och klimatersättningar.

Den 16 december 2021 beslutade regeringen om ett förslag till en strategisk plan. Den strategiska planen omfattar stöd och ersättningar som motsvarar dagens jordbrukarstöd, sektorsspecifika stöd samt stöden och ersättningarna i nuvarande landsbygdsprogram. Stöden till jordbruket styrs mer direkt till aktiva jordbrukare, och det blir större fokus på hållbarhet. Det blir också satsningar på kunskap och innovation samt stöd till investeringar och till unga jordbrukare.

Regeringen uppger att ett viktigt mål för den strategiska planen är att bidra till att den nationella livsmedelsstrategins mål kan nås. En ökad livsmedelsproduktion i linje med strategin kommer att leda till fler gröna jobb i livsmedelskedjan och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Totalt omfattar den strategiska planen 2023–2027 drygt 60 miljarder kronor, där ca 45 miljarder kronor utgör medel från EU och ca 15 miljarder kronor är svensk finansiering. Utöver dessa medel satsar regeringen ca 4,3 miljarder kronor på nationella insatser för jordbruket, miljön och utvecklingen i Sveriges landsbygder under samma period.

I regeringens arbete med den strategiska planen har det också varit viktigt att förenkla stödsystemen och att höja ambitionen inom miljö- och klimatområdet. Arbetet med att skapa enklare stödsystem och regelverk samt

att åstadkomma en mer fokuserad politik har lett till att vissa av dagens stödformer fr.o.m. 2023 kommer att hanteras nationellt i stället för att ingå i den strategiska planen. Exempel på sådana kommande nationella stödformer med nationell finansiering är stöd till bredband, kommersiell service, rovdjursavvisande stängsel, restaurering och röjning av betesmarker och slåtterängar och särskild skötsel av myrslätterängar. Den 10 mars 2022 beslutade regeringen att ge Naturvårdsverket i uppdrag att inrätta ett samlat nationellt program för ersättning till restaurering av ängs- och betesmarker och naturvårdsbränning i vissa ängs- och betesmarker. Programmet omfattar även lövtäkt i ängs- och betesmarker samt slåtter av vissa hävdberoende myrmarker. Ersättningarna ska kunna sökas av lantbrukare och andra markförvaltare och betalas ut fr.o.m. 2023.

Några av de ersättningar som omfattas av den strategiska planen är ettåriga miljö- och klimatersättningar, t.ex. ersättning för ekologisk produktion där syftet är att öka den ekologiska produktionen samt att främja odlingslandskapets ekosystemtjänster genom att uppmuntra varierande brukningsmetoder. Syftet är också att bidra till att uppfylla de svenska miljömålen och att möta konsumenternas efterfrågan på livsmedel med särskilda egenskaper. Regeringen föreslår även fleråriga miljöersättningar, t.ex. ersättning för skötsel av betesmarker och slåtterängar. Syftet med detta stöd är att bevara och förstärka hävdgynnad biologisk mångfald och synliggöra kulturmiljöer och därmed öka variationen i odlingslandskapet. Vidare föreslås djurvälståndersättningar för får, kor och suggor. Med undantag för höjning av den planerade ersättningsnivån är djurvälståndersättningen för kor och suggor oförändrad jämfört med i dag. Stöd till kompetensutveckling föreslås också, bl.a. för temaområdet konkurrenskraft och djurvälstånd.

Den strategiska planen har skickats till EU-kommissionen. EU-kommissionen kommer nu att granska Sveriges förslag. Därefter kan det bli ändringar i de stöd och ersättningar som har föreslagits innan kommissionen slutligen godkänner planen.

När det gäller investeringsstöd omfattas detta stöd av det förlängda landsbygdsprogrammet 2021–2022. Förlängningen innebär en förstärkning av programmet med 417 miljoner kronor under de två åren. För dessa år förstärks investeringsstödet till jordbruk med 27 miljoner kronor för energisatsningar och med 41 miljoner kronor för satsningar inom klimatområdet. Jordbruksverket anger att de flesta av de investeringsstöd som ingår i den strategiska planen 2023–2027 motsvarar de som finns i dagens landsbygdsprogram. Kommande stöd kommer att likna dagens stöd, även om stödnivåer och villkor har justerats.

När det gäller odling av fånggröda kan miljöersättning betalas ut för detta. Med fånggröda menas växtlighet som har sin huvudsakliga tillväxt mellan två huvudgrödor och som odlas i syfte att minska växtnäringens förluster efter huvudgrödans skörd. Syftet med ersättningen är att minska kväveutlakning och fosforförluster från åkermark och att lagra in kol i marken. För att få ersättning för odling av fånggröda behöver lantbrukaren ha ett åtagande att

sköta marken eller djuren enligt vissa villkor. Enligt Jordbruksverket är sista dagen som man kan söka ersättning 2022 den 13 april. Om ansökan kommer in efter den 13 april minskas ersättningen med 1 procent per arbetsdag som ansökan är försenad. Om ansökan kommer in efter den 9 maj får lantbrukaren ingen ersättning alls för 2022. Enligt Jordbruksverket finns det inga specifika datum för när olika fånggrödor senast måste ha såtts. Däremot ska fånggrödan sås in i växande gröda i god tid, så att den kan utvecklas väl och ta upp kväve under hösten, efter skörd av huvudgrödan.

EU:s skolprogram stöder leveranser av frukt, grönsaker, mjölk och vissa mjölkprodukter. I Sverige kan ett skolmjölksstöd sökas av alla skolor, från förskolor till gymnasier. Syftet med detta EU-stöd är att ge fler elever möjlighet att dricka mjölk i skolan. För att få ta del av skolmjölksstödet måste skolan bl.a. undervisa barnen om jordbruk, miljö eller hållbar och bra mat. Regelverket för stödet finns i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2017:13) om stöd för mjölk till skolelever med ändringsföreskriften SJVFS 2021:21. Föreskrifterna är beslutade med stöd av 20 § förordningen (2011:926) om EU:s förordningar om pris- och marknadsreglering av jordbruksprodukter. Stödet regleras i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2017/39 av den 3 november 2016 om tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 vad gäller unionsstöd till utdelning av frukt och grönsaker, bananer och mjölk vid utbildningsanstalter samt kommissionens delegerade förordning (EU) 2017/40 av den 3 november 2016 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 vad gäller unionsstöd till utdelning av frukt och grönsaker, bananer och mjölk vid utbildningsanstalter och om ändring av kommissionens delegerade förordning (EU) nr 907/2014.

Från jord till bord-strategin för ett rättvisare, hälsosammare och miljövänligare livsmedelssystem (COM(2020) 381) ingår i den europeiska gröna given som anger hur Europa ska bli den första klimatneutrala världsdelen till 2050. Syftet med strategin är att göra EU:s livsmedelssystem till en global standard för hållbarhet. En handlingsplan medföljer strategin där kommissionen avser att se över relevant lagstiftning och vid behov föreslå ny lagstiftning. Som en del av detta arbete ser kommissionen nu över EU:s program för frukt, grönsaker och mjölk i skolan. Initiativet är ute på samråd under första kvartalet 2022.

Enligt landsbygdsdepartementet hanteras skolprogrammen fortlöpande i förvaltningskommittéer och expertgrupper, t.ex. när det gäller budget-uppföljning och tekniska ändringar i delegerade akter. Om kommissionen föreslår substantiella förändringar kan frågan komma att lyftas upp till en högre politisk nivå, t.ex. till ett råd. Regeringen har då möjlighet att ta ställning till ett eventuellt förslag.

När det gäller slakteriavgifter har utskottet nyligen behandlat motioner om detta i betänkande 2021/22:MJU14 Livsmedelspolitik. Utskottet anförde att när det gäller kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar infördes ett nytt avgiftssystem den 1 januari 2022. Syftet med det nya avgiftssystemet

är att det ska bidra till konkurrenskraftiga villkor för den svenska livsmedelssektorn, underlätta småskalig slakt och ge incitament till en effektiv slakt och kontroll. Utskottet noterade vidare att nedsättning av slakteriavgifter kan göras bl.a. för anläggningar med liten produktion och för regelefterlevnad. Utskottet anförde vidare att det således redan finns möjlighet att minska kostnaderna för köttkontrollen av de anledningar som togs upp i den då aktuella motionen, vilket bl.a. var en differentiering av avgiftsmodellen så att den antingen riktas mot företag med liten produktion eller företag med god regelefterlevnad. Med anledning av detta och eftersom det nya avgiftssystemet nyligen har kommit på plats avstyrkte utskottet motionsyrkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare välkomnat att överenskommelsen om reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken innebär ett ökat inflytande för medlemsstaterna att utforma politiken utifrån sin specifika situation. Utskottet har även framhållit att EU:s gemensamma jordbrukspolitik bör utformas så att den stöder ökad produktivitet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan. Utskottet har i likhet med regeringen bedömt att det behövs en fortsatt marknadsorientering av den gemensamma jordbrukspolitiken. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning och vill framhålla att viktiga utgångspunkter för en framgångsrik gemensam jordbrukspolitik är förenklingar, lägre utgifter, avregleringar, rättvis konkurrens och en ökad ambition för miljön och klimatet.

Den strategiska planen för 2023–2027 som regeringen fattade beslut om i december 2021 omfattar stöd och ersättningar som motsvarar dagens jordbrukarstöd, sektorsspecifika stöd och stöden och ersättningarna i det nuvarande landsbygdsprogrammet. Utskottet noterar att den strategiska planen ska bidra till att den nationella livsmedelsstrategins mål kan nås. En ökad livsmedelsproduktion i linje med strategin väntas leda till fler gröna jobb i livsmedelskedjan och bidra till en hållbar utveckling i hela landet. Utskottet välkomnar att regeringen i planen har arbetat för att förenkla stödssystemen och för att höja ambitionerna inom miljö- och klimatområdet. Utskottet ser vidare positivt på att stöden styrs mer direkt till aktiva jordbrukare och att det blir ett större fokus på hållbarhet. Det är också positivt att regeringen i planen har föreslagit satsningar på kunskap och innovation samt stöd till investeringar och stöd till unga jordbrukare. EU-kommissionen kommer nu att granska Sveriges förslag.

Med anledning av motionsyrkandena om olika stödformer vill utskottet peka på att det i den strategiska planen finns förslag om bl.a. ettåriga miljö- och klimatersättningar, t.ex. ersättning för ekologisk produktion. Syftet är att öka den ekologiska produktionen och att främja odlingslandskapets ekosystemtjänster genom att uppmuntra varierande brukningsmetoder. Planen innehåller även förslag om fleråriga miljöersättningar, t.ex. ersättning för

skötsel av betesmarker och slåtterängar samt förslag till djurvälståndersättning. Stöd till kompetensutveckling föreslås också, bl.a. för temaområdet konkurrenskraft och djurvälstånd. Även investeringsstöd ingår i den strategiska planen.

Vissa av dagens stödformer kommer fr.o.m. 2023 att hanteras nationellt i stället för att ingå i den strategiska planen, bl.a. för att förenkla stödsystemen. Utskottet ser positivt på detta och noterar i sammanhanget att regeringen nyligen har beslutat att ge Naturvårdsverket i uppdrag att inrätta ett samlat nationellt program för bl.a. ersättning till restaurering av ängs- och betesmarker och naturvårdsbränning i vissa ängs- och betesmarker.

När det gäller nuvarande system med miljöersättning för odling av fånggröda krävs ett visst åtagande för att få ersättning, och ansökan måste lämnas in till Jordbruksverket senast vid en viss tidpunkt på våren. Utskottet har inget att invända mot denna ordning.

Kommissionen ser nu över EU:s program för frukt, grönsaker och mjölk i skolan. Programmet hanteras fortlöpande inom EU i förvaltningskommittéer och expertgrupper. Utskottet utgår från att regeringen bevakar frågan.

När det gäller slakteriavgifter har som framgår av redovisningen ovan utskottet nyligen behandlat detta område och inte funnit skäl att vidta någon åtgärd. Det nu aktuella motionsyrkandet föranleder ingen annan bedömning från utskottets sida.

Utskottet finner mot denna bakgrund inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2021/22:1048 (S), 2021/22:2454 (SD) yrkandena 19 och 25, 2021/22:2637 (M), 2021/22:2763 (M), 2021/22:4061 (MP) yrkandena 6, 38 och 40 samt 2021/22:4211 (MP) yrkande 17. Motionsyrkandena avstyrks.

Jordbrukets miljöpåverkan

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om kolinlagring i jordbruksmark, regenerativa jordbruksmetoder, ekologisk produktions klimat- och miljönytta, uppdatering av livsmedelsstrategin och återvätning av mark.

Jämför reservation 3 (MP), 4 (SD), 5 (MP), 6 (MP) och 7 (L).

Motionerna

Jordbrukets klimatpåverkan

I kommittémotion 2021/22:4066 av Lorentz Tovatt m.fl. (MP) yrkande 57 anför motionärerna att kolinlagringen i jordbruksmark måste öka och att förlusten av åkermark måste stoppas. Motionärerna vill bl.a. öka tillgången till

rådgivning och ekonomiska stöd som gynnar ökad kolinlagring i jordbruksmark.

I motion 2021/22:4079 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 1 anförs att svenskt jordbruk bör ha integrerat regenerativa odlingsmetoder i större skala till 2035 för att säkerställa att jordbruket skapar livsmedel, bidrar till att minska halterna av föroreningar i vatten och mark, minskar växthusgaser i atmosfären, ökar den biologiska mångfalden och skapar kolsänkor. Regenerativt jordbruk går ut på att bibehålla god jordhälsa, vilket bl.a. innebär att återställa den naturliga kolbalansen i marken, undvika insatsmedel såsom handelsgödsel med stor klimatpåverkan och kemiska bekämpningsmedel samt främja biodiversitet och synergier mellan växter och djur.

Enligt yrkande 2 i samma motion bör ett gemensamt ramverk skapas för hur kolinlagring i jordbruksmark ska mätas och verifieras. Motionären pekar på arbetet i ett utvecklingsprojekt i Finland, det s.k. MULTA-projektet, och menar att ett sådant mätning- och verifieringssystem som tas fram i projektet är något som skulle behöva etableras innan ett ekonomiskt kompensations-system genomförs.

Enligt yrkande 3 bör ett system för ekonomisk kompensation till jordbrukare som ökar kolinlagringen i marken utredas.

I yrkande 4 i motionen anförs att en satsning bör göras på utbildning, rådgivning och utvecklingsstöd till jordbrukare för integrering av regenerativa jordbruksmetoder.

I yrkande 5 anförs att en plattform bör utvecklas för samarbete mellan statliga myndigheter, näringslivet och lantbrukare om kolinlagring i jordbruksmark, i likhet med den finska plattformen Carbon Action. Inom ramen för en sådan plattform kan samverkan utvecklas när det gäller regenerativa jordbruksmetoder. Samverkan behövs för att utveckla finansiering, initiera innovation, för informationsutbyte och för att skapa lokal och nationell affärsutveckling.

Den ekologiska produktionens klimat- och miljönytta

I kommittémotion 2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 29 anförs att regeringen bör verka för att den ekologiska produktionens miljönytta och produktivitet ska öka. Motionärerna menar att ekologisk produktion bör konkurrera genom sina egna styrkor snarare än att föras framåt av politiken. Därför bör det allmänna stödja utvecklingen av miljönyttan.

I kommittémotion 2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 54 anförs att Jordbruksverket bör ges i uppdrag att i rådgivning inkludera möjligheten till ekologisk produktion i känsliga områden vid dricks-vattentäkter för att minska negativ miljöpåverkan och undvika risker med oönskade kemikalier i vattnet.

Enligt motion 2021/22:4081 av Maria Gardfjell (MP) finns det ett behov av ökad kunskap om klimatvinster med ekologisk produktion, med tanke på den lägre kvävetillförseln och avsaknaden av nyproducerat reaktivt kväve som

insatsmedel. En lämplig myndighet bör enligt motionären få i uppdrag att undersöka detta närmare.

En reviderad livsmedelsstrategi

I kommittémotion 2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 52 anförs att det behövs en tydligare koppling till förvaltningen av sötvattensresursen när livsmedelsstrategin uppdateras. Motionären pekar på att det nu finns ett tydligare myndighetssamarbete kring dricksvatten eftersom Livsmedelsverket har fått ett samordningsansvar. Ett motsvarande myndighetssamarbete behövs också för sötvattensresursen, inklusive avloppsvatten, dagvatten samt uppströmsarbetet.

I motion 2021/22:4060 av Maria Gardfjell (MP) anförs att det bör utredas hur livsmedelsstrategin kan revideras och utvecklas. Motionären framhåller att det sker mycket i omvärlden som gör att det behövs ett omtag för att inte strategin ska upplevas som förlegad och gammaldags. Sedan strategin togs fram har bl.a. ett ökat fokus riktats mot klimatkrisen och förlusten av biologisk mångfald. Den svenska livsmedelsstrategin bör uppdateras för att ligga i linje med EU:s livsmedelsstrategi *Från jord till bord*.

I motion 2021/22:4079 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 6 anser motionären att livsmedelsstrategin bör revideras i syfte att utveckla ett hållbart och mer miljö- och klimatanpassat jordbruk. Motionären menar att det är samhällsekonomiskt lönsamt att genomföra åtgärder som bidrar till ökad kolinlagring i jordbruksmark. Eftersom samhällets nytta av åtgärden är stor samtidigt som kostnaden drabbar lantbrukare, kan det finnas skäl att kompensera lantbrukaren med mer utvecklade miljöstöd, eller främja starkare marknadsutveckling för mer hållbart producerade livsmedel. Detta behöver man ta hänsyn till i utvecklingsarbetet kring livsmedelsstrategin.

Kriterier för återvättningsprojekt

Partimotion 2021/22:4199 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 91 behandlar frågan om olika sätt att binda in kol för kortare eller längre tid. I yrkandet anförs att kriterier behöver utvecklas för att välja ut återvättningsprojekt. Enligt motionärerna bör inriktningen vara att ta fram underlag för identifiering av lämplig mark för återvätning så att åtgärderna styrs till den mark som ger mest klimatnytta och nytta för andra mål, t.ex. biologisk mångfald och minskad övergödning, till lägst kostnad.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Jordbrukets klimatpåverkan

Enligt uppgift från Naturvårdsverket har nettoutsläppen av växthusgaser från åkermarken i genomsnitt varit drygt 4 miljoner ton koldioxidekvivalenter per år under perioden 1990–2020. Variationerna följer främst variationen i upptag och utsläpp av kol i mineraljord. Utsläppen från mineraljorden var i snitt

knappt 1 miljon ton koldioxidekvivalenter under nästan hela perioden, men de sista åren har resulterat i ett litet upptag. Variationerna i åkermarkens mineraljord beror främst på vad som odlas och på hur stora arealer olika grödor odlas samt på hur stor andel av åkermarken som ligger i träda. Till detta kommer även variationen i vädret, som både påverkar skördarnas storlek och nedbrytningen av organiskt material i marken. Utsläppen från s.k. organogen åkermark har minskat från ca 3,5 miljoner ton koldioxidekvivalenter 1990 till ungefär 3 miljoner ton koldioxidekvivalenter 2020 på grund av att arealen har minskat. Organogen jordbruksmark är åker- eller betesmark som ligger på mullrik mark, dvs. mark med hög halt organiskt material. Utsläppen sker dock från s.k. organogen jord när det organiska materialet bryts ned. Organogen jordbruksmark har kommit till genom dikning av torvmarker och sjöar där kol lagrats in sedan den senaste istiden. Trots att organogen jordbruksmark endast utgör en liten andel av den totala jordbruksarealen står dessa marker för en stor del av det svenska jordbrukets utsläpp av växthusgaser.

Enligt Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) bidrar den svenska jordbrukssektorn till klimatförändringarna bl.a. genom utsläpp av lustgas och koldioxid från jordbruksmark. Samtidigt binder de odlade växterna in koldioxid och lagrar den i marken. Förändrade eller förbättrade brukningsmetoder, t.ex. varierade växtföljder och val av grödor, har potential att öka inlagringen av organiskt kol och näringsämnen i jordbruksmark, öka avkastningen, förbättra jordens biologiska och fysiska egenskaper samt öka den biologiska mångfalden. Formas anför att forskning behövs för att förbättra kunskapen om kolinlagringens potential utifrån svenska förhållanden samt beskriva samband och förstå hur kolinlagring kan främjas. För att den svenska jordbrukssektorn ska kunna minska sina utsläpp av växthusgaser behöver man utveckla och tillämpa metoder för att öka lagringen av kol i ekosystemet, exempelvis genom att binda mer kol i odlingsmarker. I Formas systematiska kunskapsöversikt av området (Växtföljders påverkan på inlagring av organiskt kol i jordbruksmark, 2021) anges att inlagring av organiskt kol i jordbruksmark även kan ha andra fördelar, t.ex. ökad bördighet, förbättrade biologiska och fysiska egenskaper hos jorden, ökad biologisk mångfald i marken, förbättrad cirkulation av näringsämnen samt bättre motståndskraft mot skadedjur och växtsjukdomar. Formas har utlyst ett nytt forskningsprojekt inom detta område: Kolinlagring som klimatåtgärd i jordbruksmark.

Statens jordbruksverk arbetar för att uppnå miljömålet Begränsad klimatpåverkan bl.a. genom att ge råd om hur lantbrukare kan minska utsläppen av växthusgaser från sin verksamhet. Jordbruksverket stimulerar även produktionen och användningen av förnybar energi. Jordbruksverket anför att klimatarbetet inom sektorn handlar om att minska utsläppen från jordbruket, men också om att öka upptaget av koldioxid i mark. Greppa Näringen är ett samarbetsprojekt mellan Jordbruksverket, Lantbrukarnas riksförbund (LRF) och länsstyrelserna som bl.a. erbjuder klimatrådgivning till lantbrukare. Rådgivningen om hur man minskar jordbrukets klimatpåverkan

handlar främst om hur man minskar utsläppen av lustgas och metan men också om hur man minskar utsläppen av koldioxid från energi- och drivmedelsanvändning och från odling av organogena jordar.

Regeringen lämnade den 10 juni 2021 ett uppdrag till Skogsstyrelsen och Statens jordbruksverk att strategiskt planera arbetet, inklusive att vidareutveckla metoder, för att minska avgången av växthusgaser från jord- och skogsbrukets organogena jordar och öka kolinlagringen i åker- och betesmark, som bidrar till negativa utsläpp av växthusgaser och kan bidra till kompletterande åtgärder i det klimatpolitiska ramverket. Myndigheterna ska samråda med Naturvårdsverket och berörda länsstyrelser. Skogsstyrelsen ska samordna redovisningen av uppdraget och redovisa till regeringen senast den 1 december 2022.

I den strategiska plan som regeringen fattade beslut om den 16 december 2021 och som beskriver Sveriges jordbrukspolitik 2023–2027 anför regeringen att jordbruket står för omkring 13 procent av de svenska utsläppen av växthusgaser. Andelen har ökat något på senare år, eftersom jordbrukets utsläpp varit i stort sett oförändrade samtidigt som utsläppen från andra sektorer har minskat. De klimatpåverkande utsläppen från jordbrukssektorn kan minska men inte tas bort helt. Jordbruket kan bidra i klimatarbetet genom att bli resurseffektivare per producerad enhet, genom att öka kolinlagringen i mark samt genom att bidra till en ökad produktion av förnybar energi. Möjligheterna till kolinlagring skiljer sig dock mellan Sveriges olika delar på grund av skillnader i klimat, jordart och tidigare markanvändning samt tillgång till organiskt material som stallgödsel eller röt slam. Regeringen föreslår i planen en ersättning för kolinlagring och minskat kväveläckage. Ersättning ska kunna betalas för odling av mellangröda för kolinlagring, odling av fånggröda och vårbearbetning för minskat kväveläckage. Syftet är att minska växtnäringsläckaget från åkermark och att lagra in kol i marken samt att förbättra markbördigheten. Mellangrödor odlas och har sin huvudsakliga tillväxt mellan två huvudgrödor. De kan ha flera olika funktioner som t.ex. att minska växtnäringsläckaget, öka inlagringen av kol i marken eller att fungera som erosionskydd. Fånggrödor är en typ av mellangröda som odlas med huvudsyfte att ta upp kväve ur marken under hösten och därmed minska kväveläckaget. Mellangrödor innebär en ökad mängd inlagrad kol i biomassa, vilket ger en ökad mullbildning i marken och därmed ökar kolmängden i marken. Den ökade inlagringen sker under en period efter skörd när det annars inte finns någon växande gröda. Ersättningen till vårbearbetning innebär att jordbrukaren inte kan jordbearbeta på hösten efter skörd utan först efter stödåret. Att jordbearbetningen senareläggs till våren leder till att mindre kväve och kol frigörs från markens organiska substans. Genom att inte jordbearbeta marken under höst och vinter utan lämna stubb och dylikt kvar minskar också risken för fosforförluster genom erosion. Den strategiska planen är ännu inte godkänd av EU-kommissionen.

I ett meddelande den 15 december 2021 från EU-kommissionen till Europaparlamentet och rådet, Hållbara kretslopp för kol (COM(2021) 800),

beskrivs behovet av att utveckla både naturliga och tekniska system för upptag, infångning, återanvändning och lagring av kol i stor skala för att nå EU:s mål om klimatneutralitet. EU-kommissionen betonar vikten av att skapa incitament och affärsmodeller för att åstadkomma ökade koldioxidupptag både i naturliga kolsänkor i ekosystem (carbon farming) och genom koldioxidinfångning (bio-CCS/DACCS). De mest framträdande delarna i meddelandet handlar om ett certifieringssystem för kolinlagringskrediter som ska tas fram under 2022 samt regelverk och stödfunktioner för att främja upptag, kolininfångning och återanvändning av koldioxid.

I Regeringskansliets faktapromemoria 2021/22:FPM56 anför regeringen att den stöder EU-kommissionens ambition för mer hållbara kolcykler genom upptag, infångning, lagring och återanvändning av kol. När det gäller den del av meddelandet som gäller markanvändningssektorn anför regeringen bl.a. följande.

I markanvändningssektorn ser regeringen en potential att minska avgången av växthusgaser från jord- och skogsbrukets organogena jordar och öka kolinlagringen i åker- och betesmark. Regeringen anser att det finns en tydlig skiljelinje mellan å ena sidan industriell kolininfångning och kollagring och å andra sidan så kallad carbon farming. Regeringen anser att carbon farming bör genomföras på ett sätt som inte missgynnar den biologiska mångfalden, naturmiljön, livsmedelsproduktion, landsbygdsutveckling och utvecklingen av bioekonomin. Regeringen instämmer i EU-kommissionens analys att både kolupptag och kolinlagring i markanvändningssektorn samt i akvatiska miljöer är förknippad med flera osäkerheter och svårigheter som exempelvis mätning, rapportering, verifiering, trovärdighet, additionalitet, permanens och höga kostnader. Regeringen vill särskilt peka på behovet av en mer långtgående analys om hur certifieringen och verifieringen av kolinlagringskrediter inom markanvändningssektorn ska hantera de vitt skilda förutsättningarna för permanens som gäller vid olika former och platser för kolinlagring. Regeringen anser att ett system för kolinlagringskrediter måste ha en hög miljöintegritet samt omfatta kvalitetskrav och systemkontroller för att säkerställa att utsläppsminskningen inte tillgodoräknas mer än en gång. Regeringen ser utmaningar i att bedöma och övervaka kolflöden på markägar- och fältnivå och över tid. Att skapa ett system för bokföring som möjliggör en transparent resultatuppföljning som utesluter dubbelräkning får inte leda till orimlig administrativ börda. Försiktighetsprincipen, vetenskaplig grund och att systemet ska leda till kostnadseffektiva åtgärder bör vara vägledande i arbetet med att införa ett system och godkänna kolinlagringskrediter.

Regeringen efterfrågar fördjupade konsekvensbedömningar av vilka ekonomiska och miljömässiga effekter, inklusive risken för koldioxidläckage, som en storskalig implementering av carbon farming kan leda till om markförvaltare eller vattenområden skiftar fokus från produktion av till exempel livsmedel, träråvara och biomassa till förmån för ökad kolinlagring. Det är viktigt att värna bioekonomin som en del i klimatomställningen. Regeringen anser också att växthusgasbalansberäkningar bör ligga till grund för insatser för kolinlagring där den sammanlagda långsiktiga nettoeffekten avseende begränsning av utsläpp av växthusgaser har avgörande betydelse. Nationella och regionala förutsättningar måste beaktas för att säkerställa att åtgärder får en långsiktigt positiv klimateffekt och inte medför signifikanta negativa

effekter för andra miljö- och samhällsvärden. Subsidiaritet och nationell kompetens ska därför vara utgångspunkt vid genomförandet.

Regeringen anser att det behövs en analys av samspelet mellan ett certifieringsramverk och klimatramverkets sektorer ESR, ETS och LULUCF avseende bokföring och effekter för aktörerna som nyttjar certifieringssystemet.

Den 22 januari 2022 hade utskottet en överläggning med klimat- och miljöminister Annika Strandhäll om kommissionens meddelande om hållbara kolcykler. Regeringen presenterade sin ståndpunkt i enlighet med fakta-promemorian.

BSAG (The Baltic Sea Action Group) är en oberoende ideell stiftelse baserad i Finland som arbetar för att återställa den ekologiska balansen i Östersjön. BSAG introducerade 2017 ett initiativ kallat Carbon Action som innefattar forskningssamarbete och samarbete med företag och lantbrukare. Inom Carbon Action-plattformen utvecklas sätt att främja kolinlagring från atmosfären i åkermarken och att vetenskapligt påvisa inlagringen. Carbon Action-plattformen innehåller flera projekt med finansiärer, bönder, rådgivare, forskare och företag. I Carbon Actions MULTA-projekt utvecklas ett mättnings- och verifieringssystem för att bestämma mängden kol som binds i marken. Kolinlagring i marken har tidigare undersökts med hjälp av skilda simulationer och mätningar. I MULTA-projektet skapas ett nytt verifieringssystem som behandlar mätdata, modellering och informations-system. Syftet är att verifieringssystemet ska vara effektivt och fungera pålitligt under olika förhållanden i olika länder. Verifieringen av kolinlagring testas i Finland, och man planerar att metoderna senare ska kunna skalas upp till åtgärder på annat håll. Projektets resultat kan bl.a. ligga till grund för att skapa en modell för hur jordbrukare kan få ersättning för kolsänkor i form av krediter och kompensationer.

Den ekologiska produktionens klimat- och miljönytta

När det gäller ekologisk produktion har utskottet vid flera tillfällen behandlat denna fråga, senast i betänkande 2020/21:MJU17. Utskottet anförde då bl.a. följande.

Ekologisk produktion bidrar bl.a. till de nationella miljömålen Giftfri miljö, Ett rikt odlingslandskap och Ingen övergödning. Ekologisk produktion ger också positiva effekter på djurhälsa och landsbygds-utveckling. Utskottet delar regeringens bedömning att en ökad efterfrågan på den ekologiska marknaden kan bidra till hållbar tillväxt och konkurrenskraft i svenskt jordbruk och svensk livsmedelsproduktion. Utskottet noterar därför med tillfredsställelse att det görs insatser på flera områden för att främja ekologisk produktion och konsumtion, och konstaterar att dessa insatser har bidragit till en ökning både av den ekologiska odlingen och av marknaden för ekologiska produkter. Utskottet välkomnar vidare att extra medel har tillförts Jordbruksverkets samordningsfunktion för ekologiska livsmedel för arbetet med att bl.a. främja produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel. Utskottet vill i sammanhanget också framhålla det som framgår av

redovisningen ovan, att samordningsfunktionen även ska verka för kunskapsuppbyggnad, kunskapsförmedling, innovation och rådgivning.

Jordbruksverket får enligt sitt regleringsbrev för 2022 använda 25 miljoner kronor för att vidta fortsatta åtgärder som främjar produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel i enlighet med uppdrag att, inom ramen för livsmedelsstrategin, vidta åtgärder för främjande av produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel inklusive Jordbruksverkets samordningsfunktion för ekologiska livsmedel.

I den svenska strategiska planen som beskriver Sveriges jordbrukspolitik 2023–2027 föreslår regeringen att det ska finnas möjligheter till ersättning för ekologisk produktion. Regeringen pekar i planen på att ekologisk produktion bl.a. minskar riskerna för läckage av växtskyddsmedel, dels genom en varierad växtföljd och odlingsmetoder som förebygger problem med växtskadegörare, dels genom att kemiska växtskyddsmedel inte används i produktionen. Regeringen anför vidare att de senaste årens väderlek har uppmärksammat behovet av att vårda odlingsmarken som produktionsresurs, ha en effektiv vattenhushållning och utveckla och använda odlings- och produktionsmetoder som ger en förbättrad markbördighet. Inom ekologisk produktion är växtföljderna varierade med en högre andel vall i växtföljden, och man använder organiska gödselmedel. Det ger positiva effekter för markens långsiktiga produktionsförmåga, främst genom effekten på markstrukturer och mullhalt. Ekologisk produktion ger även positiva effekter för den biologiska mångfalden, dels genom en varierad växtföljd, dels genom att kemiska växtskyddsmedel inte används i produktionen.

Regeringen föreslår i den strategiska planen även ett stöd till kompetensutveckling. Syftet är att öka kompetensen hos verksamma på landsbygden på ett sätt som bidrar till målen i planen. Stödet ska bidra till en hållbar ekonomisk, miljömässig och social utveckling. Stödet fokuserar i kommande period på tre temaområden, bl.a. området miljö och klimat.

En reviderad livsmedelsstrategi

Den nationella livsmedelsstrategin med sikte på 2030 är den första svenska livsmedelsstrategin som omfattar hela livsmedelskedjan. Långsiktigheten ska bidra till att potentialen för hela livsmedelskedjan nyttjas fullt ut. Det innebär en ökad och hållbar produktion av mat som kan leda till fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet och ge konsumenter, oavsett bakgrund, bättre förutsättningar att göra medvetna val. I livsmedelsstrategin presenteras en vision, ett övergripande mål samt mål för strategins tre strategiska områden. Visionen uttrycker att den svenska livsmedelskedjan 2030 är globalt konkurrenskraftig, innovativ, hållbar och attraktiv att verka inom. Det övergripande målet för livsmedelsstrategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En

produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska. De tre strategiska områdena omfattar regler och villkor, konsument och marknad samt kunskap och innovation. I olika handlingsplaner till strategin anges konkreta insatser för att uppnå strategins målsättningar i form av åtgärder och uppdrag. Jordbruksverket har i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter göra en årlig uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin.

I en interpellationsdebatt (2021/22:224) den 20 januari 2022 framförde landsbygdsminister Anna-Caren Säterberg bl.a. följande.

I linje med den svenska livsmedelsstrategin arbetar regeringen aktivt för att långsiktigt stärka konkurrenskraften i svenskt lantbruk. Därför har tre handlingsplaner för livsmedelsstrategin beslutats. Handlingsplan 1 innehåller satsningar på drygt 1 miljard kronor via nationella medel och öronmärkta medel i landsbygdsprogrammet. Handlingsplan 2 innehåller satsningar på 122 miljoner kronor årligen 2020–2025 samt en extra förstärkning 2020 på 114 miljoner kronor. Handlingsplan 3 innefattar ytterligare satsningar om 74 miljoner kronor årligen 2021–2023. Regeringen beräknar att för åren 2024–2025 tillföra 36 miljoner kronor årligen och för åren 2026 och framåt 11 miljoner kronor per år.

Handlingsplanerna omfattar bland annat satsningar på forskning och innovation, regelförenkling och kompetensförsörjning. Dessutom aviserades en ytterligare förstärkning på 10 miljoner kronor årligen för 2022–2025 i budgetpropositionen för 2022 till vildsvinspaketet, som är en åtgärd i handlingsplanerna.

Regeringen har därtill gjort stora satsningar i budgeten för 2022 för att stärka infrastrukturen och servicen på landsbygden.

Utformningen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik är därutöver ett viktigt verktyg för att stärka det svenska jordbruket. En central utgångspunkt när Sveriges strategiska plan för den gemensamma jordbrukspolitikerna har utformats är att den ska stärka jordbrukets lönsamhet och underlätta möjligheten att nå livsmedelsstrategins mål. Totalt under perioden 2023–2027 omfattar den strategiska planen drygt 60 miljarder kronor. Utöver detta beräknas cirka 4,3 miljarder kronor under samma period tillföras nationella åtgärder som möter målen i CAP.

Regeringen har framhållit att livsmedelssystemets betydelse för möjligheterna att nå de globala målen för hållbar utveckling är central. Inför FN:s toppmöte om livsmedelssystem, Food Systems Summit 2021 den 23 september, presenterade regeringen därför en färdväg för hur Sverige ska arbeta med hållbara livsmedelssystem. Regeringen anförde att insatser inom Sverige ger effekter också globalt samtidigt som omvärldens utveckling och arbete vad gäller hållbara livsmedelssystem påverkar Sverige, inte minst beslut inom EU. Sverige har också en global roll för hållbara livsmedelssystem i kraft av sitt internationella bistånd. Flera politikområden behöver samverka för att säkerställa att livsmedelssystemens hållbarhet stärks både i Sverige och globalt.

I den europeiska gröna given anges hur Europa ska bli den första klimatneutrala världsdelen fram till 2050. Den s.k. från jord till bord-strategin (COM(2020) 381) är en central del av den gröna given. Syftet med strategin är att göra EU:s livsmedelssystem till en global standard för hållbarhet. En

handlingsplan medföljer strategin där kommissionen avser att se över relevant lagstiftning och vid behov föreslå ny lagstiftning, och där den gemensamma jordbrukspolitiken, den gemensamma fiskeripolitiken, internationella standarder, privata certifieringar och märkningar är viktiga verktyg. Strategin överlappar också i viss mån strategin för biologisk mångfald. Kommissionen kommer att se över strategin från jord till bord senast i mitten av 2023 för att bedöma om de vidtagna åtgärderna är tillräckliga för att uppnå målen eller om det krävs ytterligare åtgärder. Regeringen har välkomnat meddelandet och att miljö-, klimat- och hälsofrågorna prioriteras under den nya kommissionens mandatperiod. Regeringen anser att EU bör sträva efter ett hållbart livsmedelssystem som håller hög standard och tar hänsyn till miljö, klimat, människors hälsa, djurhälsa, djurvälstånd samt en ansvarsfull användning av antibiotika och som samtidigt bidrar till en konkurrenskraftig livsmedelskedja (2019/20:FPM44). Den 19 oktober 2020 godkände rådet slutsatser om strategin från jord till bord (12099/20). I en bilaga till COM(2020) 381 finns en handlingsplan med de åtgärder som planeras inom ramen för strategin, bl.a. revidering av vissa förordningar och direktiv.

När det gäller frågan om förvaltning av sötvattensresurser och livsmedelsstrategin har Regeringskansliet uppgett att arbetet med svenska sötvattensresurser framför allt sker inom den svenska vattenförvaltningen och ska enligt ramdirektivet för vatten (2000/60/EG) samordnas på avrinningsområdesnivå. Åtgärder som omfattar såväl avlopp som dagvatten ingår i vattenmyndigheternas åtgärdsprogram och är framtagna ur ett avrinningsområdesperspektiv. Dessa åtgärder förutsätter ett uppströmsarbete för att nå miljö kvalitetsnormen för vatten, men även för att nå motsvarande normer inom havsmiljöarbetet. Samverkan, såväl geografiskt som organisatoriskt, är en viktig utgångspunkt i den svenska vattenförvaltningen och ett krav enligt ramdirektivet för vatten. Havs- och vattenmyndigheten respektive Sveriges geologiska undersökning är vägledande myndigheter inom vattenförvaltningen.

Kriterier för återvättningsprojekt

Enligt Naturvårdsverket spelar torvbildande våtmarker en viktig roll i planetens kretslopp av kol, och därmed för klimatet, eftersom de binder in stora mängder kol över tid. Trots att de torvbildande våtmarkerna endast täcker ca 3 procent av landytan, innehåller de dubbelt så mycket kol som världens skogar. Vid dränering av en våtmark med kolrik torv sker en oxidation av kolet, med stora koldioxidutsläpp som följd. Även lustgas, som är en mycket stark växthusgas, kan släppas ut om torvmarken är näringsrik. I Sverige rapporteras ett årligt utsläpp på 11,6 miljoner ton koldioxidekvivalenter från dränerad torvmark. Detta motsvarar 25 procent av de totala territoriella utsläppen i Sverige. Att återvåta våtmarker som har dränerats är enligt Naturvårdsverket en relativt enkel åtgärd som gynnar klimatet. Sverige har en ambition att återvåta betydande arealer av de dränerade torvmarkerna fram till

2045. I den klimatpolitiska vägvalsutredningen (SOU 2020:4) görs en uppskattning att det finns potential att återväta 100 000 hektar skogsmark och 10 000 hektar jordbruksmark, som tillsammans skulle bidra med minskade utsläpp i storleksordningen 1 miljon ton koldioxidekvivalenter årligen till 2045.

Regeringen bedömde i budgetpropositionen för 2022 att det behövs en satsning på särskilda naturbaserade lösningar för att återväta torvmarker, restaurera och anlägga våtmarker för att minska utsläppen av växthusgaser, balansera vattenflöden, öka tillskottet till grundvattnet och bidra till biologisk mångfald samt att minska övergödningen. Regeringen satsade totalt 350 miljoner kronor 2021 på detta ändamål. Finansieringen beräknas bli 325 miljoner kronor 2022 och 100 miljoner kronor 2023. Satsningen bedöms kunna bidra till en utsläppsminskning på totalt 1,5–3,6 miljoner ton koldioxidekvivalenter över en tjugoårsperiod. För 2030 beräknas utsläppsminskningen till 0,08–0,18 miljoner ton koldioxidekvivalenter beroende på vilka marker man väljer att återväta. Samma utsläppsminskning beräknas för 2040.

Naturvårdsverket har genom regeringens satsning fått ökade anslag för att restaurera, återväta och anlägga våtmarker. Pengarna ska fördelas till olika projekt runt om i landet genom Skogsstyrelsen, Lokala naturvårdssatsningen (LONA) och länsstyrelsernas åtgärder i skyddade områden. Skogsstyrelsen har fått 5 miljoner kronor för att finansiera rådgivningen till skogsägare när det gäller att återväta tidigare dikade eller torrlagda våtmarker.

Utskottets ställningstagande

Jordbrukets klimatpåverkan

Miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan innebär att halten av växthusgaser i atmosfären i enlighet med FN:s ramkonvention om klimatförändringar ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Arbetet med att nå målet ska ske på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras.

Utskottet anser i likhet med regeringen att jordbruket kan bidra i klimatarbetet genom att bli resurseffektivare per producerad enhet, öka kolinlagringen i mark och bidra till en ökad produktion av förnybar energi. Utskottet välkomnar därför att regeringen i den strategiska planen 2023–2027 bland ettåriga miljö- och klimatersättningar föreslår en ersättning för kolinlagring och minskat kväveläckage. Utskottet ser även positivt på Jordbruksverkets rådgivningsverksamhet inom området och det arbete som pågår inom samarbetsprojektet Greppa Näringen. Utskottet ser fram emot resultatet av det uppdrag som regeringen lämnade till Skogsstyrelsen och Jordbruksverket att strategiskt planera arbetet, inklusive att vidareutveckla

metoder, för att minska avgången av växthusgaser från jord- och skogsbrukets organogena jordar och öka kolinlagringen i åker- och betesmark.

Inom EU pågår ett arbete om hållbara kretslopp för kol. Som framgår av redovisningen ovan har EU-kommissionen i ett meddelande betonat vikten av att skapa incitament och affärsmodeller för att åstadkomma ökade koldioxidupptag bl.a. i naturliga kolsänkor i ekosystem. Utskottet är positivt till detta arbete, men anser i likhet med regeringen att det finns vissa frågor och aspekter att arbeta vidare med.

Ett motionsyrkande tar upp ett initiativ inom ramen för BSAG (The Baltic Sea Action Group), Carbon Actions MULTA-projekt, om att främja kolinlagring från atmosfären i åkermark och att vetenskapligt påvisa denna samt att skapa ett verifieringssystem som behandlar mätdata, modellering och informationssystem. Utskottet kan konstatera att dessa och liknande projekt bidrar till att öka kunskapen om kolinlagring i bl.a. jordbruksmark.

Utskottet anser sammanfattningsvis att det är mycket angeläget att varje sektor bidrar med sin del i klimatarbetet. Ett arbete med att minska jordbrukets klimatpåverkande utsläpp pågår både nationellt och inom EU, och utskottet kommer att fortsätta att följa denna fråga. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet att motionerna 2021/22:4066 (MP) yrkande 57 och 2021/22:4079 (MP) yrkandena 1–5.

Den ekologiska produktionens klimat- och miljönytta

Som framgår av redovisningen ovan har utskottet vid flera tillfällen behandlat frågan om ekologisk produktion. Utskottet har bl.a. välkomnat att extra medel har tillförts Jordbruksverkets samordningsfunktion för ekologiska livsmedel för arbetet med att främja produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel. Utskottet har också framhållit att samordningsfunktionen även ska verka för kunskapsupbyggnad, kunskapsförmedling, innovation och rådgivning. Utskottet har med tillfredsställelse noterat att det görs insatser på flera områden för att främja ekologisk produktion och konsumtion och konstaterat att dessa insatser har bidragit till en ökning både av den ekologiska odlingen och av marknaden för ekologiska produkter. Utskottet vidhåller sin tidigare bedömning och välkomnar även att regeringen i den svenska strategiska planen för Sveriges jordbrukspolitik 2023–2027 föreslår ett stöd för ekologisk produktion. Enligt planen finns även möjligheter till stöd för kompetensutveckling. Utskottet finner mot denna bakgrund inte skäl att vidta ytterligare åtgärder med anledning av motionerna 2021/22:2454 (SD) yrkande 29, 2021/22:4062 (MP) yrkande 54 och 2021/22:4081 (MP). Motionerna avstyrks.

En reviderad livsmedelsstrategi

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det övergripande målet för livsmedelsstrategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål

nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. En långsiktig inriktning av livsmedelspolitiken skapar stabila och långsiktiga förutsättningar för livsmedelskedjan. Livsmedelsstrategins handlingsplaner består av ett antal olika åtgärder som bidrar till att nå livsmedelsstrategins övergripande mål. Avsikten är att handlingsplanerna ska uppdateras löpande. Livsmedelsstrategin ska således ses som en plattform utifrån vilken livsmedelspolitiken ska utformas fram till 2030. Livsmedelsstrategin anger riktningen för hur regeringens mål ska nås och är således en process snarare än en slutprodukt. Utskottet anser att detta ger möjligheter att anpassa bl.a. jordbrukspolitiken efter nya erfarenheter, forskningsrön och förändringar i omvärlden, vilket regeringen också har gjort, bl.a. genom de olika handlingsplanerna.

Utskottet vill även påminna om att det finns andra möjligheter att påverka utvecklingen av jordbruket, bl.a. genom utformningen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik. När det gäller frågan om förvaltning av sötvattensresurser hänvisar utskottet till att det arbetet i huvudsak sker inom ramen för den svenska vattenförvaltningen med tillämpning av bl.a. ramdirektivet för vatten.

Mot bakgrund av pågående arbete avstyrker utskottet motionerna 2021/22:4062 (MP) yrkande 52, 2021/22:4060 (MP) och 2021/22:4079 (MP) yrkande 6.

Kriterier för återvätningsprojekt

Utskottet välkomnar regeringens satsning på särskilda naturbaserade lösningar för att återväta torvmarker, restaurera och anlägga våtmarker för att minska utsläppen av växthusgaser, balansera vattenflöden, öka tillskottet till grundvattnet och bidra till biologisk mångfald samt minska övergödningen. Det är Naturvårdsverkets uppgift att fördela medel till olika projekt för att restaurera, återväta och anlägga våtmarker i olika delar av landet. Detta sker via Skogsstyrelsen, Lokala naturvårdssatsningen (LONA) och länsstyrelsernas åtgärder i skyddade områden. Utskottet ser ingen anledning att ändra denna ordning och avstyrker därmed motion 2021/22:4199 (L) yrkande 91.

Biologisk mångfald i odlingslandskapet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om biologisk mångfald i jordbrukslandskapet och om blommande ytor för att gynna bl.a. pollinatörer.

Jämför reservation 8 (C) och 9 (L).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7 bör arbetet förstärkas med att öka den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet. Motionärerna anser att det ska vara möjligt att bedriva en lönsam och hållbar livsmedelsproduktion samtidigt som den artrikedom som finns i och kring odlingslandskapet bevaras och stärks. Arbetet måste förstärkas i syfte att säkra de ekosystemtjänster som livsmedelsproduktionen är beroende av och för att göra den mer motståndskraftigt mot klimatförändringarna och extremväder.

Motionärerna anför i yrkande 8 i motionen att det behöver ses över hur fler vägkanter, kantzoner och diken kan få en ökad mängd och mångfald av blommor och därmed fler insekter och pollinatörer. En rik mångfald av blommor är gynnsamt för insekter och olika slags pollinatörer, vilket i sin tur är gynnsamt för livsmedelsproduktionen.

Kommittémotion 2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 8 tar upp frågan om insatser för att stärka den biologiska mångfalden utan att produktiviteten i jordbruket försämras. Insatser för biologisk mångfald bör beaktas i den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU.

I yrkande 10 i motionen framhålls att mark bör brukas på sätt som bidrar till en positiv status för fler arter. Konsekvenserna för biologisk mångfald av konventionell odling kontra ekologisk odling behöver fortsätta att undersökas. Målet är att hitta metoder att bruka jorden som skonar den biologiska mångfalden utan att minska effektiviteten i jordbruket.

Yrkande 13 i samma motion tar upp behovet av kantzoner intill vattendrag. Jordbrukslandskapets betydelse för den biologiska mångfalden och förekomsten av pollinerande insekter bör vara en viktig parameter i hur jordbrukspolitik utvecklas. Det behövs åtgärder som gynnar pollinerande insekter och hot mot dem behöver röjas undan.

Kompletterande uppgifter

Enligt Jordbruksverket är den viktigaste faktorn för att bevara biologisk mångfald i odlingslandskapet att ha kvar jordbruksverksamhet i hela Sverige. De flesta av arterna som lever här hotas av att det tidigare öppna landskapet växer igen när jordbruk upphör. Jordbruksverket arbetar därför för att bevara

livskraftiga jordbruk i hela landet. Jordbruksverket anger att jordbruk ska bedrivas på ett sådant sätt att arterna som finns i odlingslandskapet kan bevaras. Det gäller inte bara växter och djur ovan jord utan även bakterier, svampar och ryggradslösa djur som t.ex. maskar som sköter nedbrytningen i jorden. Arterna ska kunna hitta lämpliga livsmiljöer och kunna sprida sig mellan områden. I det storskaliga jordbruket är det särskilt viktigt med insatser för att gynna mångfalden. Jordbruksverket har tillsammans med andra myndigheter och organisationer tagit fram en plan med konkreta åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden i odlingslandskapet (Rapport 2019:1).

I åtgärdsplanen har Jordbruksverket identifierat behov av insatser för att kunna bevara odlingslandskapets biologiska mångfald. De insatser som behöver genomföras kan sammanfattas i två övergripande delar:

1. I slättbygd behövs en ökad geografisk och tidsmässig variation samt att de negativa effekterna av växtskyddsmedel på biologisk mångfald minskar. Några av de styrmedel som behövs för att åstadkomma detta finns redan, men de kan behöva justeras och tillämpas på ett sådant sätt att de ger en mer positiv effekt på biologisk mångfald.
2. I skogs- och mellanbygd är situationen en annan, där upphörd hävd som följs av igenväxning eller igenplantering är den största utmaningen för att bevara odlingslandskapets biologiska mångfald. Bristande lönsamhet i produktionen bidrar till nedgången för biologisk mångfald. Det är därför prioriterat att underlätta för jordbruket i skogs- och mellanbygd så att produktionen kan fortsätta.

En viktig del i åtgärdsplanen är att bevarandet av biologisk mångfald ska kunna gå att förena med en rationell och lönsam jordbruksdrift, eftersom fortsatt jordbruk är det enskilt viktigaste verktyget för att långsiktigt kunna bevara natur- och kulturvärdena. I det fortsatta naturvårdsarbetet behövs därför en helhetssyn på landskapet som inkluderar både produktions- och naturvårdsaspekter för att det ska vara möjligt att nå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. I åtgärdsplanen presenteras ett stort antal åtgärder. Vissa åtgärder kan myndigheterna själva genomföra, och vissa kan genomföras genom den gemensamma jordbrukspolitiken eller på andra sätt.

Av budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23) framgår att insatser för ett miljö- och klimatvänligt jordbruk i nuvarande landsbygdsprogram har en åtgärdsbudget på ca 8 530 miljoner kronor under perioden. Medlen används bl.a. till åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden och landskapet. Under 2020 omfattades drygt 19 procent av jordbruksmarken av sådana åtgärder, vilket regeringen bedömer har bidragit till att gynna biologisk mångfald, bevara landskapsvärden, till kolinlagring och förbättrad vattenkvalitet.

Naturvårdsverket beviljade ca 15 miljoner kronor för 2020 till länsstyrelserna, för att de i sin tur skulle fördela ut bidrag till lokala pollineringsprojekt inom LONA. För 2021 Naturvårdsverket avsatte 15,9

miljoner kronor, som kan sökas av kommuner för projekt inom LONA som gynnar vilda pollinatörer.

Den 16 december 2021 beslutade regeringen om innehållet i Sveriges strategiska plan för den kommande gemensamma jordbrukspolitiken. Den strategiska planen beskriver målen med jordbrukspolitiken och vad lantbrukarna kan få stöd och ersättning för under 2023–2027. EU-kommissionen kommer nu att granska Sveriges förslag, och det kan bli ändringar i stöd och ersättningar innan den strategiska planen slutgiltigt godkänns. Ett av tre allmänna mål i den strategiska planen som alla EU-länder ska arbeta med är att stödja miljövärd och klimatåtgärder och bidra till unionens miljö- och klimatrelaterade mål. Ett av nio särskilda mål anger att stöd och ersättningar ska bidra till att hejda förlusten av biologisk mångfald, stärka ekosystemen och bevara livsmiljöer och landskap. Ängs- och betesmarker är viktiga för att de har rika natur- och kulturmiljövärden, är en viktig resurs för jordbruket som varken kräver plöjning, gödsling eller insådd av gräs för att producera foder och gynnar nyttoinsekter som sköter pollinering och ser till att det blir färre skadedjur. I den strategiska planen föreslår regeringen därför ersättning för skötsel av betesmarker och slåtterängar, inklusive komplement. I planen anges att drygt hälften av Sveriges alla rödlistade arter, framför allt skalbaggar, fjärilar och kärlväxter, är knutna till odlingslandskapet. En tredjedel av samtliga rödlistade arter i Sverige (ca 1 600 arter) är direkt beroende av odlingslandskapet för sin överlevnad och är främst bundna till örtrika gräsmarker som betesmarker och slåtterängar. Markerna behöver skötas med bete och slåtter för att bevara och utveckla sina biologiska och kulturhistoriska värden samt för att bevara variationen i landskapet. Syftet med den föreslagna ersättningen är att bevara och förstärka hävdgynnad biologisk mångfald och synliggöra kulturmiljöer och därmed öka variationen i odlingslandskapet. Regeringen anför att ett variationsrikt odlingslandskap med inslag av hävdade betesmarker, slåtterängar och olika typer av landskapselement ger bättre förutsättningar för vilda växter och djur, vars livsmiljöer har skapats vid långvarigt brukande av jordbruksmarken. I takt med att markanvändningen och produktionsmetoder förändrats har arealen ängs- och betesmarker minskat i omfattning.

Vidare föreslås i den strategiska planen en ersättning för ekologisk produktion. Åtgärden är inriktad på fler av de särskilda målen, bl.a. målet om att bidra till att stoppa och vända förlust av biologisk mångfald, stärka ekosystemtjänster samt bevara livsmiljöer och landskap. I planen anges att ekologisk produktion ger positiva effekter för den biologiska mångfalden dels genom en varierad växtföljd, dels genom att kemiska växtskyddsmedel inte används i produktionen. Ekologisk produktion bidrar till att skapa förutsättningar för biologisk mångfald i odlingslandskapets slättbygder.

I den strategiska planen föreslås också att ersättning ska kunna ges för skyddszoner och anpassade skyddszoner. I planen anges att syftet med skyddszoner och anpassade skyddszoner är att minska ytavrinning, erosion och läckage av näringsämnen från åkermark. Åtgärderna innebär att vallgräs

eller vallgräs i blandning med vallbaljväxter odlas på skyddszonen. Insektsbefrämjande fröblandningar får blandas in vid sådden av skyddszonen för att skapa ytterligare förutsättningar för att gynna den biologiska mångfalden.

Regeringen gav i februari 2022 Jordbruksverket i uppdrag att ta fram ett nytt rådgivningsprogram för lantbrukare med värdefulla naturbetesmarker och slåtterängar. Dagens detaljerade villkor för dessa marker ersätts fr.o.m. 2023 med rådgivning. Jordbruksverket ska arbeta i dialog med lantbruksnäringen, rådgivare och myndigheter.

Den 10 mars 2022 beslutade regeringen ge Naturvårdsverket i uppdrag att inrätta ett samlat nationellt program för ersättning till restaurering av ängs- och betesmarker och naturvårdsbränning i vissa ängs- och betesmarker. Programmet omfattar även lövtäkt i ängs- och betesmarker samt slåtter av vissa hävdberoende myrmarker. Ersättningarna ska kunna sökas av lantbrukare och andra markförvaltare och betalas ut fr.o.m. 2023.

Inom ramen för Lokala naturvårdssatsningen (LONA) kan kommuner och lokala aktörer söka stöd för projekt som gynnar pollinatörer och pollinering.

Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet för 2021 i uppdrag att redovisa förslag till etappmål för förbättrade förutsättningar för vilda pollinatörer, inklusive i det brukade landskapet. Förslagen ska fokusera på blomrika kantzoner och skogsbryn i övergångszoner mellan skogsmark och annan mark. Uppföljningsbehovet för olika myndigheter ska ingå i redovisningen. Naturvårdsverket ska även redovisa metoder för hur vilda pollinatörer kan gynnas vid förvaltning av mark, samt på offentlig mark som exempelvis marken längs banvallar och kraftledningsgator. Förslagen ska inkludera en konsekvensbeskrivning. Metoderna ska främst vara riktade mot offentliga förvaltare, men ska även kunna användas av andra aktörer. Arbetet ska ske i samarbete med. Skogsstyrelsen, Statens jordbruksverk, länsstyrelserna och andra berörda myndigheter.

Naturvårdsverket föreslog i en rapport den 24 juni 2021 att regeringen ska besluta om följande etappmål inom miljömålssystemet för vilda pollinatörer (NV-00199-21).

År 2027 finns det goda förutsättningar för vilda pollinatörer i övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark på såväl offentlig som privat ägd mark. Detta genom att naturvårdande skötsel genomförts i 15 000 km befintliga brynmiljöer samt att 10 000 km har nyskapats.

Skogsstyrelsen, Jordbruksverket och länsstyrelserna står bakom det etappmål som föreslås.

Den 10 december 2021 redovisade Naturvårdsverket den del av uppdraget som handlar om att redovisa metoder som gynnar vilda pollinatörer (NV-00199-21). I rapporten redovisas metoder som gynnar vilda pollinatörer i olika miljöer, bl.a. jordbruksmark, skogsmark och urbana miljöer, såsom kraftledningsgator, banvallar och vägkanter. Metoderna kan användas på både oskyddad och formellt skyddad mark. Naturvårdsverkets rapporter är under beredning i Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar inledningsvis att det är angeläget att bevara den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Exempelvis är pollinering en mycket viktig ekosystemtjänst som bör gynnas. Utskottet noterar att Jordbruksverket tillsammans med andra myndigheter och organisationer har tagit fram en plan med konkreta åtgärder för att bevara den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. En viktig del i åtgärdsplanen är att bevarandet av biologisk mångfald ska kunna gå att förena med rationell och lönsam jordbruksdrift, bl.a. eftersom fortsatt jordbruk är den enskilt viktigaste faktorn för att bevara natur- och kulturvärdena långsiktigt. Utskottet ser positivt på detta arbete.

Utskottet välkomnar att ett av målen för den nya gemensamma jordbrukspolitiken är att stöd och ersättningar ska bidra till att hejda förlusten av biologisk mångfald, stärka ekosystemen och bevara livsmiljöer och landskap. Regeringen har i Sveriges strategiska plan för 2023–2027 bl.a. föreslagit ersättningar för ekologisk produktion, för skyddszoner och anpassade skyddszoner samt för skötsel av betesmarker och slåtterängar, inklusive komplement. Regeringen har också nyligen gett Naturvårdsverket i uppdrag att inrätta ett samlat nationellt program för ersättning till restaurering av ängs- och betesmarker och naturvårdsbränning i vissa ängs- och betesmarker. Programmet omfattar även lövtäkt i ängs- och betesmarker samt slåtter av vissa hävdberoende myrmarker. Utskottet ser även positivt på Jordbruksverkets rådgivningsarbete, pollineringsprojektet inom LONA och Naturvårdsverkets arbete med bl.a. metoder som gynnar vilda pollinatörer.

Mot bakgrund av de pågående arbeten som nu redovisats anser utskottet att motionerna 2021/22:3650 (C) yrkandena 7 och 8 samt 2021/22:3981 (L) yrkandena 8, 10 och 13 kan lämnas utan vidare åtgärd. Motionsyrkandena avstyrks.

Växtnäringsläckage från jordbruket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om insatser mot övergödning och för förbättrad vattenkvalitet.

Jämför reservation 10 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 51 anförs att en central del i insatserna mot övergödning och för förbättrad vattenkvalitet är att stävja den pågående strukturrationaliseringen inom jordbruket. Strukturrationaliseringen har gett upphov till att animalieproduktionen har koncentrerats till vissa regioner i Sverige och växtodling till

andra delar. Gårdar med mer diversifierad och ekologisk produktion bör därför främjas. Även inhemsk produktion av djurfoder bör främjas.

I yrkande 53 i motionen framhåller motionärerna att en central del i insatserna mot övergödning och förbättrad vattenkvalitet är att ställa om det industriella jordbruket till ett ekologiskt och regenerativt jordbruk. Det industriella jordbruket har nämligen gett upphov till ett överflöd av fossila gödningsmedel samt jordkompaktering och ökad avrinning, ett underskott på näring och att jordmånen har försämrats systematiskt.

I yrkande 55 anförs att en central del i insatserna mot övergödning och förbättrad vattenkvalitet är att aktivt motverka avrinningen av näringsämnen från jordbruk genom att etablera och utvidga kantzoner längs jordbruksvatten och avrinningsområden till sjö och hav i form av våtmarker och naturlig växtlighet.

Kompletterande uppgifter

I Sverige står jordbruket för ungefär hälften av de utsläpp av kväve och fosfor till havet som orsakas av människan. Utlakningen från jordbruket beror på flera faktorer. Alla går inte att påverka eftersom all mark läcker näringsämnen naturligt och all odling medför att utlakningen från marken ökar. Enligt Jordbruksverket har förlusterna av kväve, fosfor och ammoniakutsläpp från jordbruket minskat på senare år. Minskningen beror på att åtgärder för att minska förlusterna av kväve och fosfor och utsläppen av ammoniak haft effekt. Att utsläppen av ammoniak minskat beror också på att antalet lantbruk och djur blivit färre. För att den positiva trenden med minskat näringsläckage ska hålla i sig är det viktigt med fortsatta insatser.

EU:s Östersjöstrategi beslutades 2009. Ett av tre huvudmål i strategin är att rädda havsmiljön. Enligt strategin är övergödning ett problem som ställer särskilt höga krav på tillämpningen av EU:s regelverk och på samarbetet inom regionen. Östersjöstrategin har bidragit till flera projekt för att minska näringsläckaget från jordbruket. Baltic Deal, Baltic Compass och Baltic Manure är exempel på projekt med målsättningen att öka kunskapen och erfarenhetsutbytet om åtgärder som minskar jordbrukets näringsläckage samtidigt som lönsamheten bevaras eller förbättras. Östersjöstrategin är under revidering. I utkastet till en ny strategi är fortfarande övergödning och åtgärder inom lantbruket ett prioriterat område.

EU:s nitratdirektiv (91/676/EEG) har som syfte att skydda vattenkvaliteten i EU genom att förhindra att nitrater från jordbruket förorenar grund- och ytvatten. I nitratdirektivet anges de åtgärder för att minska kväveläckaget som medlemsländerna minst måste vidta för de områden som har pekats ut som känsliga områden.

Regeringen tillsatte i februari 2018 en utredning om minskad övergödning genom stärkt lokalt åtgärdsarbete (dir. 2018:11). Utredningens uppdrag var att fokusera på mer effektiva åtgärder mot övergödning och hur det lokala engagemanget kan stärkas. Utredningen skulle bl.a. föreslå nya eller förstärkta

styrmedel som leder till ökad användning av lokalt anpassade, kostnadseffektiva åtgärder mot övergödning, utreda och lämna förslag på hur minskad förbrukning av kväve och fosfor kan stimuleras, utreda förutsättningarna för att återföra näringsämnen från kustvatten och sjöar till land för att minska övergödningen samt lämna förslag till etappmål som bidrar till att nå miljökvalitetsmålet Ingen övergödning samt målen om rent vatten, minskade havsföroreningar och hållbart skogsbruk i Agenda 2030. Den 28 februari 2020 lämnade utredningen sitt betänkande Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning (SOU 2020:10) till Miljödepartementet. Utredningen lämnade ett flertal förslag, bl.a. att de övergödningsrelaterade miljösättningarna i landsbygdsprogrammet i ökad utsträckning bör utformas så att den enskildes ersättning relateras till utsläppsminskning och att Jordbruksverket ska ges i uppdrag att i samarbete med Sveriges lantbruksuniversitet ta fram underlag till nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållare. Betänkandet bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Miljömålsberedningen (M 2010:04) fick enligt ett tilläggsdirektiv som regeringen fattade beslut om den 31 maj 2018 (dir. 2018:44) i uppdrag att föreslå en strategi för förstärkt åtgärdsarbete för bevarande och hållbart nyttjande av hav och marina resurser. Strategin ska bidra till att relevanta delar av generationsmålet och de berörda miljökvalitetsmålen nås och därmed även bidra till att genomföra mål 14 i Agenda 2030 om att bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt.

I december 2020 lämnade Miljömålsberedningen sitt delbetänkande Havet och människan (SOU 2020:83). I betänkandet framhåller Miljömålsberedningen att det behövs ett långsiktigt och samordnat arbete för att minimera problemet med övergödningen av kust och hav genom att styra mot cirkulära flöden av fosfor och kväve samt öka återföringen av och effektiviteten vid användningen av växtnäringsämnen. Miljömålsberedningen förordar även en förstärkning av åtgärdsarbetet för att minimera tillförsel av fosfor och kväve till vatten och hav samt en utveckling av kust- och havsmiljöförvaltningen för att minska effekterna av övergödningen på arter och livsmiljöer. Man bör enligt beredningen även snabba på återställningstakten och öka havets resiliens. Miljömålsberedningen lämnade i betänkandet ett flertal förslag för att minska problemet med övergödning. Betänkandet har varit föremål för remiss och är under beredning i Regeringskansliet.

Av budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20) framgår att flera åtgärder som bidrar till uppfyllelse av miljökvalitetsmålet Ingen övergödning har påbörjats och genomförts genom regeringens satsningar på anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö. I anslaget ingår bidrag till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). Användningen av de LOVA-medel som gick till projekt för att minska övergödningen var 126 miljoner kronor under 2020, vilket var en ökning med 14 miljoner kronor jämfört med 2019. Exempelvis har åtta projekt initierats 2020 för att minska internbelastningen av fosfor i sjöar. Dessa projekt beräknas minska fosforläckaget från sediment

med ca 19 ton per år. Dessutom har 24 projekt påbörjats med att återcirkulera näringsämnen. Ytterligare 147 projekt finansierade med LOVA-medel har påbörjats under 2020, av vilka 18 rör strukturkalkning för att minska fosforförlusterna från åkermark och 46 rör anläggning eller restaurering av våtmarker. Havs- och vattenmyndigheten ska förstärka uppföljningen av anslaget för att den kvantitativa uppföljningen av resultat och miljöeffekter ska bli mer omfattande.

Landsbygdsprogrammets miljöersättningar och miljöinvesteringar är enligt regeringen viktiga verktyg för åtgärder mot övergödning som inom jordbruket. Under 2020 var den ansökta arealen för minskat kväveläckage 98 100 hektar. För skyddszoner var den ansökta arealen 12 400 hektar medan den för skötsel av våtmarker och dammar var 9 400 hektar.

Regeringen anför i budgetpropositionen att övergödningen av hav och vatten är ett omfattande problem. Ytterligare åtgärder behövs, och takten i genomförandet av åtgärder för att minska övergödningen behöver öka.

I den strategiska plan som regeringen fattade beslut om den 16 december 2021 och som beskriver Sveriges jordbrukspolitik 2023–2027 föreslås att ersättning ska kunna ges för skyddszoner och anpassade skyddszoner. I planen anges att syftet med skyddszoner och anpassade skyddszoner är att minska ytavrinning, erosion och läckage av näringsämnen från åkermark. De minskar även risken för att rester av växtskyddsmedel förorenar sjöar och vattendrag. Med en skyddszon avses en remsa längs ett vattenområde vid åkerkanten. En anpassad skyddszon ska anläggas på delar av skiften där ytavrinning och erosion kan förekomma. Åtgärderna innebär att vallgräs eller vallgräs i blandning med vallbaljväxter odlas på skyddszonen. Som nämnts i tidigare avsnitt har regeringen även föreslagit ersättning för odling av mellangröda för kolinlagring, odling av fånggröda och vårbearbetning för minskat kväveläckage. Syftet med dessa ersättningar är att minska växtnärläckaget från åkermark och att lagra in kol i marken samt att förbättra markbördigheten.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att övergödningen av hav och vatten är ett omfattande problem. Ytterligare åtgärder behövs, och takten behöver öka i genomförandet av åtgärder för att minska övergödningen.

Utskottet konstaterar att arbete pågår både nationellt och inom EU när det gäller frågan om att begränsa utsläppen av kväve, fosfor och ammoniak från jordbruket. Utskottet vill särskilt framhålla att åtgärdsarbetet mot övergödning har stärkts genom det statliga stödet till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). Landsbygdsprogrammets miljöersättningar och miljöinvesteringar är också viktiga verktyg för att åtgärda övergödning inom jordbruket. Utskottet ser positivt på att regeringen i den strategiska planen för Sveriges jordbrukspolitik 2023–2027 föreslår att ersättning ska kunna ges för skyddszoner och anpassade skyddszoner.

Som framgår av redovisningen ovan behandlas frågan om övergödning och näringsläckage både i utredningsbetänkandet Stärkt lokalt åtgärdsarbete – att nå målet Ingen övergödning och i Miljömålsberedningens delbetänkande Havet och människan. Båda dessa betänkanden är för närvarande under beredning i Regeringskansliet. Utskottet finner mot denna bakgrund inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motion 2021/22:4062 (MP) yrkandena 51, 53 och 55. Motionsyrkandena avstyrks därmed.

Hållbar livsmedelsproduktion

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ny teknik för ökad resurseffektivitet, robust och hållbar livsmedelsproduktion och hållbar användning av djurfoder.

Jämför reservation 11 (L) och 12 (MP).

Motionerna

I kommittémotion 2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 20 anförs att ny teknik bör användas för att minska resursförbrukning och svinn i livsmedelssektorn, öka den inhemska odlingen av protein, minska beroendet av import av gödning och minimera användningen av bekämpningsmedel.

Motion 2021/22:2341 av Nina Lundström (L) yrkande 1 behandlar frågan om jordbruksmark och livsmedelsförsörjning i Stockholmsregionen. Motionären anser att den livsmedels- och primärproduktion som finns i regionen behövs och att jordbruksmarkens värde behöver framhållas när staden växer. Stockholm har en av de högsta andelarna jordbruksmark i träda i hela landet, och det finns därför en potential att öka odlingen.

Enligt motion 2021/22:3857 av Kalle Olsson m.fl. (S) bör möjligheterna ses över att vidta åtgärder för en mer robust livsmedelsproduktion. Motionärerna framhåller att hela livsmedelskedjan bör vara så robust att även allvarliga påfrestningar och störningar kan klaras med rimliga konsekvenser för samhället.

I motion 2021/22:4069 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 3 anförs att man bör fasa ut import av riskgrödor, t.ex. palmolja eller soja för djurfoder och främja ett hållbart livsmedelssystem. Det är enligt motionärerna orimligt att svensk konsumtion och produktion bidrar till att driva på skogsskövling och hotar mänskliga rättigheter på andra sidan jordklotet.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Riksdagen beslutade den 20 juni 2017 att godkänna regeringens förslag till övergripande mål för livsmedelsstrategin till 2030 (prop. 2016/17:104, bet.

2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:238). Målet ska vara en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel. Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

I den senaste forskningspolitiska propositionen *Forskning, frihet, framtid – kunskap och innovation för Sverige* (prop. 2020/21:60) anges bl.a. att förutom den grundläggande funktionen att säkra livsmedelsförsörjningen är livsmedelssystemet viktigt för sysselsättning, ekonomisk tillväxt och levande landsbygder, samtidigt som miljömålen nås. Livsmedelsförsörjningen är därtill en kritisk förutsättning för totalförsvaret och understöder det civila försvarets samtliga förmågor. För att trygga livsmedelsförsörjningen krävs en fungerande inhemsk jordbruks- och livsmedelsproduktion. Konkurrenskraftiga jordbruks- och livsmedelsföretag och en hög svensk marknadsandel är viktiga förutsättningar. Lönsamheten, produktiviteten och innovationsförmågan behöver stärkas för att förverkliga sektorns potential. För att öka den långsiktiga konkurrenskraften och kunna leverera hållbart producerad, hälsosam och god mat behövs det mer behovsdriven och tillämpad forskning. Genom metod- och teknikutveckling och digitalisering kan produktiviteten höjas, många arbetsmiljörisker elimineras, miljöpåverkan minskas och klimatnytta uppnås. Stärkt kompetens bidrar till högre produktivitetstillväxt, lönsamma företag och en högre innovationsgrad i sektorn. Samverkan mellan lärosäten, det offentliga och näringslivet är viktigt och det är angeläget att det innovationsfrämjande arbetet mellan finansiärer fortsätter att stärkas. I sitt yttrande över propositionen (yttr. 2020/21:MJU7y) noterade utskottet regeringens bedömning att livsmedelsförsörjningen är en kritisk förutsättning för totalförsvaret och att det krävs en fungerande inhemsk jordbruks- och livsmedelsproduktion för att trygga livsmedelsförsörjningen.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2022 (prop. 2021/22:1 utg.omr. 23) att forskning och innovation är grundläggande för att bidra till en hållbar samhällsutveckling, inte minst för att åstadkomma ett hållbart och konkurrenskraftigt livsmedelssystem och för att genomföra livsmedelsstrategin. De stora satsningar som gjorts genom forsknings- och innovationspropositionen bidrar till de areella näringarnas utveckling och konkurrenskraft. För 2022 anvisades 713 664 000 kronor för forskning inom de areella näringarna under anslaget 1:24 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: *Forskning och samfinansierad forskning*.

Frågan om ny teknik och forskning aktualiseras även i utredningsbetänkandet *Vägen mot fossiloberoende jordbruk* (SOU 2021:67). Utredningen anför att det inte finns en enskild åtgärd eller ett enskilt styrmedel som svarar mot utredningens uppdrag om ett fossiloberoende jordbruk samtidigt som det bidrar till klimatmålen och mål om ökad livsmedelsproduktion samt minskar sårbarheterna i livsmedelskedjan.

Utredningen konstaterar att det behövs flera åtgärder och har därför valt att lägga flera förslag samt ett antal rekommendationer som tillsammans ska bidra till ett fossiloberoende jordbruk. Förslagen innebär dels satsningar för att öka konkurrenskraften och lönsamheten för att därigenom skapa utrymme för företagen att ställa om, dels satsningar på omställning från fossila drivmedel till förnybara drivmedel. Flera av de rekommendationer som utredningen presenterar rör forskning, bl.a. satsningar på forskning och utveckling av nya affärsmoeller, arbetsmaskiner inom jordbruket som drivs av förnybara bränslen och nya drivmedel som kommer från jordbruket. Utredningen är under beredning i Regeringskansliet. Dock aviserade regeringen, i linje med utredningens förslag, i budgetpropositionen för 2022 att den avser att bredda klimatpremien för att ytterligare öka efterfrågan på arbetsmaskiner med låga utsläpp av växthusgaser. (prop. 2021/22:1 utg.omr. 20). Regeringen aviserade även att den avser att avsätta stöd för produktion av biogas för åren 2022–2024 för att bibehålla och öka den svenska biogasproduktionen (utg.omr. 21).

När det gäller frågan om en robust livsmedelsproduktion kan nämnas att utskottet har genomfört en fördjupad uppföljning av lantbrukets sårbarhet. (Lantbrukets sårbarhet – en uppföljning, rapport från riksdagen 2020/21:RFR7). I uppföljningen lyfts många faktorer fram som betydelsefulla för att minska sårbarheten. Exempel på övergripande faktorer som framkommit är ökad lönsamhet och konkurrenskraft, klimatanpassningsåtgärder, säkrad tillgång till insatsmedel, ökad tillgång till personal samt samarbete. Uppföljningen innehåller även en sammanställning av forskningsartiklar som främst redogör för sårbarhetsfaktorer för ett hållbart lantbruk och en stabil livsmedelsproduktion. Bland de pågående forskningsprojekten är framför allt förebyggandet och hanteringen av framtida utmaningar för lantbruk relaterat till klimatförändringar i fokus samt teknisk utveckling för att effektivisera livsmedelsproduktionen. När det gäller innovationer och ny teknik framförs i rapporten att det kan underlätta att göra rätt insats vid rätt tidpunkt med ökad användning av ny teknik och digitalisering. Innovationer och ny teknik kan också användas för att ta bort och förenkla arbetsmoment. Samtidigt ökar behovet av servicetekniker och reservdelar vid ökad användning av teknik, vilket i sig ökar sårbarheten. Lantbrukarna behöver också lära sig att ta till sig den nya tekniken. Av uppföljningen framgår att det pågår forskning t.ex. för att ta fram bättre jordbrukstekniker för att anpassa jordbruket till klimatförändringar och för att minska risken för övergödning. I rapporten framhålls att det är viktigt med robusthet i utvecklingen av ny teknik och innovationer samt att innovationer och teknik kan vara en del av lösningen för att minska lantbrukets sårbarhet.

Dåvarande landsbygdsminister Jennie Nilsson anförde den 11 november 2020 som svar på en skriftlig fråga (fr. 2020/21:328) bl.a. följande.

Sverige behöver ha en god försörjningsförmåga av livsmedel och regeringen ser att det är en prioriterad fråga. Den nationella livsmedelsstrategin syftar till hållbara och konkurrenskraftiga företag inom jordbruket, fiskerinäringarna och livsmedelsproduktion som kan öka

den svenska produktionen och därmed också bidra till en hög svensk marknadsandel och ökad självförsörjningsgrad.

Inom ramen för livsmedelsstrategin är en ökad livsmedelsexport ett viktigt verktyg för att öka livsmedelsproduktionen. Genom att skapa en större marknad för svenska livsmedelsföretag skapas också möjligheter för svensk primärproduktion att långsiktigt växa. I detta sammanhang är det också viktigt att lyfta fram möjligheten för svenska jordbruk att skapa mervärden, till exempel ekologisk produktion. Det är också viktigt att säkerställa en öppen handel, inom och utom EU, så långt möjligt även under kriser som den pågående pandemin. Regeringen fortsätter därför de långsiktiga och strategiska satsningarna på att öka svensk livsmedelsexport för att öka lönsamheten i den svenska livsmedelskedjan, till exempel genom ett riktat uppdrag till Sveriges Export- och investeringsråd (Business Sweden), Statens jordbruksverk och Livsmedelsverket fram till 2025.

Frågan om självförsörjning aktualiseras i tider som denna. Ett lands livsmedelsförsörjning tryggas av en inhemsk produktion såväl som import. Dagens livsmedelsförsörjningssystem är globalt med många aktörer i olika branscher. I mångt och mycket påverkas graden av självförsörjning av konsumenters preferenser vilka i sin tur kan påverka mängden livsmedel som produceras inom Sverige.

Livsmedelsstrategins mål om en ökad och hållbar livsmedelsproduktion beslutades 2017 och ska uppnås år 2030. För att nå målet med livsmedelsstrategin behövs ett långsiktigt och kontinuerligt arbete genom livsmedelsstrategins handlingsplan men också genom hur vi utformar åtgärder och insatser i kommande period för den gemensamma jordbrukspolitiken som startar 2023. Med livsmedelsstrategin vill jag öka svensk livsmedelsproduktion. Produktionsökningen, både konventionell och ekologisk, bör svara mot konsumenternas efterfrågan. En produktionsökning skulle kunna bidra till en ökad självförsörjningsgrad av livsmedel.

Sårbarheten i livsmedelskedjan ska minska.

Utskottet har nyligen behandlat motionsyrkanden om livsmedelsberedskap och självförsörjning (bet. 2021/22:MJU14). Utskottet anförde bl.a. följande:

Utskottet vill återigen betona vikten av de frågor om samhällets sårbarhet och beredskap som har aktualiserats under de senaste åren med anledning av bl.a. den pågående coronapandemin och den torra som drabbade Sverige 2018. Det är viktigt att Sverige har en god försörjningsförmåga av livsmedel, både vid höjd beredskap och ytterst vid krig. Enligt utskottet är detta en prioriterad fråga.

Utskottet välkomnar därför att regeringen har gett en särskild utredare i uppdrag att analysera och föreslå en funktion med ansvar för nationell samordning av försörjningsberedskapen samt utreda principer och former för finansiering av samhällets försörjningsberedskap. Förslagen ska syfta till att stärka Sveriges förmåga att upprätthålla en nödvändig försörjning vid framtida krissituationer, höjd beredskap och ytterst vid krig. Utskottet noterar vidare att regeringen har gett Livsmedelsverket i uppdrag att arbeta med en inriktning för arbetet med civilt försvar och att en första redovisning av detta arbete ska göras i slutet av februari 2022. Livsmedelsverket, Jordbruksverket och SVA har även utarbetat arbetsplaner för en uppbyggnad av livsmedelsberedskapen och dricksvattenförsörjningen under höjd beredskap. Mot bakgrund av det omfattande arbete som pågår på området finner utskottet inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna som därmed avstyrks.

När det gäller frågan om jordbruksmark och livsmedelsförsörjning i Stockholmsregionen uppger länsstyrelsen i Stockholms län att man samarbetar med regionala aktörer för att livsmedelsstrategin ska få genomslag i länet. Stockholms läns regionala livsmedelsstrategi från 2019 knyter an till den nationella livsmedelsstrategin genom att arbeta utifrån samma målstruktur med ett övergripande mål och tre strategiska insatsområden. Samtidigt är den anpassad till länets regionala förutsättningar. Av den regionala livsmedelsstrategin framgår bl.a. att den livsmedels- och primärproduktion som finns i länet behöver värnas och öka. Förutsättningarna för att driva lönsamma företag behöver bli bättre, och det behöver bli mer attraktivt att vara lantbrukare, särskilt inför kommande stora behov av generationsväxling. I länet finns gott om arbetskraft som behöver matchas med livsmedelskedjans behov och kompetenskrav. För en hållbar livsmedelsproduktion krävs också insatser för minskad miljö- och klimatpåverkan. Kunskapen om jordbruksmarkens värden behöver förbättras när staden växer och konkurrensen om marken ökar. Löpande handlingsplaner för den regionala livsmedelsstrategin tas fram och innehåller åtgärder och aktiviteter som ska bidra till måluppfyllelsen.

När det gäller djurfoder framgår det av en kunskapsöversikt från Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Soja i fodret till våra husdjur, att sojamjöl är ett proteinfoder som har använts under lång tid. Anledningen till att just sojan kommit att användas mycket är att den har ett högt näringsvärde för alla djurslag och att den också har varit prismässigt mycket konkurrenskraftig jämfört med andra proteinkällor såsom raps, ärtor och bönor. Odlingen av alternativa proteingrödor i Sverige har under lång tid varit mycket begränsad. Mejeribranschen har varit drivande när det gäller alternativ till sojafoder genom att ta initiativ till flera utredningar i samarbete med forskare på SLU. I dessa utredningar har det framkommit att det mycket väl går att ersätta sojan med inhemskt producerat proteinfoder, men problemet är att det odlas för lite av alternativen i Sverige. En kraftig ökning av rapsodlingen skulle kunna täcka nötkreaturens behov men den skulle inte räcka till att även försörja grisar och fjäderfän. Dessutom är odlingen av ärtor och bönor i Sverige mycket begränsad. Enligt kunskapsöversikten pågår en omfattande nationell och internationell forskning med syfte att hitta möjliga ersättningar till framför allt traditionella proteinfodermedel. Detta omfattar odlad proteinrik biomassa med hjälp av mikroorganismer, havslevande växter och organismer och insekter odlade på organiskt avfall. I forskningsöversikten framhålls att den framtida forskningen kring produktion och utnyttjande av foder och dess miljöpåverkan kräver en bred samverkan för att man ska kunna hitta nya och innovativa lösningar för den framtida animalieproduktionen. Det behövs även ett tvärvetenskapligt angreppssätt för att komma framåt, och ett sådant arbete har påbörjats inom SLU.

I sitt svar på en skriftlig fråga om vad regeringen avser att vidta för åtgärder på nationell nivå och EU-nivå för att stoppa import av och handel med soja, kött och palmolja som produceras genom avskogning i Brasilien (fr.

2019/20:1446) anförde utrikeshandelsminister Anna Hallberg den 10 juni 2020 bl.a. följande.

Regeringen ser med stor oro på den ökande avverkningen i Amazonas. Vi förväntar oss att Brasilien tar ansvar för sin regnskog och med kraft verkar för att stoppa den illegala avverkningen. Brasilien har en unik naturresurs i Amazonas regnskog, men också ett ansvar att skydda den.

Sverige är engagerat både inom utvecklingssamarbetet och genom olika politiska initiativ för att skydda och bevara världens regnskogar och andra unika skogsområden. Inom utvecklingssamarbetet arbetar Sverige på bred front med miljö- och klimatfrågor. Genom Utrikesdepartementet ges stora svenska bidrag t.ex. till Gröna klimatfonden (GCF) och Globala miljöfonden (GEF) och Sverige deltar aktivt i båda fondernas styrelsearbete. Den globala miljöfonden har finansierat över 380 skogsprojekt sedan starten.

Genom Sidas globala program ger Sverige stöd till fyra organisationer som bl.a. verkar för en hållbar skötsel och förvaltning av skog – FN:s miljöprogram (Unep), International Union for the Conservation of Nature (IUCN), Rights and Resources Initiative och The Tenure Facility. Den senare arbetar för att öka erkännandet av ursprungsfolks och lokalsamhällets mark- och naturresursrättigheter i utvecklingsländer. Skog och mark är särskilda fokusområden.

Sverige verkar för en hållbar, fri och rättvis handel. Det betyder bl.a. att vi driver på inom EU för att handelspolitiken ska användas som ett verktyg för en hållbar utveckling i världen. Inom ramen för förhandlingarna om Mercosuravtalet har regeringen verkat för att hållbarhetskapitlet ska ge en god plattform att påverka Mercosurländarnas klimat- och miljöpolitik.

I hållbarhetskapitlet finns bland annat en särskild bestämmelse om handel och hållbart skogsbruk. Bestämmelsen främjar samarbete mellan parterna när det gäller bevarande, skydd och förvaltning av skog, samt handel och konsumtion av timmer och timmerprodukter med hållbart ursprung. Parterna åtar sig även att bekämpa olaglig skogsavverkning, samt handel som är kopplad till detta.

I avtalet begränsas importen av nötkött till EU genom tullkvoter. Kvoten för nötkött (99 000 ton) motsvarar 1,25 % av EU:s produktion av nötkött. EU:s import av nötkött från Brasilien utgör endast 1,4 procent av Brasiliens totala produktion. I avtalet finns även åtaganden om att samarbeta kring stärkt djurvälstånd samt om försiktig och ansvarsfull användning av antibiotika i djurproduktion för att motverka antimikrobiell resistens (AMR). EU:s importförbud mot kött som producerats med hormoner och tillväxtbfrämjare gäller även för import från Mercosur. Det är bra och viktigt. Ett handelsembargo mot brasilianskt nötkött eller andra varor är inte aktuellt. Genom arbetet med Mercosuravtalet får en vi chans att ställa krav och påverka.

Att motsätta sig Mercosuravtalet innebär att låta handeln fortsätta enligt de regler som gäller i dag. Med det sagt så var ett av EU:s krav för att gå vidare med Mercosuravtalet att alla parter förbinder sig att respektera och effektivt genomföra Parisavtalet. Brasilien har ratificerat Parisavtalet och har därmed tagit på sig att minska sina klimatutsläpp, förhindra illegal skogsavverkning och återbeskoga Amazonas. Man har inom ramen för Parisavtalet t.ex. åtagit sig att återplantera tolv miljoner hektar skog och motverka illegal skogsavverkning. Ratificeringsprocessen ger en möjlighet att ha en dialog med Brasilien för att de ska leva upp till sina åtaganden i bland annat Parisavtalet. Ett ratificerat avtal innebär möjligheter att påverka genom hållbarhetskapitlet.

Just nu går utvecklingen åt fel håll och skövlingen rapporteras öka. Det är allvarligt. Om Brasilien inte tar dessa åtaganden på allvar kommer det att få effekter för ratificeringen av avtalet. Regeringen hoppas därför att Brasilien agerar med kraft för att vända denna negativa utveckling för miljö och klimatet, och så att vi också kan få ett avtal på plats.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av redovisningen ovan har utskottet nyligen behandlat frågor om livsmedelsberedskap och självförsörjning. Utskottet betonade då vikten av de frågor om samhällets sårbarhet och beredskap som har aktualiserats under de senaste åren med anledning av bl.a. den pågående coronapandemin och den torka som drabbade Sverige 2018. Utskottet anförde att det är viktigt att Sverige har en god försörjningsförmåga när det gäller livsmedel, både vid höjd beredskap och ytterst vid krig. Enligt utskottet är detta en prioriterad fråga. Effekterna av kriget i Ukraina har ytterligare visat vikten av en god livsmedelsberedskap. Utskottet följer utvecklingen i nära dialog med regeringen för att vid behov säkerställa att nödvändiga åtgärder vidtas.

När det gäller frågan om ny teknik vill utskottet framhålla att de stora satsningar som gjorts genom forsknings- och innovationspropositionen bidrar till de areella näringarnas utveckling och konkurrenskraft. Det pågår för närvarande forskning t.ex. för att ta fram bättre jordbrukstekniker för att anpassa jordbruket till klimatförändringar och för att minska risken för övergödning. Utskottet ser positivt på detta. Utskottet vill framhålla att det är viktigt med robusthet i utvecklingen av ny teknik och innovationer samt att innovationer och teknik kan vara en del av lösningen för att minska lantbrukets sårbarhet.

En god livsmedelsförsörjning är viktig för alla delar av landet. Utskottet noterar att Stockholms län har en regional livsmedelsstrategi som knyter an till den nationella livsmedelsstrategin och som samtidigt är anpassad till länets regionala förutsättningar. Utskottet ser positivt på det arbete som länsstyrelserna genomför för att livsmedelsstrategin ska få genomslag i länen.

När det gäller frågan om att fasa ut import av t.ex. palmolja eller soja för djurfoder kan utskottet konstatera att odlingen av alternativa proteingrödor i Sverige enligt SLU under lång tid har varit mycket begränsad. Inhemska proteinråvaror från exempelvis raps och ärtor täcker för närvarande inte behovet av foderprotein i Sverige. Det kan därför vara svårt att helt ersätta importerat foder. Utskottet välkomnar därför forskningen på området. Utskottet är väl medvetet om de problem som svensk import av vissa produkter kan medföra på andra platser i världen. Sveriges deltagande i internationellt samarbete kan därför vara värdefullt, vilket framgår av utrikeshandelsministrarnas frågesvar som redovisas ovan. Utskottet ser även positivt på att standarder och certifiering för ansvarsfullt producerad soja har utvecklats.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna 2021/22:2341 (L) yrkande 1, 2021/22:3857 (S), 2021/22:4069 (MP) yrkande 3 och 2021/22:4197 (MP) yrkande 20.

Forskningsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om nationella godkännanden för bl.a. genetiskt modifierade organismer (GMO), lagstiftning om genteknik, kompetenscentrumet SLU Grogrund och biologiskt nedbrytbara bekämpningsmedel.

Jämför reservation 13 (SD), 14 (M, C), 15 (SD), 16 (KD), 17 (M, KD) och 18 (L).

Motionerna

Nationella godkännanden för GMO och nya livsmedel

Enligt kommittémotion 2021/22:2479 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 26 bör regeringen verka för att EU-lagstiftningen för nya livsmedel och för livsmedel framställda med modern växtförädlingssteknik ska tillåta medlemsstater att utfärda nationella godkännanden, så länge den aktuella medlemsstaten kan visa att livsmedlet inte släpps ut på marknaden i andra EU-länder.

I kommittémotion 2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 46 framhålls att regeringen ska verka för att EU-lagstiftningen för genetiskt modifierade växter ska tillåta medlemsstater att utfärda nationella godkännanden för att släppa ut växterna på marknaden om vissa villkor är uppfyllda.

Lagstiftningen om genteknik

I kommittémotion 2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 44 anförs att Jordbruksverket bör ges i uppdrag att försöka få till stånd förenklade förfaranden under direktiv 2001/18/EG för grödor med de mest okomplicerade genomredigeringarna i väntan på att regeringen fullföljt 2019 års tillkännagivande om att åstadkomma en moderniserad, teknikneutral reglering. Enligt yrkande 45 i motionen bör regeringen arbeta aktivt och skyndsamt på EU-nivå för att uppfylla 2019 års tillkännagivande om att verka för en moderniserad och teknikneutral gentekniklagstiftning. En internationellt uppmärksammat ny teknik, CRISPR-Cas9 tillåter förändring av det genetiska materialet i organismer på ett enkelt och mycket precist sätt, s.k. genomredigering. Denna teknikutveckling har lett till att gentekniklagstiftningen är föråldrad och inte fungerar.

I kommittémotion 2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 63 anförs att regeringen bör verka i EU för att växtförädlingsstekniken CRISPR-Cas9 inte ska regleras utifrån samma regelverk som GMO. Enligt yrkande 65 i samma motion bör lagstiftningen som reglerar godkännande av

nya odlingsgrödor inom EU baseras på grödans egenskaper och dess påverkan på människans hälsa och miljö snarare än på tekniken i sig.

Enligt kommittémotion 2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 53 bör försiktighetsprincipen gälla vid introduktionen av nya GMO-grödor. Det ska finnas tydliga regler för märkning och spårbarhet av GMO-produkter, och regelverket för godkännande av nya sorter bör förenklas.

SLU Grogrund

Enligt kommittémotion 2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 62 bör effekterna av SLU Grogrund följas upp 2022. Motionärerna framhåller att modern växtförädling är en viktig framtidsfråga, både för den globala livsmedelsförsörjningen och för miljön och klimatet.

Biologiskt nedbrytbara bekämpningsmedel

I kommittémotion 2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 6 anförs att EU:s jordbruksforskningsmedel bör kunna användas för att utveckla träffsäkra och biologiskt nedbrytbara bekämpningsmedel.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Nationella godkännanden för GMO och nya livsmedel

All slags verksamhet i Sverige där GMO hanteras måste ha tillstånd. Beslut som gäller tillstånd för odling av en genetiskt modifierad växt tas gemensamt på EU-nivå, och tillståndet gäller i alla EU:s medlemsländer. Varje genmodifierad växt, dvs. en specifik växtart med en viss genetisk modifiering, ska prövas och godkännas. Godkännande, spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade livsmedel och foder regleras i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG av den 12 mars 2001 om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 av den 22 september 2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder. Målet med godkännandeförfarandet är att garantera att det inte utgör några risker för människors och djurs hälsa och för miljön att släppa ut sådana produkter på marknaden. Den s.k. försiktighetsprincipen ska gälla, och godkännandeförfarandet ska baseras på en vetenskaplig riskbedömning. I förordningen anges särskilt att tekniska framsteg och vetenskaplig utveckling bör beaktas vid tillämpningen. Nationella regler om förfarandet finns framför allt i miljöbalken, förordningen (2002:1086) om utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön, förordningen (2000:271) om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer och i myndighetsföreskrifter. I proposition 2019/20:1 utgiftsområde 20 redovisas att ingen genetiskt modifierad växt odlades kommersiellt i Sverige under 2018. GMO har introducerats i miljön i liten utsträckning, och befintliga styrmedel är väl utvecklade.

Nya livsmedel (novel food) är livsmedel som man inom EU inte har ätit i någon större utsträckning före den 15 maj 1997. Definitionen omfattar ett brett spektrum av olika typer av livsmedel, från växt- eller djurarter eller delar av dem till syntetiskt framställda ämnen eller livsmedel som tagits fram med helt nya processer. Nya livsmedel regleras bl.a. i förordningen (EU) 2015/2283 om nya livsmedel. För att ett livsmedel ska definieras som nytt ska två krav uppfyllas, enligt artikel 3.2 a i förordningen.

- Livsmedlet har inte ätits som mat i någon större omfattning inom EU före den 15 maj 1997.
- Livsmedlet kan beskrivas som en eller flera av de tio livsmedelskategorier som anges i förordningen.

Nya livsmedel får bara släppas på marknaden inom EU om de är godkända (artikel 6.2). Samtliga godkända nya livsmedel finns i en unionsförteckning, förordning (EU) 2017/2470. Förteckningen uppdateras allteftersom nya godkännanden tillkommer (artikel 9.1). När ett nytt livsmedel godkänns följer ibland villkor för att livsmedlet ska få användas, t.ex. en maximihalt eller ett märkningskrav som går utöver de generella märkningskraven i förordning (EU) nr 1169/2011. Sådana särskilda märkningskrav kan t.ex. rikta sig till en utpekad målgrupp eller utgöra allmän information som är viktig att känna till för konsumenten.

Godkännanden av nya livsmedel sker efter en ansökningsprocess, där företag som vill sälja livsmedlet ansöker och visar säkerheten genom att hänvisa till vetenskaplig dokumentation eller dokumenterade data över historisk användning i tredjeländ, se artikel 10 och 14 i förordning 2015/2283. Ansökan om ett godkännande görs till EU-kommissionen. Ansökan granskas sedan av den europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa). Godkända nya livsmedel, inbegripet traditionella livsmedel från tredjeländ, får säljas i hela EU. Om inget annat anges i unionsförteckningen är godkännandet inte bundet till ett visst företag utan livsmedlet får säljas fritt så länge det uppfyller kriterierna för godkännandet.

Lagstiftningen om genteknik

I betänkande 2018/19:MJU9 riktade utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att modernisera lagstiftningen om genteknik och göra den teknikneutral. Utskottet anförde bl.a. följande.

När det gäller frågan om att modernisera lagstiftningen om genteknik vill utskottet framhålla att växtförädlingen har en viktig roll att spela ur ett klimatperspektiv för att stärka tillgången på bra grödsorter som kan ge bättre skördar och bättre näringsinnehåll. Genteknik är av största vikt i detta arbete eftersom denna teknik är snabbare än konventionell växtförädling och därmed kan bidra till att öka takten i arbetet med förbättrade grödsorter. Olika tekniker kan leda till samma resultat, men dagens lagstiftning gör skillnad på vilken förädlingsmetod som används. Detta innebär att växtsorter som framställts genom traditionell växtförädling kan vara tillåtna, medan växtsorter med samma egenskaper

som framställts genom GMO-teknik inte är det. Regelverket hämmar utvecklingen av nya växtsorter och därmed även lantbrukets utveckling. Det är grödans förändrade egenskaper och dess potentiella miljö-, avkastnings- och hälsoeffekter som är viktiga att ta ställning till, inte förädlingsmetoden som sådan. Lagstiftningen om genteknik bör mot denna bakgrund moderniseras och göras teknikneutral. Detta bör ges regeringen till känna.

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2018/19:172).

I skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2021 (skr. 2021/22:75) anför regeringen följande.

En redovisning av regeringens arbete med frågan lämnades i ett svar på interpellation 2018/19:314 av Staffan Eklöf (SD). Av svaret framgår att eftersom lagstiftning om modifierade organismer regleras på EU-nivå bör insatser ske på denna nivå. Regeringen gav sitt stöd till en uppmaning från Europeiska unionens råd till EU-kommissionen att senast den 30 april 2021 lägga fram en studie mot bakgrund av en dom i EU-domstolen om EU:s lagstiftning avseende genetiskt modifierade organismer. Kommissionen har skickat ut en enkät avseende nya gentekniker. Enkätsvaren ska utgöra underlag för framtagande av studien om nya genteknikers status under unionslagstiftningen. Enkäten besvarades den 30 april 2020.

Europeiska kommissionens studie om nya genomiska tekniker publicerades den 29 april 2021. En redovisning av regeringens ståndpunkt och det fortsatta arbetet lämnades i svar på en skriftlig fråga (2020/21:2832) från Betty Malmberg (M) den 19 maj 2021. I svaret framgår bland annat att regeringen instämmer i studiens slutsatser och att den sammantagna lagstiftningen för genetiskt modifierade organismer (GMO-lagstiftningen) behöver ses över när det gäller genomförandet för vissa användningar av nya genomiska tekniker. Regeringen ser fram emot den fortsatta processen och konstruktiva förslag från kommissionen. Punkten är inte slutbehandlad.

Den 25 juli 2018 kom EU-domstolen med en dom i mål C-528/16, som rör s.k. nya mutationstekniker och huruvida de organismer som tas fram med dessa ska anses vara GMO enligt direktiv 2001/18/EG om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön. Enligt domen ska endast organismer som framställts med metoder för mutagenes (framkallande av mutationer), vilka på vedertaget sätt har använts i ett antal tillämpningar, och vilka under en längre tid inte har visat sig medföra säkerhetsproblem, vara undantagna från direktivets tillämpningsområde. Växter som tagits fram med modernare tekniker som genomredigeringstekniken CRISPR-Cas9, ska enligt domstolen regleras som en GMO. Den 8 november 2019 beslutade rådet att kommissionen senast den 30 april 2021 skulle lägga fram en studie mot bakgrund av domstolens dom i mål C-528/16 om ställningen för nya genomiska metoder enligt unionsrätten (rådets beslut (EU) 2019/1904). Vidare begärde rådet att kommissionen, om så är lämpligt med hänsyn till resultaten av studien, lägger fram ett förslag eller på annat sätt informerar rådet om andra åtgärder som krävs för att följa upp studien samt att förslaget ska åtföljas av en konsekvensbedömning.

Dåvarande landsbygdsministern Jennie Nilsson anförde den 19 maj 2021 som svar på en skriftlig fråga om kommissionens studie om genomiska tekniker (fr. 2020/21:2832) bl.a. följande.

Regeringen välkomnar den gedigna studien. Regeringen instämmer i studiens slutsatser och att den sammantagna lagstiftningen för genetiskt modifierade organismer (GMO-lagstiftningen) behöver ses över när det gäller genomförandet för vissa användningar av nya genomiska tekniker. Regeringen ser fram emot den fortsatta processen och konstruktiva förslag från kommissionen. Regeringen ser positivt på att man tar mer hänsyn till produktens egenskaper och användning vilket skulle möjliggöra en bättre analys av produktens säkerhet med avseende på människors och djurs hälsa och miljön. Regeringen konstaterar att det finns en oro när det gäller säkerhet och risker för miljöpåverkan, för samexistens med s.k. ”GMO-fritt” jordbruk och ekoproduktion samt frågeställningar om märkning och konsumenters rätt till information. Regeringen anser att tekniska framsteg och innovationer bör användas för att påskynda omställningen till ett hållbart livsmedelssystem samtidigt som säkerhet och risker för påverkan på hälsa och miljö behöver hanteras.

Studien innehåller inga policyförslag. Regeringen kommer att noggrant analysera de förslag som lämnas och verka för att en ändamålsenlig lagstiftning som tar hänsyn till risker på ett proportionerligt sätt och som är så flexibelt utformad att den står sig när tekniken utvecklas.

Enligt Regeringskansliet har kommissionen aviserat en anpassning av regelverket för godkännande av produkter som framtagits av vissa moderna växtförädlingstekniker. Det nya förslaget ska presenteras under 2023.

SLU Grogrund

SLU Grogrund är ett kompetenscentrum vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) vars huvuduppgift är att utgöra ett kunskapsnav för svensk växtförädling. Centret ska samla akademi och näringsliv och utveckla kompetens för att i enlighet med målen i livsmedelsstrategin säkra tillgången till växtsorter för en hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela Sverige. Hänsyn till klimatförändringar och tillgång till biomassa för en cirkulär och biobaserad ekonomi ska också tas. Inom centret ska även kompetenser och nya tekniker inom växtförädling utvecklas och växtmaterial för marknaden utvärderas. Arbetet går ut på att utveckla kunskap och nya metoder som bidrar till en kraftsamling inom förädling av livsmedelsgrödor för ökad innovationspotential, livsmedelsförsörjning och konkurrenskraft i enlighet med målen i livsmedelsstrategin. SLU Grogrund har projekt som riktar sig gentemot ekologisk odling men också andra projekt som handlar om genomredigering (CRISPR-Cas9). Verksamheten ska leda till en ökad svensk livsmedelsproduktion och konkurrenskraft, och verksamheten ska karaktäriseras av långsiktighet, resurseffektivitet och samverkan mellan akademi, näringsliv och samhälle. När det gäller uppföljning av verksamheten har Regeringskansliet anfört att SLU Grogrund dels lämnar årsrapporter, dels ingår som en del av utvärderingen och uppföljningen av livsmedelsstrategin.

Biologiskt nedbrytbara bekämpningsmedel

Växtskyddsmedel är en typ av bekämpningsmedel som används för att skydda grödor mot skadegörare, sjukdomar eller konkurrerande växter. De används främst inom jordbruk, skogsbruk och trädgårdsbruk. Användningen av växtskyddsmedel kan orsaka skada på människors hälsa och miljön. De omfattas därför av strikta regler inom EU. EU:s direktiv 2009/128/EG fastställer en ram för att uppnå en hållbar användning av bekämpningsmedel genom att minska de risker och konsekvenser som användningen av bekämpningsmedel innebär för människors hälsa och miljön. Det syftar till att främja användning av integrerat växtskydd och andra alternativa metoder eller tekniker såsom icke-kemiska alternativ till bekämpningsmedel. Direktivet är baserat på åtgärder som ska vidtas på medlemsstatsnivå, på grund av skillnaderna på jordbruksområdet inom EU. Medlemsstaterna ska bl.a. ta fram nationella handlingsplaner som fastställer kvantitativa mål, riktmärken, åtgärder och tidtabeller. Genom EU:s gröna giv, från jord till bord-strategin och strategin för biologisk mångfald ska användningen av och riskerna med kemiska bekämpningsmedel minska med 50 procent till 2030 (2019/20:FPM42). När det gäller framtagande nya växtskyddsmedel har Regeringskansliet anfört att grundprincipen är att nya produkter ska vara skonsamma mot naturen och snabbt brytas ned.

Utskottets ställningstagande

Nationella godkännanden för GMO och nya livsmedel

Utskottet konstaterar att regelverken för hantering av GMO och om nya livsmedel är harmoniserade inom EU. Beslut som gäller tillstånd för odling av genetiskt modifierade växter och godkännande av nya livsmedel tas gemensamt på EU-nivå, och tillstånden gäller i alla EU:s medlemsländer. Utgångspunkten för godkännandeförfarandet för GMO är att garantera att det inte utgör några risker för människors och djurs hälsa eller för miljön att släppa ut sådana produkter på marknaden. När det gäller nya livsmedel är det bl.a. ett villkor för godkännande att livsmedlet inte utgör en risk för människors hälsa. Utskottet har inget att invända mot denna ordning och avstyrker därmed motionerna 2021/22:2479 (SD) yrkande 26 och 2021/22:2454 (SD) yrkande 46.

Lagstiftningen om genteknik

Utskottet tillmäter frågan om att modernisera lagstiftningen om genteknik och göra den teknikneutral stor betydelse och har därför riktat ett tillkännagivande till regeringen om detta. Utskottet vill återigen framhålla att växtförädlingen har en viktig roll att spela ur ett klimatperspektiv för att stärka tillgången på bra grödsorter som kan ge bättre skördar och bättre näringsinnehåll. Samtidigt anser utskottet att försiktighetsprincipen ska vara styrande för hanteringen av GMO. Utskottet välkomnar att kommissionen nu har aviserat en anpassning

av regelverket för godkännande av produkter som tagits fram av vissa moderna växtförädlingstekniker. Utskottet utgår från att regeringen bevakar frågan inom EU. Utskottet anser därmed att det i nuläget inte finns skäl att vidta några ytterligare åtgärder med anledning av regleringen av gentekniken CRISPR-Cas9 eller GMO-lagstiftningen i övrigt. Motionerna 2021/22:2454 (SD) yrkandena 44 och 45, 2021/22:3437 (M) yrkandena 63 och 65 samt 2021/22:3880 (KD) yrkande 53 avstyrks.

SLU Grogrund

Utskottet ser positivt på att SLU Grogrund har inrättats vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Kompetenscentret ska samla akademi och näringsliv och utveckla kompetens för att i enlighet med målen i livsmedelsstrategin säkra tillgången till växtsorter för en hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela Sverige. I arbetet ska även frågorna om klimatförändringar och tillgång till biomassa för en cirkulär och biobaserad ekonomi beaktas. Verksamheten vid SLU Grogrund är ett viktigt inslag i arbetet med en ökad svensk livsmedelsproduktion och ökad konkurrenskraft. Utskottet välkomnar därför att uppföljningen av verksamheten ingår som en del av utvärderingen och uppföljningen av livsmedelsstrategin. Mot bakgrund av detta föreslår utskottet att motion 2021/22:3437 (M) yrkande 62 lämnas utan bifall.

Biologiskt nedbrytbara bekämpningsmedel

Användningen av växtskyddsmedel kan orsaka skada på människors hälsa och miljön. Det finns därför strikta regler inom EU för användningen av sådana produkter. När nya växtskyddsmedel tas fram är grundprincipen att dessa ska vara skonsamma mot naturen och snabbt brytas ned. Mot bakgrund av detta avstyrks motion 2021/22:3981 (L) yrkande 6.

Kompetensförsörjning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om strategiskt arbete med kompetensförsörjning och anpassade utbildningar efter näringarnas behov.

Jämför reservation 19 (M, C, KD) och 20 (SD).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 40 bör kompetensförsörjningen säkerställas för de areella näringarna genom att anpassa utbildningarna mer efter näringarnas behov, särskilt i fråga om

bristyrken. Det måste bli attraktivt för elever att söka till naturbruksgymnasier och agronomutbildningen.

Kommittémotion 2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 21 tar upp vikten av att verka för ett mer systematiskt och strategiskt arbete med kompetensförsörjningen inom livsmedelskedjan. Motionärerna pekar på möjligheten att ta fram kompetensförsörjningsstrategier, på nationell nivå såväl som branschspecifika, där det ingår aktiviteter för att åstadkomma viktiga positionsförflyttningar.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

När det gäller kompetensförsörjning för företag inom livsmedelskedjan lyfter regeringen fram i livsmedelsstrategin att utbildning och kompetensförsörjning fortlöpande behöver anpassas och utvecklas för att möta företagarnas behov av arbetskraft. Regeringen betonar vikten av att relevanta utbildningsanordnare på olika nivåer noga följer utvecklingen i livsmedelssektorn och strävar efter att möta de kompetensbehov som finns. Regeringen har även gett Tillväxtverket i uppdrag att inom området kompetensförsörjning stärka samverkan mellan industrin och skolan för att öka industrirelevanta utbildningars attraktionskraft och att genom validering stärka företagens strategiska kompetensförsörjning (prop. 2017/18:1 utg.omr. 24).

Av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) framgår att regeringen under 2017 gav Tillväxtverket i uppdrag att stödja och underlätta etableringen av en samverkansarena för livsmedelssektorns företag och aktörer. Samverkansarenan ska bidra till att höja innovationskapaciteten i sektorn och säkra en långsiktig kompetensförsörjning, i syfte att öka konkurrenskraften för företag i livsmedelssektorn. Samverkansarenan lanserade etableringen av Sweden Food Arena den 24 maj 2018, och Tillväxtverket slutrapporterade regeringsuppdraget den 30 juni 2018, men uppdraget förlängdes samtidigt till årsskiftet. Därefter har företagen och organisationerna tagit över och driver Sweden Food Arena i egen regi.

Även näringen arbetar med kompetensförsörjning inom lantbruket. Projektet Mer mat – fler jobb är en gemensam satsning av Livsmedelsföretagen, Krinova, Arbetsförmedlingen, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och Arbetsförmedlingen. Projektet finansieras av Europeiska socialfonden och pågår t.o.m. maj 2022. Målet är att öka svensk matproduktion genom att stärka företag och medarbetare, och samtidigt ge arbetssökande och karriärbytare en väg in en spännande framtidsbransch.

Regeringen har i ett beslut den 19 december 2019 gett Tillväxtverket i uppdrag att analysera och bidra till att kompetensförsörjningsinsatser kommer till stånd inom livsmedelskedjan för att uppnå en hållbar och konkurrenskraftig livsmedelskedja (2019N2019/03240/JL). Uppdraget ska genomföras i två steg. Steg 1 är att analysera och ge förslag på åtgärder för att underlätta kompetensförsörjning inom livsmedelssektorn. Steg 2 ska bidra till kompetensförsörjningsinsatser för en hållbar och konkurrenskraftig

livsmedelssektor. Med utgångspunkt i analysen i steg 1 ska Tillväxtverket, genom dialog med berörda myndigheter och andra aktörer, bidra till utveckling och etablering av relevanta utbildningar och andra kompetensförsörjningsinsatser. Uppdraget ska genomföras i nära samverkan med näringen, Sveriges Kommuner och Regioner samt aktörer med regionalt utvecklingsansvar. Uppdraget pågår 2020–2025.

I SLU:s regleringsbrev för 2022 anges att utbildningsutbudet vid universitet och högskolor ska svara mot studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. SLU ska redovisa vilka bedömningar, prioriteringar och behovsanalyser som ligger till grund för beslut om utbildningsutbudet. SLU:s avvägningar när det gäller t.ex. fördelningen mellan program och kurser på olika nivåer, olika förkunskapskrav samt fördelningen mellan campus och nätbaserad undervisning ska redovisas. Därutöver ska en redovisning lämnas om hur SLU möter det omgivande samhällets behov av utbildning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att kompetensförsörjningen inom de areella näringarna är grundläggande för att stärka livsmedelssektorns konkurrenskraft. I likhet med vad som framförs i livsmedelsstrategin anser utskottet att detta är en fråga för näringen, utbildningsanordnarna och det offentliga att arbeta vidare med. Utskottet noterar bl.a. att Sweden Food Arena ska arbeta med att säkra en långsiktig kompetensförsörjning. Utskottet noterar vidare med intresse näringens gemensamma satsning Mer mat – fler jobb. Utskottet ser fram emot resultatet av Tillväxtverkets uppdrag att analysera och bidra till att kompetensförsörjningsinsatser kommer till stånd inom livsmedelskedjan för att uppnå en hållbar och konkurrenskraftig livsmedelskedja. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motion 2021/22:3650 (C) yrkande 21 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Som framgår av redogörelsen ovan ska SLU:s utbildningsutbud svara mot arbetsmarknadens behov, och SLU ska redovisa för regeringen bl.a. hur SLU möter det omgivande samhällets behov av utbildning. Utskottet utgår från att regeringen följer frågan om livsmedelssektorns behov av kompetens. Därmed avstyrker utskottet motion 2021/22:2454 (SD) yrkande 40.

Gårdsslakterier och mobila slakterier

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om tillgången på mindre slakterier och ny teknik för dessa.

Jämför reservation 21 (SD) och 22 (MP).

Motionerna

Enligt kommittémotionerna 2021/22:2454 yrkande 31 och 2021/22:2479 yrkande 22 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) bör regeringen utreda vilka åtgärder som krävs för att öka tillgången på mindre, lokala slakterier och mobila slakterier. Mobila slakterier har positiva effekt på djurproduktionen, tar bort behovet av djurtransporter och ger stor flexibilitet. Det har dock varit svårt att driva sådana slakterier med tillräcklig lönsamhet.

I kommittémotion 2021/22:4061 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 27 anförs att mobila slakterier och ny teknik för gårdsslakterier bör fortsätta att utvecklas. Motionärerna vill utveckla en decentraliserad slakterinäring så att djurtransporterna kortas.

Kompletterande uppgifter

Regelverket för slakt och köttbesiktning är harmoniserat och regleras av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 854/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel tillämpades tidigare, men har nu ersatts av den nya EU-förordningen om offentlig kontroll som började tillämpas den 14 december 2019 (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/625). Regeringen lämnade i proposition 2020/21:43 En anpassning av bestämmelser om kontroll i livsmedelskedjan till EU:s nya kontrollförordning förslag som syftar till att anpassa svensk lagstiftning till den nya EU-förordningen (bet. 2020/21:MJU6, rskr. 2020/21:198). Ett godkännande enligt EU-förordningen innebär att en anläggning står under kontroll av en behörig myndighet. I Sverige har Livsmedelsverket kontrollansvaret för den här typen av anläggningar. Denna kontroll innefattar såväl djurskydd och djurhälsa som livsmedelshygien. Det innebär att konsumenterna kan vara säkra på att produkterna uppfyller de krav som finns i Sverige och i EU när det gäller både djurens välfärd och livsmedlens säkerhet, och kontrollen ger på så sätt ett mervärde till dessa produkter.

Grunden i dessa regelverk är att djur som ska bli livsmedel ska slaktas hygieniskt i en godkänd livsmedelslokal och att en officiell veterinär besiktigar djuret både före och efter slakt för att köttet sedan ska kunna släppas ut på marknaden. Mobila slakterier är förenliga med regelverket.

När det gäller gårdsslakt genomfördes 2021 en ändring av bilaga III till förordning (EG) nr 853/2004 som möjliggör att högst tre tama nötkreatur, högst sex tamsvin eller högst tre tama hästdjur får slaktas vid samma tillfälle på den jordbruksanläggning djuren kommer från. För att få genomföra en sådan slakt ska bl.a. en officiell veterinär närvara, och den mobila enhet som ska användas för avblodning och transport av de slaktade djuren till slakteriet måste möjliggöra hygienisk hantering och avblodning av djuren. Ändringarna i förordningen gäller direkt och kräver inte att Livsmedelsverket kommer med föreskrifter. Livsmedelsverket arbetar nu med att gå igenom förordningen dels internt, dels tillsammans med intressenter för att i dialog komma fram till en bra tillämpning av regelverket.

Livsmedelsverket redovisade den 15 juni 2018 för regeringen hur myndigheten under perioden 2018–2020 planerade att effektivisera och modernisera den offentliga kontrollen vid slakterier och vilthanteringsanläggningar. Under 2018 tog Livsmedelsverket fram en handlingsplan med åtgärder som syftar till att minska kostnaderna för den offentliga kontrollen vid slakterier och vilthanteringsanläggningar, stärka kommunikationen med företagen och öka Livsmedelsverkets förmåga att driva moderniseringsfrågor på EU-nivå. Åtgärder för att minska kostnaderna omfattar bl.a. att förbättra verksamhets- och ekonomistyrningen av kontrollen och införa ett mer riskbaserat arbetssätt som innebär ett minskat behov av kontroll.

Livsmedelsverket satsar på att utveckla dialogen och kommunikationen med slakterier och vilthanteringsanläggningar för att göra det enklare för företag att följa reglerna. Möjligheterna att använda moderna tekniska lösningar för kontroll är dock begränsade, exempelvis måste en veterinär vara närvarande på slakterier vid varje tillfälle som ett djur slaktas.

Livsmedelsverket har i samarbete med SLU genomfört en vetenskaplig studie där slaktkontroller genomfördes på distans med hjälp av modern teknik för bild- och ljudöverföring. Projektet påbörjades i augusti 2018 och pågick till december 2020.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regelverket för slakt och köttbesiktning är harmoniserat inom EU. Under förutsättning att regelverket följs är det tillåtet att bedriva mobila slakterier. Utskottet välkomnar de nya EU regler som möjliggör småskalig slakt på gården och noterar att Livsmedelsverket i dialog med intressenter arbetar med frågan om hur regelverket ska tillämpas på bästa sätt. Utskottet ser positivt på att Livsmedelsverket satsar på att utveckla dialogen och kommunikationen med slakterier för att göra det enklare för företag att följa reglerna och att vetenskapliga studier har genomförts med

slaktkontroller på distans med hjälp av modern teknik. Mot bakgrund av detta avstyrker utskottet motionerna 2021/22:2454 (SD) yrkande 31, 2021/22:2479 (SD) yrkande 22 och 2021/22:4061 (MP) yrkande 27.

Övriga jordbrukspolitiska frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om omarrondering, bevattning, utveckling av företagande, fädbobruk, djurhållning, ogräsbekämpning, ursprungsmärkning av blommor och blomsterodlingens miljöeffekter.

Jämför reservation 23 (SD), 24 (C), 25 (M), 26 (SD, KD) och 27 (MP).

Motionerna

Tilldelning av mark vid omarrondering

I kommittémotion 2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 24 anförs att det vid omarronderingsprojekt måste säkerställas att mark som någon tilldelas inte innehåller områden som riskerar att bli reservat. Markägaren ska inte heller hindras i sitt brukande genom att beslut tas om nyckelbiotoper eller andra begränsningar. Motionärerna anför att det bör utredas hur markerna i samband med omarrondering ska inventeras för att sådana situationer ska kunna undvikas. Det bör även utredas om en period kan fastläggas under vilken ytterligare areella begränsningar inte får åläggas markägaren utan synnerliga skäl.

Bevattning

I kommittémotion 2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 13 framhålls att potentialen och behovet av nya regler och styrmedel bör utredas för att kommuner i ökad utsträckning ska kunna tillhandahålla renat avloppsvatten för företag, t.ex. inom trädgård och jordbruk. Motionärerna pekar på att det varje år samlas in stora mängder avloppsvatten från reningsverk som innehåller en mängd resurser, i synnerhet kväve och fosfor, som skulle kunna tas tillvara mycket bättre.

Utveckling av företagande i livsmedelskedjan

I kommittémotion 2021/22:3689 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 20 tar motionärerna upp länsstyrelsernas roll samt myndigheternas roll när det gäller att samverka för utveckling av näringslivet och företagande. Motionärerna vill ge länsstyrelserna en tydlig uppgift att hitta lösningar för framtiden tillsammans med näringslivet. På så vis blir länsstyrelserna behjälpliga med

att hitta lösningar för att främja hållbar utveckling. Det uppdrag som regeringen gav Tillväxtverket i januari 2021 att Jordbruksverket, Naturvårdsverket och länsstyrelserna i samråd ska ta fram konkreta tjänster för att effektivisera och förenkla för företag och andra verksamhetsutövare inom livsmedelskedjan bör utvidgas till ett generellt uppdrag att verka för att hitta hållbara lösningar.

Fäbodbruk och djurhållning

I kommittémotion 2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 27 framförs att minimiarealen för fäbodåtagande bör sänkas till 4 hektar. Motionärerna pekar på att ca 200 lantbrukare i dag har ett fäbodåtagande där traditionen med mulbete och fritt bete i skog och utmarker hålls vid liv. Fäbodåtaganden måste omfatta 6 hektar. Många fäbodbrukare med mindre markareal saknar därför incitament att ha betesdjur vid sina fäbodar.

I yrkande 28 i samma motion anförs att kunskapen om betesdriften som omfattas av fäbodbruk bör stärkas. Motionärerna menar att det behövs bättre statistik som visar vad som betas, vad som kan betas och vilka beten som kan återupptas eller utökas med hjälp av rätt incitament.

I motion 2021/22:2094 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 2 poängteras vikten av att kunna upprätthålla öppna landskap med betande får på landsbygden genom småföretag med djurhållning. I dag ges bidrag till kostnaden för rovdjursavvisande stängsel via landsbygdsprogrammet för s.k. blocklagd mark, och det blir en miljöinvestering. Icke blocklagd mark ges stöd via Viltskadeanslaget. Motionären anser att det bör ske en översyn som bl.a. siktar på att återföra bidraget till viltskadeanslaget eller på annat sätt säkerställa att kostnaderna för att upprätthålla den gynnsamma bevarandestatusen för våra rovdjur tas gemensamt. Enskilda företagare måste hållas skadeslösa.

Vissa frågor om odling av blommor

I motion 2021/22:4100 av Emma Hult (MP) yrkande 1 framhålls att det bör införas obligatorisk ursprungsmärkning av blommor för att konsumenter ska kunna göra medvetna val.

Enligt yrkande 2 i motionen bör importerade blommors miljö- och klimatpåverkan utredas. Miljöpåverkan i samband med intensiv odling av färska blommor är stor, och odlingarna som ofta finns utomlands besprutas kraftigt samt är energi- och vattenkrävande. Dessutom orsakar transporten av blommorna till Europa höga koldioxidutsläpp.

I yrkande 3 anförs att samma regler ska gälla för såväl blommor som ätbara grödor när det gäller vilka bekämpningsmedel som får användas. Användning av kemiska bekämpningsmedel i blommorodlingar är vanligt förekommande, och reglerna för vilka bekämpningsmedel som får användas är inte lika strikta som för ätbara grödor.

Ogräsbekämpning

Motion 2021/22:196 av Mikael Larsson (C) tar upp frågan om bekämpning av ogräsen stånds och renkavle. Motionären pekar på att både stånds och renkavle sprider sig, växer längs vägar och påverkar lantbruket negativt. Därför behöver också staten, vid sidan av jordbrukarna, ta ett större ansvar för att bekämpa dessa båda ogräs. Regeringen bör snarast ge Jordbruksverket och Trafikverket i uppdrag att se över hur ogräsen stånds och renkavle kan bekämpas där staten ansvarar för kantklippning m.m.

Kompletterande uppgifter

Tilldelning av mark vid omarrondering

Omarronderingsområden kan beskrivas som mark bestående av kilometerlånga skiften på 25–100 meters bredd med flera ägare. Genom Jordfonden köper staten upp mark för att möjliggöra markbyten och skapa större fastigheter. Omarrondering av mark ger mer rationella brukningsenheter samtidigt som antalet fastighetsägare minskar och ägandet i högre grad överläts till aktiva brukare. En förbättrad fastighetsstruktur bidrar även till att förenkla för företaget.

Innan en omarrondering kan påbörjas undersöks vilka förutsättningar det finns för att genomföra den. Länsstyrelsen genomför detta arbete i samverkan med Lantmäteriet. Det krävs att en ansökan om omarrondering från en eller flera markägare kommer in till Lantmäteriet för att en omarrondering ska komma till stånd. När en ansökan kommer in prövar Lantmäteriet om omarronderingen kan tillåtas. Detta sker genom en båtadsutredning (5 kap. 4 § fastighetsbildningslagen, FBL) och en opinionsprövning (5 kap. 5 § FBL), dvs. åtgärderna måste medföra en vinst för fastighetsägarna, och det krävs att en majoritet av markägarna inte motsätter sig omarronderingen. Om det finns båtad och inte flertalet av markägarna motsätter sig en omarrondering kan Lantmäteriet fatta ett beslut om att omarronderingen kan genomföras. Beslutet kan överklagas till mark- och miljödomstolen. I samband med omarronderingen ges alla markägare möjlighet att ange var de vill ha sitt nya skogsinnehav lokaliserat. När alla åtgärder är klara i omarronderingen tas beslut om fastighetsbildning enligt den slutgiltiga skiftesplanen. Det görs också en ekonomisk avräkning för samtliga markägare som visar hur mycket var och en ska betala eller få i ersättning i samband med att det sammanlagda skogsvärdet förändras. Kartor och beskrivningar över samtliga skiften upprättas, och omarronderingen avslutas.

Bevattnings

Enligt Jordbruksverket kommer mer extremt väder med större variationer i nederbörd att påverka förutsättningarna för livsmedelsproduktion i Sverige under de närmaste decennierna. Förändringarna märks redan i dag och innebär utmaningar för både jordbruket och samhället. I framtiden kan behovet av

bevattning komma att öka, beroende på bl.a. jordbrukets lönsamhet och vilka grödor som odlas. Jordbruksverket arbetar med rådgivning och kompetenshöjande åtgärder för rådgivare, jordbrukare och andra myndigheter. Tillstånd enligt miljöbalken kan behövas för att vattna odlingar.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2020/741 av den 25 maj 2020 om minimikrav för återanvändning av vatten fastställs minimikrav för vattenkvalitet och övervakning samt bestämmelser om riskhantering för en säker användning av återvunnet vatten inom ramen för en integrerad vattenförvaltning. Förordningen innehåller EU-gemensamma minimikrav på kvalitet, kontroller och riskhantering för återanvändning av avloppsvatten för jordbruksbevattning. Regleringen innebär att återvunnet avloppsvatten avsett för jordbruksbevattning ska vara så säkert att miljö och människors och djurs hälsa skyddas från betydande påverkan från olika typer av föroreningar. Förordningen innebär att det ställs likartade och transparenta krav på kvalitet för återanvändning av vatten inom hela EU.

Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att analysera behovet av författningsändringar eller andra åtgärder till följd av Europaparlaments och rådets förordning om minimikrav för återanvändning av vatten. Inom ramen för uppdraget ska Naturvårdsverket bl.a.

- redogöra för hur förprövningsplikten enligt 9 kap. miljöbalken förhåller sig till EU-förordningens krav på tillstånd för produktion av återvunnet avloppsvatten och tillhandahållande av sådant avloppsvatten för bevattning inom jordbruket
- föreslå ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt förfarande för tillståndsprövning av produktion av återvunnet avloppsvatten och tillhandahållande av sådant avloppsvatten för bevattning inom jordbruket
- analysera om minimikraven för vattenkvalitet i EU-förordningen behöver kompletteras med ytterligare kvalitetskrav
- utreda om ett anmälningsförfarande bör införas för jordbrukets användning av återvunnet avloppsvatten för bevattning inom jordbruket och om ett sådant förfarande behöver föreslås
- föreslå de författningsändringar som behövs
- bedöma vilka kostnader och övriga konsekvenser som förslagen kan medföra.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2022.

Utveckling av företagande i livsmedelskedjan

Regeringen gav den 21 januari 2021 Tillväxtverket i uppdrag att ta fram tjänster för att effektivisera och förenkla för företag och andra verksamhetsutövare inom livsmedelskedjan att anmäla eller ansöka om tillstånd för miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken och på det sättet ge förutsättningar för en effektiv och snabb ärendehandläggning (N2021/00171). Tillväxtverket ska genomföra uppdraget i samråd med Statens jordbruksverk,

Naturvårdsverket och länsstyrelserna. Tillväxtverket ska också beakta pågående arbete för en ökad digitalisering av myndigheternas processer och informationshantering inom miljöområdet. Regeringen bedömer att stöd för att effektivare och enklare kunna genomföra processen vid prövning av och anmälan om miljöfarlig verksamhet skapar bättre förutsättningar för verksamhetsutövare inom livsmedelskedjan och bidrar till en hållbar och konkurrenskraftig livsmedelsproduktion. En redovisning av hur uppdraget genomförs ska lämnas till regeringen senast den 28 februari varje år fr.o.m. 2022. Myndigheterna ska utarbeta en gemensam redovisning av vidtagna åtgärder och uppnådda resultat i det arbete som Tillväxtverket, Naturvårdsverket, Statens jordbruksverk, länsstyrelserna och andra myndigheter genomfört. Vid den första redovisningen 2022 ska behovsanalysen bifogas samt en tidsplan för de tjänster som ska utvecklas och en bedömning av de arbetsinsatser som förväntas av respektive myndighet för uppdraget. En slutredovisning av uppdraget samt en ekonomisk redovisning ska lämnas till regeringen senast den 28 februari 2026.

Landsbygdsminister Anna-Caren Säterberg anförde bl.a. följande vid en interpellationsdebatt den 16 december 2021 (ip. 2021/22:169).

Det är viktigt att uppdraget till myndigheterna är tydligt när det gäller hur de ska arbeta för livsmedelsstrategins mål. Därför har regeringen ända sedan livsmedelsstrategin beslutades i riksdagen 2017 arbetat med att utveckla styrningen av de myndigheter som har ansvar inom livsmedelskedjan.

Dåvarande landsbygdsministern sammankallade till exempel tidigt en strategisk grupp med myndigheter för att diskutera hur de utifrån respektive myndighetsuppdrag kan bidra till livsmedelsstrategins mål.

I samband med handlingsplan del 2, som kom i december 2019, beslutade regeringen att ge Tillväxtverket i uppdrag att samordna den nationella och de regionala livsmedelsstrategierna för att få en mer aktiv samordning. Utifrån detta uppdrag har myndigheten bildat en ny samverkansgrupp med samma myndigheter som nämnts samt branschorganisationer inom livsmedelskedjan och regionala företrädare för länsstyrelsen och regionerna. Vid dessa möten har även landsbygdsministerns statssekreterare deltagit.

I samband med handlingsplan del 2 fick Tillväxtverket också i uppdrag att identifiera regler som försämrar konkurrenskraften, tillväxtmöjligheterna eller innovationsförmågan för företagen i livsmedelskedjan samt uppdrag att förenkla myndighetskontakter digitalt, bland annat genom att skapa tjänster för sammanhållna guidade processer.

I år utökades uppdraget till Tillväxtverket till att också ta fram tjänster för att effektivisera och förenkla för företag inom livsmedelskedjan att anmäla eller ansöka om tillstånd för miljöpåverkande verksamhet för att ge förutsättningar för en effektiv och snabb ärendehandläggning. Dessa åtgärder ser jag kommer på sikt ge effekt för företag i livsmedelsbranschen.

Förenklingspolitiken utgör en viktig del av näringspolitiken och bidrar till att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag. Regeringen överväger löpande hur regelverk och administrativa förfaranden kan behöva uppdateras och eventuellt förenklas.

Regeringen överlämnade den 21 september i år skrivelsen En förenklingspolitik för stärkt konkurrenskraft, tillväxt och innovation (skr. 2021/22:3) till riksdagen. Genom detta beslutade regeringen om mål för förenklingspolitiken som skapar förutsättningar för ett konkret förenklararbete framöver. I skrivelsen aviserades också ett antal uppdrag som regeringen överväger att lämna till lämpliga myndigheter för att skapa konkreta förenklingar, till exempel kortare handläggningstider. Dessa uppdrag bereds nu inom Regeringskansliet.

I flera myndigheters regleringsbrev har det förts in ett återsrapporteringskrav där de ska redovisa hur de bidrar till de av riksdagen fastlagda målen för livsmedelsstrategin.

Jag anser att vi genom dessa åtgärder arbetar för en tydlighet gentemot myndigheterna kring hur de inom sina verksamheter kan bidra till att skapa goda förutsättningar för företagen inom livsmedelskedjan, så att livsmedelsstrategins mål om en ökad och hållbar livsmedelsproduktion kan nås till 2030.

Detta är inte det enda som vi har gjort för att uppnå livsmedelsstrategin och förenklingar, utan Tillväxtverket fick i uppdrag att fortsätta utvecklingen av den så kallade sam tjänsten, att förenkla myndighetskontakter digitalt bland annat genom att skapa tjänster för sammanhållna guidade processer. I år utökades uppdraget till Tillväxtverket till att också ta fram tjänster för att effektivisera och förenkla för företag inom livsmedelskedjan att anmäla eller ansöka om tillstånd för miljöpåverkande verksamhet. Länsstyrelserna har även ett pågående uppdrag att tillsammans med Vinnova utveckla metoder och samverkansformer för att främja en effektiv samrådsprocess enligt miljöbalken. [- -]

Fäbodbruk och djurhållning

Inom landsbygdsprogrammet 2014–2020 har det funnits möjlighet att söka miljöersättning för att sköta fäoddbete och se till att fäoddbuket och de effekter som det ger på kulturmiljön och miljön ska finnas kvar. Miljöersättningen för fäoddbruk inom landsbygdsprogrammet 2014–2020 uppgick till ca 134 miljoner kronor. Enligt landsbygdsprogrammet är målarealen för fäodarna 16 200 hektar per år. Måluppfyllelsen för 2018 var 94 procent, då 15 300 hektar omfattades av ansökningar för fäoddbete (Jordbruksverkets utvärderingsrapport 2019:13 Landsbygdsprogrammet 2014–2018 – Resultat och förväntade effekter).

Det finns även medel inom landsbygdsprogrammet för kompetensutveckling inom traditionell småskalig matkultur där exempel på projekt som beviljats medel är kunskapsförmedling och kompetensutveckling inom fäoddbruk och utmarksbete med lantrasdjur samt med fokus på mjölkproduktion och mjölkförädling. Inom landsbygdsprogrammet har 540 miljoner kronor öronmärkts för vissa åtgärder kopplade till småskalig matkultur och diversifiering av samiska näringar som också berör fäoddbuket. Jordbruksverket har, i samverkan med bl.a. Riksantikvarieämbetet, Sametinget och Institutet för språk och folkminnen, fått i uppdrag att främja ett levande och dynamiskt kulturarv kopplat till mat- och

livsmedelsframställning. Myndigheterna ska synliggöra, tillvarata och utveckla bl.a. kulturmiljöer och landskap. Inom ramen för detta uppdrag publicerade Jordbruksverket 2018 rapporten *Vägar framåt – En behovskartläggning av fäbodbruket i Sverige*, som kartlägger behoven hos det svenska fäbodbruket. I rapporten finns även förslag på handlingsplaner för att ta itu med de största identifierade problemen. Sammanfattningsvis redovisas att de stora framtidsfrågorna för fortsatt utveckling av fäbodbruk i Sverige är myndigheters samordning och samarbete, att rovdjursförvaltning görs konkret och effektiv, att det fria fäbodbetet och rätten till gemensamt fritt bete bevaras och att fäbodmiljöer skyddas i kommunala översiktsplaner.

I april 2021 godkände EU-kommissionen en programändring som innebär att nuvarande landsbygdsprogram förlängs under åren 2021–2022 och att nya pengar tillförs. Miljöersättning för fäbodar betalas ut även för 2022. Ersättning lämnas för mark som länsstyrelsen har klassat som fäbodbete. Villkoret för att få ersättning för fäbodar är bl.a. att man har minst en fäbod i bruk, dvs. har en eller flera fäbodar som är godkända av länsstyrelsen och att man har minst 6 hektar fäbodbete för varje fäbod som betas med minst 1,2 djurenheter av get, får eller nötkreatur.

I Sveriges förslag till strategisk plan som börjar gälla 2023 anges att ersättning kan lämnas för fäbodar och areal med fäbodbete för bevarande av den betespräglade miljön i och omkring fäboden. Den planerade ersättningen per år för huvudfäbod med minst 6 hektar fäbodbete är 20 000 kronor per fäbod. Kompletterande fäbod med minst 6 hektar fäbodbete ger ersättning med 3 000 kronor per fäbod. Fäbodbete ersätts med 1 000 kronor per hektar och särskild skötsel av fäbodbete (komplement) ersätts med 1 200 kronor per hektar. Detta är inga ändringar i ersättningen för fäbodar jämfört med i dag.

När det gäller rovdjursstängsel finns det för närvarande inom ramen för landsbygdsprogrammet stöd till miljöinvesteringar för att sätta upp stängsel för att hålla rovdjur borta från betesmarker. Syftet är att skydda betande tamdjur så att betesmarker och betesvallar ska kunna fortsätta att skötas genom bete i områden där det finns risk för angrepp av rovdjur. Medel från landsbygdsprogrammet får användas för stängsel på blocklagd mark, dvs. mark som är registrerad i det system som gäller i EU:s gemensamma jordbrukspolitik. Det går även att söka stöd hos länsstyrelserna för stängsel mot rovdjur om åtgärderna görs på icke blocklagd mark, dvs. skogsbeten och vissa naturbeten samt för de åtgärder som utförs av små djurägare utan stödrätter. Bidrag kan i dessa fall sökas av de medel som finansieras via viltskadeanslaget.

I den strategiska plan som regeringen fattade beslut om den 16 december 2021 och som beskriver Sveriges jordbrukspolitik 2023–2027 ingår inte stöd för rovdjursstängsel. Detta stöd kommer således inte längre att finansieras med medel från EU. Stödet kommer att vara möjligt att söka på annat sätt med nationell finansiering.

Vissa frågor om odling av blommor

Fairtrade är en internationell certifiering av råvaror som odlas i länder med utbredd fattigdom. Fairtrade certifierar blomsterodlingar med syfte att förbättra arbets- och levnadsvillkoren för de anställda. De första odlingarna certifierades i början av 2000-talet. I dag finns de flesta certifierade odlingarna i Kenya, men även i Etiopien, Uganda, Tanzania, Zimbabwe, Mauritius, Sri Lanka, Costa Rica och Ecuador. Blommorna exporteras till länder i hela världen. Numera certifieras inte bara snittblomsodlingar utan även odlingar som producerar sticklingar och krukväxter. Fairtrade har bl.a. följande kriterier för märkning av blommor.

- Krav på långsiktiga handelsrelationer, vilket innebär att volymer och blomstersorter specificeras i en s.k. sourcing plan som sträcker sig över minst sex månader för att ge bättre transparens och översikt
- krav på att arbete ersätts med s.k. levnadslön (med landets minimilön som absolut lägstalön), fri organisationsrätt och förbud mot barnarbete
- krav på att en Fairtrade-premie på 10 procent av försäljningen betalas av köparen och används till social och ekonomisk utveckling i lokalsamhället
- uttryckliga regler för kemikaliehantering, inklusive hälsofrämjande åtgärder.

Fair Flowers Fair Plants (FFP) är en märkning som togs fram 2006 i samarbete med organisationen International Labor Rights Forum (ILR). Detta är en internationell märkning för snittblommor och krukväxter från hela världen. I ledningen finns representanter för odlingsindustrin, handeln, fackföreningsrörelsen och ideella organisationer. FFP ställer bl.a. krav på arbetsvillkor, minimilöner och kemikalieanvändning.

När det gäller klimatpåverkan av svensk konsumtion beslutade regeringen den 22 oktober 2020 om ett tilläggsdirektiv till Miljömålsberedningen om att bl.a. föreslå en samlad strategi för minskad klimatpåverkan från konsumtion (dir. 2020:110). Regeringen anför att minskade utsläpp från svensk privat och offentlig konsumtion är ett viktigt led för att minska de globala växthusgasutsläppen i den utsträckning som vi i Sverige har rådighet över. Uppdraget skulle enligt direktiven redovisas senast den 31 januari 2022. Utredningstiden har förlängts (dir. 2022:6). Uppdraget ska i stället redovisas senast den 31 mars 2022.

Regeringen har den 25 februari 2021 beslutat att ge Konsumentverket i uppdrag att främja spridning och vidareutveckling av information om miljömässigt hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi genom samverkan med andra aktörer som vill bidra till att sådan information sprids till konsumenterna. Enligt regeringen spelar konsumenternas agerande en betydande roll för att uppnå en mer miljömässigt hållbar konsumtion i linje med de nationella miljö- och klimatmålen och mål 12 i Agenda 2030, liksom för att uppnå regeringens ambitioner i strategin för en cirkulär ekonomi. Konsumentverket ska redovisa hur myndigheten genomfört uppdraget och en bedömning av resultatet senast den 31 augusti 2022.

Ogräsbekämpning

Renkavle är ett ettårigt gräsogräs som främst finns på Gotland och i Skåne. Det finns numera även lokalt etablerat upp till Östergötland och Västergötland. Jordbruksverket uppger att det är ett av de allvarligaste ogräsen och att det lätt utvecklar resistens mot ogräsmedel.

Stånds är ett besvärligt ogräs eftersom den innehåller giftiga alkaloider som ger olika förgiftningssymptom hos djur. Stånds finns framför allt i Sydsverige men även längs Norrlandskusten. Jordbruksverket anför att lantbrukare kan förebygga problem med stånds bl.a. genom att inte ha ett för högt betetryck på vallarna och vara noga vid vallanläggning. Om lantbrukare får in stånds i en permanent betesvall bör plantan grävas upp med rötterna, och vallfrö bör sås i luckan som bildas. Området bör stängslas så att djur inte kommer åt att beta där. Kemisk bekämpning är tillåten i betes- och slåttervall på åkermark, men förbjuden på naturbetesmark.

När det gäller kantklippning vid vägar uppger Trafikverket att slåtter och röjning av vägkanter utförs bl.a. för att förbättra trafiksäkerheten. Dessutom förbättras vägens avvattning och dränering. Samtidigt möjliggörs att sidoområdet kan vara livsmiljöer av värde för biologisk mångfald. Trafikverket har nationellt ställda kvalitetskrav och tidsplaner som entreprenörerna följer för att utföra årlig slåtter och röjning på rätt sätt. Arbetet med slåtter påbörjas i juni och ska vara klart i slutet av augusti för större vägar och i slutet av september för mindre vägar. Slåtter sker på en bredd av 10 meter från väggkanten om det är möjligt. Trafikverket ställer krav på att entreprenören ska ta hänsyn till s.k. artrika vägmiljöer när de utför olika typer av åtgärder. Trafikverket inventerar varje år var nya artrika vägmiljöer finns. Trafikverket utför även vegetationsreglering vid järnvägar för att upprätthålla trafiksäkerhet, arbetsmiljö, banans stabilitet och underhåll i spåret. Detta görs med olika metoder av avverkning och slyröjning, ballastrening samt kemisk och mekanisk ogräsbekämpning.

Statlig verksamhet ska ta hänsyn till pollinatörer i sin markförvaltning. Trafikverket och Affärsverket svenska kraftnät hade 2021 i uppdrag att särskilt redovisa hur de tar hänsyn till biologisk mångfald längs vägar och järnvägar och i kraftledningsgator.

Utskottets ställningstagande

Tilldelning av mark vid omarrondering

En omarrondering är en omfattande juridisk process som ofta berör stora markområden. Utskottet anser att omarrondering av mark ger mer rationella brukningsenheter samtidigt som antalet fastighetsägare minskar och ägandet i högre grad överläts till aktiva brukare. En förbättrad fastighetsstruktur bidrar även till att förenkla för företag. Lantmäteriet tillämpar en särskild procedur vid omarrondering. Handläggningen av ärendena består av ett komplext juridiskt och mätningstekniskt arbete samt ett omfattande arbete med

värdering och processledning. Reglerna för omarrondering ska bl.a. skydda markägarnas intressen. Någon garanti mot framtida myndighetsbeslut finns dock inte för de nybildade fastigheterna. Utskottet har inget att invända mot den nuvarande ordningen i detta avseende och avstyrker därför motion 2021/22:2462 (SD) yrkande 24.

Bevattning

Enligt Jordbruksverket kan behovet av bevattning komma att öka i framtiden. Utskottet anser att det är angeläget att jordbrukets behov av bevattning kan tillgodoses i så stor utsträckning som möjligt. Utskottet ser därför positivt på att regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att analysera behovet av författningsändringar eller andra åtgärder till följd av Europaparlaments och rådets förordning om minimikrav för återanvändning av vatten. I avvaktan på utfallet av det uppdraget anser utskottet att motion 2021/22:3650 (C) yrkande 13 kan lämnas utan åtgärd. Motionsyrkandet avstyrks därmed.

Utveckling av företagande i livsmedelskedjan

Regeringen har gett Tillväxtverket i uppdrag att ta fram tjänster för att effektivisera och förenkla för företag och andra verksamhetsutövare inom livsmedelskedjan att anmäla eller ansöka om tillstånd för miljöfarlig verksamhet enligt miljöbalken och på det sättet ge förutsättningar för en effektiv och snabb ärendehandläggning. Utskottet har vid flera tillfällen behandlat behovet av att underlätta tillståndsprocesserna och ser fram emot resultatet av uppdraget. Som framgår av redovisningen ovan pågår även i övrigt ett omfattande arbete för att myndigheterna ska kunna bidra till att skapa goda förutsättningar för företagen inom livsmedelskedjan. Mot bakgrund av detta och i avvaktan på redovisningen av Tillväxtverkets uppdrag anser utskottet att motion 2021/22:3689 (M) yrkande 20 kan lämnas utan åtgärd. Därmed avstyrks motionsyrkandet.

Fäbodbruk och djurhållning

Miljöersättning för fäbodbruk kommer att betalas ut under landsbygdsprogrammets förlängning. Även i förslaget till strategisk plan för Sveriges jordbrukspolitik 2023–2027 anges att ersättning kan lämnas för fäbodbruk och areal med fäodbetete för att bevara den betespräglade miljön i och omkring fäboden. Utskottet konstaterar att ett av kraven för att få ersättning för närvarande är att man har minst 6 hektar fäodbetete. Samma krav föreslås gälla även för nästa period.

När det gäller stärkt kunskap om betesdriften som omfattas av fäodbruk noterar utskottet att Jordbruksverket har gjort en behovskartläggning av fäodbruket i Sverige. I rapporten finns bl.a. förslag till handlingsplaner för fortsatt utveckling av svenskt fäodbruk. Utskottet ser positivt på detta.

Utskottet gör ingen annan bedömning än regeringen när det gäller förslagen i den strategiska planen för fäodbruk. Utskottet utgår från att myndigheterna

arbetar vidare med de frågor som behandlas i Jordbruksverkets kartläggning av fäbodbrukets behov. När det gäller frågan om stöd för rovdjursstängsel konstaterar utskottet att sådana åtgärder inte längre kommer att finansieras med medel från EU.

Mot bakgrund av det anförda avstyrker utskottet motionerna 2021/22:2094 (C) yrkande 2 och 2021/22:3880 (KD) yrkandena 27 och 28.

Vissa frågor om odling av blommor

Svensk konsumtion av blommor kan, som all konsumtion av varor som produceras utomlands, ge vissa konsekvenser för miljön. Konsumtion av importerade varor kan påverka vattenuttag, markanvändning och utsläpp utanför Sveriges gränser. Certifiering är ett sätt att göra konsumenterna medvetna om konsumtionens effekter. Det är därför positivt att internationella märknings- och certifieringssystem utvecklas. Utskottet vill även lyfta fram att regeringen har gett Konsumentverket i uppdrag att främja spridning och vidareutveckling av information om miljömässigt hållbar konsumtion och cirkulär ekonomi. Utskottet noterar också att regeringen har gett ett tilläggsdirektiv till Miljömålsberedningen om att bl.a. föreslå en samlad strategi för minskad klimatpåverkan från svensk konsumtion. Utskottet ser för närvarande inte skäl att vidta någon åtgärd när det gäller odling av blommor och avstyrker därmed motion 2021/22:4100 (MP) yrkandena 1–3.

Ogräsbekämpning

Trafikverket som är ansvarig myndighet för bl.a. väg- och järnvägsunderhåll utför slåtter och röjning av vägkanter och banvallar. När detta arbete utförs måste hänsyn tas till flera aspekter, bl.a. trafiksäkerhet, arbetsmiljö, dräneringsbehov och möjligheten till underhållsarbete. Därutöver ska myndigheter i den statliga verksamheten ta hänsyn till pollinatörer i sin markförvaltning. Utskottet ser för närvarande inte något behov av att ändra den ordning som nu gäller. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motion 2021/22:196 (C).

Motioner som bereds förenklat

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår de motionsyrkanden som beretts i förenklad ordning.

Jämför särskilt yttrande 1 (M), 2 (SD), 3 (C), 4 (KD) och 5 (L).

Utskottets ställningstagande

I ett antal motioner från allmänna motionstiden 2020/21 har det väckts förslag som rör samma eller i huvudsak samma frågor som utskottet har behandlat

tidigare under valperioden. Detta har gjorts i betänkandena 2018/19:MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, 2018/19:MJU9 Naturvård och biologisk mångfald, 2018/19:MJU17 Riksrevisionens rapport om Landsbygdsprogrammet 2014–2020, 2019/20:MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, 2019/20:MJU8 Landsbygds-politik, 2020/21:MJU9 Klimatpolitik, 2019/20:MJU12 Övergripande miljöfrågor, 2019/20:MJU15 Naturvård och biologisk mångfald, 2020/21:MJU13 Övergripande miljöfrågor, 2020/21:MJU17 Jordbrukspolitik och 2021/22:MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Riksdagen har beslutat i enlighet med utskottets förslag. Utskottet ser inte någon anledning att nu göra någon annan bedömning av de motionsyrkanden som tas upp i bilaga 2 och avstyrker därför yrkandena.

Reservationer

1. Den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 1 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 19 och 25 samt avslår motionerna

2021/22:1048 av Anna-Belle Strömberg (S),

2021/22:2637 av Sten Bergheden (M),

2021/22:2763 av Sten Bergheden (M),

2021/22:4061 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkandena 6, 38 och 40 samt 2021/22:4211 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 17.

Ställningstagande

Vi vill framhålla att det finns naturvårdsåtgärder som lantbrukare kan göra och som inte rymms inom de EU-gemensamma jordbruksreglerna. Det kan vara viktiga insatser för biologisk mångfald även om de inte utförs på stora arealer, t.ex. naturvårdsbränning och bevarande skötsel av särskilda biotoper. Vi anser därför att regeringen ska arbeta för att möjliggöra stöd för sådana riktade naturvårdsåtgärder, oavsett om det blir en del av Sveriges strategiska plan för jordbrukspolitiken eller inte.

Sveriges mjölkbönder har i flera år haft en pressad situation. Priset på mjölk har ofta varit lågt. Oavsett prisfluktuationer har svensk mjölkproduktion ständigt problem med onormalt höga produktionskostnader till följd av särlagstiftning och skattesatser som är högre för Sverige, även i tider när lantbruket fått en partiell, tillfällig dieselskatteåterbetalning. Mjölproduktionen skapar viktiga arbetstillfällen och bidrar till en livskraftig och levande landsbygd. Det är i harmoni med våra ambitioner för djurvälstånd att svenska mjölkkor ska beta utomhus sommartid, men det går inte att blunda för att detta innebär en konkurrensnackdel för mjölkbönderna på grund av mer arbete och högre kostnader. Vi anser därför att de svenska mjölkbönderna behöver kompenseras för merkostnader på grund av högre krav i djurskyddet, bl.a. genom att införa en djurvälståndersättning för mjölkkor på bete och stöd för slakteriavgifter. EU-förhandlingarna inför beslut om de EU-gemensamma jordbruksreglerna öppnade för betesersättning för bete som krävs i nationell lag, men bara för de länder som antar nya regler om sådana krav. Det är alltså

för närvarande svårt att införa en betesersättning i Sverige. EU:s nya kontrollförordning har också minskat möjligheterna att sänka slakteriavgifterna som kompensation till djurhållare för Sveriges högre djurskydds krav. För att i framtiden få möjlighet att lämna en betesersättning till svenska mjölkbönder och sänka slakteriavgifterna, bör regeringen arbeta för att påverka EU för att skapa dessa möjligheter.

2. Den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 1 (MP)

av Maria Gardfjell (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4061 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkandena 6, 38 och 40 samt
2021/22:4211 av Camilla Hansén m.fl. (MP) yrkande 17 och
avslår motionerna

2021/22:1048 av Anna-Belle Strömberg (S),

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 19 och 25,

2021/22:2637 av Sten Bergheden (M) och

2021/22:2763 av Sten Bergheden (M).

Ställningstagande

Den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU är ett mycket viktigt instrument. Jordbrukspolitiken bör användas aktivt för att främja en förbättrad djurhållning och främja en övergång till mer växtbaserad livsmedelsproduktion. För att åstadkomma det behövs sanktioner, t.ex. avdrag i stöd och ersättningar när en verksamhet inte lever upp till nivån i EU:s djurskyddsdirektiv. I de fall EU-revisioner påvisar hög förekomst av avvikelser i en enskild medlemsstat bör det vara möjligt att djur och djurprodukter från detta land inte får tillträde till den gemensamma marknaden utan bara får saluföras nationellt. Regeringen bör även driva på inom EU för att avveckla subventionerna för industriella icke-ekologiska jordbruk.

Inom mjölkproduktionen förekommer det fortfarande att djur hålls uppbundna under stallperioden, som i vissa delar av landet kan vara upp till tio månader. Fler och fler ladugårdar inreds för lösdrift, vilket är ett krav vid nyproduktion, men trots detta står fortfarande 20–30 procent av korna uppbundna vintertid. Det begränsar inte bara rörelsefriheten utan även de sociala kontakterna – något som är mycket viktigt för sociala djur som kor. System med uppbundna djur dominerar i skogs- och mellanbygderna och det handlar främst om gårdar med färre än 50 kor. Dessa mindre gårdar är ofta

viktiga både för hävden av naturbetesmarker och för att bibehålla företagande på landsbygden. För att underlätta för dessa gårdar att ställa om till lösdrift bör ett särskilt investeringsstöd införas som påskyndar omställningen till lösdrift även på mindre mjölkgårdar. För att stimulera till ökad betesdrift för mjölkkor utöver lagkravet bör en djurvälståndssättning införas.

3. Jordbrukets klimatpåverkan, punkt 2 (MP)

av Maria Gardfjell (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4066 av Lorentz Tovatt m.fl. (MP) yrkande 57 och

2021/22:4079 av Maria Gardfjell (MP) yrkandena 1–5.

Ställningstagande

Jag vill framhålla att ingen sektor är mer central för vår världs överlevnad än livsmedelssektorn. Om lantbrukare odlar på rätt sätt och arbetar med naturen och inte emot den, kommer lantbruket inte bara att öka produktionen av mer näringsrik mat och generera mer sysselsättning, även naturens förmåga att hålla hela systemet igång på obestämd tid kommer att främjas.

Regenerativt jordbruk handlar om att möjliggöra vitalitet i ekosystemen genom att tillfredsställa mänskliga behov av mat, energi och material på ett effektivt sätt. Genom att ställa om till regenerativa jordbruksmetoder kan stora delar av de växthusgasutsläpp, gifter och den övergödning som skapas av dagens industriella jordbruk undvikas. Regenerativt jordbruk går ut på att bibehålla god jordhälsa, vilket bl.a. innebär att 1) återställa den naturliga kolbalansen i marken som har utarmats världen över, 2) undvika insatsmedel som handelsgödsel med stor klimatpåverkan och kemiska bekämpningsmedel, 3) främja biodiversiteten och synergier mellan växter och djur. Genom att använda regenerativa odlingsmetoder kan stora delar av det industriella jordbrukets miljöproblem hanteras samtidigt som jordens produktivitet återställs, och därutöver skapas viktiga kolsänkor. Regenerativt jordbruk följer sex huvudsakliga principer: minimera påverkan på jorden, skydda och stärka jordhälsan, maximera diversiteten, integrera djurhållning med betande djur, hålla jorden täckt och upprätthålla rotaktivitet året om. Exempel på regenerativa odlingsmetoder är vallodling, mellangrödor, plöjningsfritt jordbruk, agroekologi, agroforestry (trädjordbruk), genomtänkta balanserade växtföljder, vattenvård inklusive återställande av våtmarker, användning av biokol, balanserad djurhållning med betesdrift och odling av fleråriga grödor.

Svenskt jordbruk bör ha integrerat regenerativa odlingsmetoder i större skala till 2035 för att säkerställa att jordbruket skapar livsmedel, bidrar till att minska halterna av föroreningar i vatten och mark samt växthusgaser i atmosfären, ökar den biologiska mångfalden och skapar kolsänkor.

Utveckling av markanvändning i allmänhet och jordbruket i synnerhet är av stor vikt för arbetet att skapa kolsänkor och minusutsläpp. Det finns däremot inget gemensamt ramverk för hur kolinlagring i jordbruksmark ska mätas och verifieras. Det finns utvecklingsprojekt i Finland under Carbon Action i MULTA-projektet. Detta är något som skulle behöva etableras före ett ekonomiskt compensationssystem, exempelvis omvända auktioner av minusutsläpp som Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) föreslår för att jordbruket ska kunna bli mer klimatsmart. Det bör skapas ett gemensamt ramverk för hur kolinlagring i jordbruksmark ska mätas och verifieras.

En stor del av jordbrukets utsläpp är svåra att minska. Därför är åtgärder som bidrar till ökad kolinlagring i jordbruksmark oerhört väsentliga. För att främja omställningen till regenerativa odlingsmetoder för lantbruket måste investeringarna i klimatsmarta och regenerativa jordbrukssystem öka. Samhället måste stödja innovation och skapa förutsättningar för en stärkt forskning med syfte att nå vetenskapliga genombrott. Det behövs en tydlig strategi för hur kunskap kan förmedlas från forskningens frontlinjer till lantbrukare genom testbäddar och modernt utvecklings- och rådgivningsstöd. Företagare inom livsmedelssektorn behöver involveras i arbetet för att klara klimatomställningen i hela livsmedelskedjan. Ett system bör utredas för ekonomisk kompensation till jordbrukare som ökar kolinlagringen i marken. En satsning bör göras på utbildning, rådgivning och utvecklingsstöd till jordbrukare för integreringen av regenerativa jordbruksmetoder. Sverige bör verka för att investeringar, produktion och nedmyllning av biokol ska främjas genom t.ex. EU:s landsbygdsprogram, jordbruks- och regionstöd och klimatklivet.

För att ytterligare underlätta och hitta synergier mellan lantbrukare, näringslivet, akademien, konsumenterna och statliga myndigheter inom områdena kolinlagring och regenerativt jordbruk bör man undersöka möjligheterna att utveckla en plattform i likhet med finska Carbon Action. I en sådan plattform kan samverkan utvecklas kring regenerativa jordbruksmetoder. Samverkan behövs också för att utveckla finansiering, initiera innovation, för informationsutbyte och för att lokal och nationell affärsutveckling ska kunna skapas.

4. Den ekologiska produktionens klimat- och miljönytta, punkt 3 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 29 och

avslår motionerna

2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 54 och

2021/22:4081 av Maria Gardfjell (MP).

Ställningstagande

Vi har en öppen och positiv inställning när det gäller både konventionell och ekologisk odling och anser att dessa produktionsformer har goda förutsättningar att samexistera på marknaden. Svensk miljölagstiftning är strikt, vilket gör att det svenska konventionella jordbruket redan i hög grad är miljövänligt, och mycket mer miljövänligt än utländska jordbruk i genomsnitt. Det är positivt att det finns ett ekologiskt alternativ som ger lantbrukare möjlighet att höja sin lönsamhet. Det ekologiska jordbruket skapar värdetillväxt och därigenom fler jobb på landsbygden. Det är viktigt för en fungerande marknad att producenter och konsumenter möts och att efterfrågan hos konsumenter kan mötas, inte minst för att upprätthålla betalningsviljan. Ekologisk odling kan också fungera som en spjutspets för utprovning, tillämpning och anpassning av ny miljövänlig teknik som även det konventionella jordbruket har möjlighet att använda. Det är således välkommet med balanserade åtgärder som bidrar till att öka produktionen, konsumtionen och exporten av ekologiska produkter. Det allmänna bör stödja den ekologiska produktionen att utveckla produktiviteten eftersom produktiviteten är lägre i ekologisk produktion. Miljönyttan är större i flera avseenden, men eftersom vi anser att ekologisk produktion ska konkurrera genom sin egna styrkor snarare än föras framåt av politiken, bör det allmänna stödja utvecklingen av miljönyttan, vilket i Sverige är det starkaste argumentet för att handla ekologiska produkter. Vi anser således att regeringen bör verka för att den ekologiska produktionens miljönytta och produktivitet ska öka.

5. Den ekologiska produktionens klimat- och miljönytta, punkt 3 (MP)

av Maria Gardfjell (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 54 och
2021/22:4081 av Maria Gardfjell (MP) samt
avslår motion
2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 29.

Ställningstagande

Utsläppen av lustgas från jordbruket är direkt kopplade till tillförseln av nytt, reaktivt kväve i odlingsystemen, där mineralgödsel utgör omkring tre fjärdedelar av nytillförseln. Mängden tillfört kväve har ökat dramatiskt i hela världen under det senaste seklet. Även produktionen av mineralgödsel orsakar stora utsläpp. I ekologiskt jordbruk används inte konstgödsel, och produktionen är också generellt mer kvävesnål än i konventionellt jordbruk. Utsläppen från kvävecykeln i ekologiskt jordbruk är därmed mindre än i jordbruk med konventionella brukningsmetoder. Det finns ett behov av ökad kunskap om klimatvinsterna med ekologisk produktion, med tanke på den lägre kvävetillförseln och avsaknaden av nyproducerat reaktivt kväve som insatsmedel. En lämplig myndighet bör få i uppdrag att undersöka detta närmare. Flera internationella organisationer, däribland FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation FAO, har på senare år lyft fram att det är mindre insatsmedel och brukningsmetoder, som används inom exempelvis ekologiskt jordbruk, som behövs för att klara framtidens matförsörjning. Det handlar om varierade växtföljder och jordbruk som kombinerar djur- och växthållning, roterande betesmarker och vallodling för att öka markernas bördighet.

Jag anser att Jordbruksverket bör ges i uppdrag att i sin rådgivning inkludera möjligheten till ekologisk produktion i känsliga områden vid dricksvattentäkter för att minska negativ miljöpåverkan och undvika risker med oönskade kemikalier i vattnet. Att bedriva extensivt jordbruk kan ge lägre skördar med mer miljönytta inom avrinningsområdet.

6. En reviderad livsmedelsstrategi, punkt 4 (MP)

av Maria Gardfjell (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4060 av Maria Gardfjell (MP),

2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 52 och

2021/22:4079 av Maria Gardfjell (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Jag vill framhålla att det finns ett behov av att se över den svenska livsmedelsstrategin. När strategin togs fram skedde det i ett sammanhang med ett lantbruk i kris, en konkurrenskraftsutredning som visat på behov av att stärka sektorn samt ett behov av långsiktiga spelregler för lantbrukets aktörer i relation till EU och omvärlden. Livsmedelsstrategin fick ett starkt parlamentariskt stöd och utgör grunden för mycket av arbetet på myndigheter och i lantbruksnäringen. Det sker dock mycket i omvärlden som gör att det behövs ett omtag för att inte strategin ska upplevas som förlegad och gammaldags. Sedan strategin togs fram har det skett ett ökat fokus på klimatkrisen och förlusten av biologisk mångfald, vi har genomlevt en pandemi och sett både EU:s gröna giv presenteras och FN:s toppmöte om livsmedelssystem, Food Systems Summit (FSS), genomföras. Det finns många positiva satsningar och nya insikter i EU:s livsmedelsstrategi från jord till bord och därför bör den svenska livsmedelsstrategin uppdateras för att ligga i linje med EU:s livsmedelsstrategi. Utöver EU-perspektivet måste prioriteringarna i FSS synas mer.

Det är samhällsekonomiskt lönsamt att genomföra åtgärder som bidrar till ökad kolinlagring i jordbruksmark, dvs. nyttan överstiger kostnaden. Nyttan består, utöver klimatnyttan, av minskat behov av mineralgödsel i framtiden, minskad övergödning samt potential för ökade framtida skördar och ökad biologisk mångfald. För lantbrukare betyder det dock, i det korta perspektivet, lägre intäkter av att inte kunna odla de för tillfället mest företagsekonomiskt lönsamma grödorna. Eftersom samhällets nytta av åtgärden är stor samtidigt som kostnaden drabbar lantbrukare, kan det finnas skäl att lantbrukare kompenseras med mer utvecklade miljöstöd, eller starkare marknadsutveckling för mer hållbart producerade livsmedel. Detta behöver tas i åtanke i utvecklingsarbetet kring livsmedelsstrategin.

Vattenpolitiken är splittrad mellan olika nivåer, och rollen för vattenplaneringen är för svag. Genom en mängd satsningar och initiativ har

vattenfrågan dock fått ökat politiskt fokus de senaste åren. Nu finns exempelvis ett tydligare myndighetssamarbete när det gäller dricksvatten eftersom Livsmedelsverket har fått ett samordningsansvar. Ett motsvarande myndighetssamarbete behövs också för sötvattensresursen – inklusive avloppsvatten, dagvatten samt uppströmsarbetet. Det behövs en tydligare koppling till förvaltning av sötvattensresursen när livsmedelsstrategin uppdateras.

7. Kriterier för återvättningsprojekt, punkt 5 (L)

av Jakob Olofsgård (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4199 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 91.

Ställningstagande

Jag vill peka på att återvätning erbjuder mycket kostnadseffektiva sätt att dämpa ökningen av koldioxidhalten i atmosfären. Återvätning av tidigare utdikad våtmark hindrar den avgång av koldioxid från nedbrytning av biomassa i marken som inleddes när marken torrlades. Ansvariga myndigheter bör få i uppdrag att utveckla kriterier för att bedöma lämplighet och prioritering för olika typer av återvättningsprojekt. Inriktningen bör vara att ta fram underlag för identifiering av lämplig mark för återvätning så att åtgärderna styrs till den mark som ger mest klimatnytta och nytta för andra mål, t.ex. biologisk mångfald och minskad övergödning, till lägst kostnad.

8. Biologisk mångfald i odlingslandskapet, punkt 6 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7 och 8 samt
avslår motion
2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkandena 8, 10 och 13.

Ställningstagande

Det svenska odlingslandskapet är inte bara oumbärligt för att trygga vår livsmedelsförsörjning och producera djurfoder, det är också hemvist för en rik biologisk mångfald och ett stort antal arter, varav många på senare år återfunnits på rödlistan över hotade arter. I hög utsträckning är det människan som över århundraden har format de landskapselement som nu utgör den kritiskt viktiga hemvisten. Det innebär att den biologiska mångfalden där är beroende av att vi förvaltar och vårdar landskapet på ett gynnsamt sätt. Vi anser att det ska vara möjligt att bedriva en lönsam och hållbar livsmedelsproduktion samtidigt som man bevarar och stärker den artrikedom som finns i och kring odlingslandskapet. Det arbetet måste förstärkas i syfte att säkra de ekosystemtjänster som livsmedelsproduktionen är beroende av och för att uppnå större motståndskraft mot klimatförändringarna och extremväder.

En rik mångfald av blommor är gynnsamt för insekter och olika slags pollinatörer, vilket i sin tur är gynnsamt för livsmedelsproduktionen. I många fall är det förhållandevis enkla åtgärder som kan innebära stor miljönytta med tanke på den biologiska mångfalden. Det kan innebära att fler typer av blommor och växter bör planteras i dessa områden samt att de tillåts växa snarare än klippas ned regelbundet. Vi anser att det därför behöver ses över hur fler vägkanter, kantzoner och diken kan få en ökad mängd och mångfald av blommor och därmed fler insekter och pollinatörer.

9. Biologisk mångfald i odlingslandskapet, punkt 6 (L)

av Jakob Olofsgård (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkandena 8, 10 och 13 samt avslår motion

2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7 och 8.

Ställningstagande

Jag vill lyfta fram att jordbrukslandskapet är en viktig livsmiljö för många växter och djur. Uppskattningsvis är hälften av de arter som förekommer i Europa beroende av livsmiljöer i jordbrukslandskapet. Framför allt ängs- och betesmarker samt jordbrukslandskapets kantzoner har stora värden, men det har även åkermarken i sig. Blommande grödor utgör föda för insekter, och dessa insekter bidrar med viktig pollinering. Pollineringen från vilda bin,

humlor och fjärilar är helt nödvändig för en tredjedel av världens livsmedelsproduktion. Många insekter motverkar även skador på grödor när de livnär sig på ogräs och skadegörande insekter. Jordbrukslandskapets betydelse för den biologiska mångfalden och förekomsten av pollinerande insekter bör därför vara en viktig parameter i hur jordbrukspolitik utvecklas. Insatser för biologisk mångfald bör även beaktas i den gemensamma jordbrukspolitiken inom EU.

Mark bör brukas på sätt som bidrar till en positiv status för fler arter. Det behövs åtgärder som gynnar pollinerande insekter, t.ex. miljöer i jordbrukslandskapet där insekterna kan hitta föda under den tid som åkrarnas grödor inte blommar. Kantzoner är ett effektivt sätt att åstadkomma detta. Kantzoner behövs även intill vattendrag.

Konsekvenserna för biologisk mångfald av konventionell odling kontra ekologisk odling behöver fortsätta att undersökas. Målet är att hitta metoder att bruka jorden som skonar den biologiska mångfalden utan att minska effektiviteten i jordbruket.

10. Växtnäringsläckage från jordbruket, punkt 7 (MP)

av Maria Gardfjell (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkandena 51, 53 och 55.

Ställningstagande

Jag vill framhålla att en central del i insatserna mot övergödning och förbättrad vattenkvalitet är att stävja den pågående strukturrationaliseringen inom jordbruket. Strukturrationaliseringen har gett upphov till att animalieproduktionen har koncentrerats till vissa regioner i Sverige och växtodling till andra delar. Gårdar med mer diversifierad och ekologisk produktion bör därför främjas. Produktionen av djurfoder i Sverige, som åkerböna och raps, bör gynnas, och import av soja, palmolja och andra typer av ohållbart foder bör fasas ut. Även inhemsk produktion av djurfoder bör främjas.

Det industriella jordbruket har gett upphov till ett överflöd av fossila gödningsmedel samt jordkompaktering och ökad avrinning, ett underskott på näring och att jordmånen har försämrats systematiskt. En central del i insatserna mot övergödning och förbättrad vattenkvalitet är därför att ställa om det industriella jordbruket till ett ekologiskt och regenerativt jordbruk. Därutöver bör avrinningen av näringsämnen från jordbruk motverkas genom

att etablera och utvidga kantzoner längs jordbruksvatten och avrinningsområden till sjö och hav i form av bl.a. våtmarker och naturlig växtlighet.

11. Hållbar livsmedelsproduktion, punkt 8 (L)

av Jakob Olofsgård (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2341 av Nina Lundström (L) yrkande 1 och avslår motionerna

2021/22:3857 av Kalle Olsson m.fl. (S),

2021/22:4069 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 3 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 20.

Ställningstagande

Jag kan konstatera att livsmedelsförsörjningen är beroende av att det finns tillgång till jordbruksmark, men även att det finns lantbrukare och företagare. Frihandel och internationellt samarbete är centrala delar i livsmedelsförsörjningen men samhällets förmåga att klara stora påfrestningar kräver en nationell beredskap. Stockholmsregionen är en av de snabbast växande regionerna i Europa. I regionen bor nästan en fjärdedel av Sveriges befolkning. Samtidigt har Stockholm i dag knappt 3 procent av landets åkermark och 3 procent av de svenska jordbruksföretagen. Stockholm är inte självförsörjande inom någon kategori livsmedel. Inte ens den sammanlagda livsmedelsproduktionen i hela östra Mellansverige räcker till för att täcka regionens behov. Länets beroende av livsmedel från andra delar av landet eller från andra länder innebär en sårbarhet och har betydelse för länets krisberedskap. Den livsmedels- och primärproduktion som finns i regionen behövs, och jordbruksmarkens värde behöver framhållas när staden växer och konkurrensen om marken är stor.

I takt med att Stockholm växer ökar konkurrensen om marken. En stor del av den åkermark som har högt värde i regionen finns i anslutning till tätorter. En stor andel av jordbruksmarken exploateras framför allt för bostadsbyggande. Stockholmsregionens arbete för ett långsiktigt hållbart livsmedelssystem förutsätter att hinder och svårigheter för företagare på landsbygden och i skärgården minimeras. Klimatförändringar innebär att vi bör förbereda oss på år med varierande skördar på grund av torka, regn och stormar. Stockholmsregionens problem med övergödning gör det viktigt att hitta hållbara lösningar för återföring av näringsämnen mellan stad och land.

Utvecklingen av hållbara kretsloppslösningar för större näringsflöden är en viktig framtidsfråga. Utmaningar i livsmedelsförsörjningen bör beaktas brett och långsiktigt.

12. Hållbar livsmedelsproduktion, punkt 8 (MP)

av Maria Gardfjell (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:4069 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP) yrkande 3 och

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 20 och

avslår motionerna

2021/22:2341 av Nina Lundström (L) yrkande 1 och

2021/22:3857 av Kalle Olsson m.fl. (S).

Ställningstagande

Jag anser att ny teknik behöver användas för att minska resursförbrukningen och svinnet i livsmedelssektorn, öka den inhemska odlingen av protein, minska beroendet av import av gödning och minimera användningen av bekämpningsmedel.

Rapporten Forests on fire visar att de sju största bankerna i Sverige har stora ekonomiska intressen i företag som producerar, distribuerar och säljer soja och nötkött, vilket är de främsta drivkrafterna bakom avskogningen. Organisationerna bakom rapporten rekommenderar regeringen att stödja de initiativ som pågår på EU-nivå och att driva politik för ett svenskt och globalt hållbart livsmedelssystem, bl.a. att fasa ut sojaimport för djurfoder och andra riskgrödor och att främja svenskt kött och svenska mejeriprodukter från naturliga betesmarker och ekologisk produktion. Det är orimligt att svensk konsumtion och produktion driver på skogsskövling och hotar mänskliga rättigheter på andra sidan jordklotet.

13. Nationella godkännanden för GMO och nya livsmedel, punkt 9 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 46 och

2021/22:2479 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 26.

Ställningstagande

Insekter som livsmedel och som foder kan vara en viktig del av en framtida livsmedelsproduktion som är resurssnål och som kan sluta kretslopp. Godkännande av nya livsmedel görs i dag gemensamt inom EU genom förordningen för nya livsmedel. Utvecklingen av sådana livsmedel har gått olika snabbt i olika länder inom EU, eftersom ett kommersiellt användande av insekter som livsmedel endast har godkänts i vissa EU-medlemsstater. Vi anser att en ny modell för EU-lagstiftning bör tillämpas som främjar teknikutveckling. EU-lagstiftningen för nya livsmedel bör inte som i dag endast leda till godkännanden på EU-nivå direkt. Lagstiftningen bör kunna tillåta nationella godkännanden, t.ex. direkt efter europeiska livsmedels-säkerhetsmyndighetens bedömning, så länge den aktuella medlemsstaten kan visa att livsmedlet inte släpps ut på marknaden i andra EU-länder. På så sätt kan en medlemsstat gå före och utveckla nya livsmedel. För dessa livsmedel kan därefter processen fullföljas i EU-systemet och godkännas på hela EU-marknaden på vanligt sätt.

Regleringen av genetiskt modifierade växter och produkter från sådana fungerar dåligt. Vi anser att dagens regler inte kan leda till den utveckling av sortmaterial som Sverige behöver för att lösa ekonomiska problem, odlings-, hälso- och miljöproblem i lantbruket. Senast en genetiskt modifierad gröda godkändes i EU var 2010. Vi ser därför ett behov av en ny modell för EU-lagstiftning som främjar viktig teknikutveckling. Lagstiftningen bör inte som i dag endast leda till godkännanden på EU-nivå, utan bör alltså även kunna tillåta nationella godkännanden, t.ex. direkt efter den europeiska livsmedelssäkerhetsmyndighetens bedömning, så länge den aktuella medlemsstaten kan visa att den genetiskt modifierade växten inte riskerar att släppas ut på marknaden i andra EU-länder. På så sätt kan en medlemsstat gå före och utveckla nytt sortmaterial till jordbruket, om den så vill. Dessa växter kan senare gå in i EU:s system för att godkännas på hela EU-marknaden på vanligt sätt. Om en sådan lagstiftningsmodell hade funnits tidigare, hade Sverige troligen under det senaste årtiondet kunnat lansera flera nya genetiskt modifierade växtsorter som på ett säkert sätt kunde ha minskat bekämpningsmedelsanvändningen i jordbruket och kemikalieanvändningen inom industrin.

14. Lagstiftningen om genteknik, punkt 10 (M, C)

av Kristina Yngwe (C), Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Ulrika Heie (C) och Marlène Lund Kopparklint (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 63 och 65 samt avslår motionerna

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 44 och 45 samt

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 53.

Ställningstagande

Genetiskt modifierade organismer (GMO) bidrar till att grödor får nya önskade egenskaper, som ett större vitamininnehåll, ökad resistens mot skadeangrepp eller tål torka bättre. Sedan CRISPR-Cas9-tekniken introducerades är det framför allt genredigering inom samma art som det forskas om. All form av genteknik är en snabbare teknik än konventionell växtförädling och kan därmed snabbare bidra till grödor med fördelar som de som räknas upp ovan. Det är enligt vår mening tveksamt om det kan anses vara någon avgörande principiell skillnad mellan om arters gener redigeras via gensax än om det sker med konventionell förädlingsteknik. Det är de förändrade egenskaperna och deras potentiella miljö-, avkastnings- eller hälsoeffekter som är viktiga att ta ställning till, inte förädlingsmetoden som sådan. Den potential som finns i att utveckla nya grödor genom växtförädlingstekniker bör tas till vara.

Lagstiftningen för odling av genetiskt modifierade grödor behöver ses över. Det handlar om att skapa ett modernt regelverk som möjliggör ökad livsmedelsförsörjningen och mindre miljö- och klimatpåverkan från jordbruket. Inte en enda genetiskt modifierad gröda har godkänts för odling i EU sedan det nya regelverket trädde i kraft i början på 2000-talet. En dom i EU-domstolen från 2018 har dessutom slagit fast att grödor framtagna med CRISPR-Cas9-tekniken ska klassificeras som GMO, trots att teknikerna är väsensskilda. Detta innebär de facto ett förbud och understryker ytterligare behovet av att regelverket för växtförädling förändras. Forskarsamhället har uttalat sig om att detta får långtgående konsekvenser för växtforskning, växtförädling och företagets vilja att investera i Sverige och Europa. Vi anser att lagstiftningen för växtförädling i EU måste moderniseras och göras mer teknikneutral och att CRISPR-Cas9 inte ska bedömas som en GMO.

15. Lagstiftningen om genteknik, punkt 10 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 44 och 45 samt avslår motionerna

2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 63 och 65 samt

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 53.

Ställningstagande

Nya växtförädlingsmetoder inom bl.a. gentekniken skapar nya möjligheter att exempelvis få fram nya sorter som kräver mindre bekämpningsmedel genom resistens mot olika skadegörare. Det pågår en ständig utveckling av nya tekniker och koncept inom området genetisk modifiering. En internationellt uppmärksammat ny teknik, som har tagits fram på bl.a. Umeå universitet, kallas CRISPR-Cas9. Det är en teknik som tillåter förändring av det genetiska materialet i organismer på ett enkelt och mycket precist sätt, s.k. genomredigering. Tekniken har revolutionerat området, och tillämpningar finns inom såväl medicin som växtförädling och på många andra områden. Teknikutvecklingen ställer frågan på sin spets om vad som ska regleras som GMO. Viss användning av CRISPR-Cas9 leder definitivt till en GMO, som när främmande DNA införs. Annan tillämpning resulterar i förändringar som lika väl kunde ha skett genom naturlig mutation. Lagstiftningen om genteknik reglerar vissa tekniker, och exempelvis CRISPR-Cas9 var inte uppfunnen när direktivet skrevs. Det är tydligt att gentekniklagstiftningen är föråldrad och inte fungerar. Regeringen bör arbeta aktivt och skyndsamt på EU-nivå för att uppfylla 2019 års tillkännagivande om att verka för en moderniserad och teknikneutral gentekniklagstiftning.

Vi anser att Jordbruksverket ska ges i uppdrag att försöka få till stånd förenklade förfaranden under direktiv 2001/18/EG för grödor med de mest okomplicerade genomredigeringarna i väntan på att regeringen fullföljt 2019 års tillkännagivande att åstadkomma en moderniserad, teknikneutral reglering.

16. Lagstiftningen om genteknik, punkt 10 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 53 och avslår motionerna

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 44 och 45 samt 2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkandena 63 och 65.

Ställningstagande

Genetiskt modifierade organismer (GMO) innebär både möjligheter och risker. Jag anser att möjligheterna ska tas till vara samtidigt som riskerna förebyggs på ett lämpligt sätt. Varje ny växtsort, oavsett vilken förädlingsteknik som använts, bör granskas ur miljö- och hälsosynpunkt innan den odlas och används. Nya växtsorter, oavsett förädlingsteknik, behövs för att öka produktiviteten i jordbruket och säkra jordbrukets framtid. Försiktighetsprincipen ska gälla vid introduktionen av nya genetiskt modifierade grödor. Det är angeläget att produkter som innehåller eller tillverkats av GMO hanteras så att nästa led i foder- eller livsmedelskedjan ges valfrihet i sitt förhållningssätt till GMO. Det ska även vara praktiskt möjligt för odlare att odla utan inblandning av GMO. Det bör finnas tydliga regler för märkning och spårbarhet av genetiskt modifierade produkter. Patentreglerna bör vara balanserade och inte hämma yrkesmässigt lantbruk eller fritidsodlingen. Regelverket för godkännande av nya sorter bör förenklas. Det är viktigt att även universitet och små förädlingsföretag kan delta i utvecklingen av nya växtsorter för att tillgodose det svenska behovet av sorter med nya egenskaper.

17. SLU Grogrund, punkt 11 (M, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Magnus Oscarsson (KD) och Marléne Lund Kopparklint (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) yrkande 62.

Ställningstagande

Vi anser att modern växtförädling är en viktig framtidsfråga för den globala livsmedelsförsörjningen, men också för miljön och klimatet. Det är därför välkommet att SLU Grogrund, som är ett center för nationell växtförädling, har etablerats för att driva på det nationella växtförädlingsarbetet. Vi anser dock att det är viktigt att verksamheten vid SLU Grogrund följs upp senast 2022.

18. Biologiskt nedbrytbara bekämpningsmedel, punkt 12 (L)

av Jakob Olofsgård (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L) yrkande 6.

Ställningstagande

Utvecklingen av bekämpningsmedel behöver fortsätta. Idealt träffar bekämpningsmedel just de skadedjur de är tänkta att motverka utan att påverka andra arter. De bekämpningsmedel som används bör snabbt brytas ned till ofarliga ämnen. Det är ett problem att EU:s jordbruksforskning ska vara förenlig med det ekologiska jordbrukets principer och därmed inte medger att medel satsas på att ta fram bättre bekämpningsmedel. Jag anser att EU:s jordbruksforskningsmedel bör kunna användas för att utveckla träffsäkra och biologiskt nedbrytbara bekämpningsmedel.

19. Strategiskt arbete med kompetensförsörjning, punkt 13 (M, C, KD)

av Kristina Yngwe (C), Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Magnus Oscarsson (KD), Ulrika Heie (C) och Marléne Lund Kopparklint (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 21.

Ställningstagande

Vi vill lyfta fram att Tillväxtverket i en rapport till regeringen anför att svensk livsmedelssektor har stora behov av att arbeta mer systematiskt och strategiskt med kompetensförsörjning. Myndigheten efterlyser kompetensförsörjningsstrategier på nationell nivå såväl som branschspecifika, där det ingår aktiviteter för att åstadkomma viktiga positionsflyttningar. Vi delar bedömningen att det behövs ett mer systematiskt och strategiskt arbete med kompetensförsörjningen inom livsmedelskedjan. Kompetensförsörjningen är central för att nå målen i livsmedelsstrategin.

20. Anpassade utbildningar, punkt 14 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 40.

Ställningstagande

Konkurrenskraftsutredningen föreslog att SLU i samarbete med näringslivet samt svensk och internationell expertis inom universitet och högskola skulle få i uppdrag att analysera och lämna förslag till hur kompetensförsörjningen för primärproduktionen kan stärkas genom högre utbildning. Utredningen föreslog också att viktiga kunskapsområden för att stärka konkurrenskraften prioriteras inom ramen för kompetensutveckling och rådgivning inom

landsbygdsprogrammet. Genom anpassade utbildningar för ändamålet, både på gymnasie- och högskolenivå, kan goda förutsättningar för framgångsrika företag och tillgång till kompetent arbetskraft skapas. Vi anser att det är viktigt att säkerställa kompetensförsörjningen för de areella näringarna och att anpassa utbildningarna mer efter arbetslivets behov, särskilt i fråga om bristyrken. Söktrycket är inte så högt till jordbruksrelaterade utbildningar, vare sig till naturbruksgymnasier eller agronomutbildningen. Även här spelar troligen den dåliga lönsamheten in. Lönsamheten måste höjas och krånglet minskas för att jordbruk ska bli en framtidsnäring igen.

21. Gårdsslakterier och mobila slakterier, punkt 15 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 31 och

2021/22:2479 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 22 och

avslår motion

2021/22:4061 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 27.

Ställningstagande

Mobila slakterier har en positiv effekt på djurproduktionen och medför att djurtransporter kan undvikas helt. De möjliggör dessutom en stor flexibilitet. Det har dock varit svårt att driva sådana slakterier med tillräcklig lönsamhet. Andra åtgärder än regelförenkling kan behöva göras för att möjliggöra fler småskaliga slakterier och mobila slakterier. Därför bör regeringen utreda vilka åtgärder som krävs för att öka tillgången på sådana.

22. Gårdsslakterier och mobila slakterier, punkt 15 (MP)

av Maria Gardfjell (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4061 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 27 och

avslår motionerna
2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 31 och
2021/22:2479 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 22.

Ställningstagande

Jag vill minimera slakteritransporterna och utveckla en decentraliserad slakterinäring så att transporterna kortas. Jag anser att mobila slakterier och ny teknik för gårdsslakterier bör fortsätta att utvecklas.

23. Tilldelning av mark vid omarrondering, punkt 16 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 24.

Ställningstagande

Vid omarronderingsprojekt måste det säkerställas att mark som någon tilldelas inte innehåller områden som riskerar att bli reservat. Markägaren ska inte heller hindras i sitt brukande genom att beslut tas om nyckelbiotoper eller andra begränsningar. Det finns fall där markägare har godtagit omarronderingsförslag, men där det sedan, inom relativt kort tid, har tagits beslut om nyckelbiotoper, reservatsbildning eller andra begränsningar. Detta riskerar att allvarligt skada förtroendet för och viljan att medverka i omarrondering. Det bör därför utredas hur fastigheter i samband med omarrondering ska inventeras för att sådana situationer ska kunna undvikas. Det bör också utredas om man kan fastlägga en period på förslagsvis ett eller ett par tiotal år efter omarrondering, under vilka ytterligare areella begränsningar inte får åläggas markägaren utan synnerliga skäl.

24. Bevattning, punkt 17 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 13.

Ställningstagande

Vi ser en potential att använda kommunala avloppsdammar för bevattning av lantbruksgrödor. Varje år samlas totalt en miljard ton avloppsvatten in från våra reningsverk som innehåller en mängd resurser, i synnerhet kväve och fosfor, som skulle kunna tas tillvara mycket bättre, t.ex. som bevattning inom jordbruket och trädgårdsnäringen. Vi vill utreda hur detta vatten kan komma bättre till användning, bl.a. genom att se över hur tillståndprocessen för bevattning kan bli tydligare och ta mindre tid. Potentialen och behovet av nya regler och styrmedel bör utredas för att kommuner i ökad utsträckning ska kunna tillhandahålla renat avloppsvatten för företag.

25. Utveckling av företagande i livsmedelskedjan, punkt 18 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Marléne Lund Kopparklint (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2021/22:3689 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 20.

Ställningstagande

Förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion ger en instruktion till länsstyrelserna att främja länens utveckling och verka för att nationella mål får genomslag i länen. Med det perspektivet som grund vill vi ge länsstyrelserna en tydlig roll att hjälpa till för att hitta lösningar för framtiden tillsammans med näringslivet. På så vis blir länsstyrelserna behjälpliga med att hitta lösningar för att främja hållbar utveckling. Det uppdrag som regeringen gav Tillväxtverket i januari 2021 att Jordbruksverket, Naturvårdsverket och länsstyrelserna i samråd ska ta fram konkreta tjänster för att effektivisera och förenkla för företag och andra verksamhetsutövare inom livsmedelskedjan bör utvidgas till ett generellt uppdrag att verka för att hitta hållbara lösningar.

26. Fäbodbruk och djurhållning, punkt 19 (SD, KD)

av Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Staffan Eklöf (SD) och Mats Nordberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 27 och 28 samt avslår motion

2021/22:2094 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 2.

Ställningstagande

För närvarande har ca 200 lantbrukare ett fäbodåtagande där traditionen med mulbete och fritt bete i skog och utmarker hålls vid liv. Fäbodåtaganden måste i dag omfatta 6 hektar. Många fäbodbrukare med mindre markareal saknar därför incitament att ha betesdjur vid sina fäbodrar. Jag anser därför att arealen bör sänkas till 4 hektar. Kunskapen om fäbodbruk är i dag låg, och omfattningen av betesdriften är inte heltäckande. Det behövs bättre statistik som visar vad som betas, vad som kan betas och vilka beten som kan återupptas eller utökas med hjälp av rätt incitament.

27. Vissa frågor om odling av blommor, punkt 20 (MP)

av Maria Gardfjell (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2021/22:4100 av Emma Hult (MP) yrkandena 1–3.

Ställningstagande

Miljöpåverkan i samband med intensiv odling av färska blommor är stor, och odlingarna som ofta finns utomlands besprutas kraftigt och är energi- och vattenkrävande. Dessutom orsakar transporten av blommorna till Europa höga koldioxidutsläpp. De största producenterna av snittblommor är Nederländerna, Kenya, Colombia, Ecuador och Israel. Kenya exporterade nästan 40 procent

av Europas snittblommor 2017. Regeringen borde utreda importerade blommors miljö- och klimatpåverkan.

Användning av kemiska bekämpningsmedel i blomsterodlingar är vanligt förekommande, och reglerna för vilka bekämpningsmedel som får användas är inte lika strikta som för ätbara grödor. Ändå sätter vi ofta blommorna i en vas på köksbordet där vi äter, spelar spel och läser läxor. Kemikalierna orsakar också problem för odlingarnas närliggande mark- och vattenområden. Därför bör regleringen när det gäller bekämpningsmedel ses över och likställas så att samma regler gäller för blommor som för ätbara grödor.

Intresset för de blommor vi väljer att sätta på bordet ökar, och snittblomsodlarna blir allt fler. För att vi som konsument ska kunna göra medvetna val skulle en ursprungsmärkning av blommor underlätta. Det bör därför införas en obligatorisk ursprungsmärkning.

Särskilda yttranden

1. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (M)

Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Marléne Lund Kopparklint (M) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller vårt partis förslag hänvisar vi till våra kommittémotioner. Vi vidhåller de synpunkter som vi har framfört men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

2. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (SD)

Martin Kinnunen (SD), Staffan Eklöf (SD) och Mats Nordberg (SD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller vårt partis förslag hänvisar vi till våra kommittémotioner. Vi vidhåller de synpunkter som vi har framfört men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

3. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (C)

Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller vårt partis förslag hänvisar vi till våra kommittémotioner. Vi vidhåller de synpunkter som vi har framfört men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

4. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (KD)

Magnus Oscarsson (KD) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller mitt partis förslag hänvisar jag till våra kommittémotioner. Jag vidhåller de synpunkter som vi har framfört men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

5. Motioner som bereds förenklat, punkt 22 (L)

Jakob Olofsgård (L) anför:

Utskottet har genom förenklad motionsberedning avstyrkt de motionsförslag som finns upptagna i bilaga 2. När det gäller mitt partis förslag hänvisar jag till våra kommittémotioner. Jag vidhåller de synpunkter som vi har framfört men avstår från att ge uttryck för dem i en reservation.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2021/22

2021/22:26 av Angelica Lundberg och Mikael Eskilandersson (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett slopat stöd till sockerproduktion för livsmedelsändamål och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:196 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bekämpning av ogräsens stånds och renkavle och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:211 av Mikael Larsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om implementering av livsmedelsstrategin och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:293 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ändring i utsädeslagen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:597 av Jan Ericson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla regelverk för att gynna småskalig livsmedels- och djurproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:615 av Eric Palmqvist (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att tillåta markförsäljning och byggnation ovanför odlingsgränsen och i renbetesfjällen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:852 av Mats Green m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inte är politikens uppgift att ta ställning till vilka produktionsmetoder som lantbrukare ska använda och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att produktionsmålen för ekologisk odling bör ersättas med strävansmål för ett mer resurseffektivt jordbruk och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:858 av Mats Green m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ekologisk odling och dess lägre avkastningsförmåga samt vilka konsekvenser det får för klimat, miljö samt en globalt växande befolkning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen då det gäller synen på mervärdet i ekologisk odling bör agera i enlighet med relevant forskning samt slutsatser från regeringens expertmyndigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:895 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare uppdrag till länsstyrelser och regioner att stötta svenskt mathantverk och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1048 av Anna-Belle Strömberg (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör överväga att verka för att skolmjölkstödet bibehålls eller utökas och att ansökningsförfarandet förenklas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1123 av Ulrika Heindorff och Annicka Engblom (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör förstärka livsmedelsstrategin på så sätt att den ska inkludera hur Sverige kan bli världsledande på forskning, utveckling, produktion och export av vegetariska och veganska livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1132 av John Weinerhall (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur regelförenklingar och avregleringar i jordbruket kan införas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1204 av Lars Thomsson (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör utreda och verka för att tillskapa en katastroffond för jordbrukets behov framgent och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1613 av Peter Helander och Per Åsling (båda C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av ägofredslagstiftningen så att fäboddrift kan fortsätta och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1616 av Mikael Larsson och Anders Åkesson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förenklad metod för utbetalning av stöd till lantbruket och landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1900 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordbrukare inte ska drabbas av mer än en ekonomisk sanktion för ett och samma fel och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1918 av Åsa Coenraads (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram ett konkret handlingsprogram för konkurrenskraft inom växtbaserade livsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:1919 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skånkt jordbruks produktionskraft och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att koppla anslag till myndigheter och länsstyrelser utifrån hur väl de samverkar med näringslivet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det skånska jordbruket och livsmedelsindustrin och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2094 av Kerstin Lundgren (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uttala vikten av att kunna upprätthålla öppna landskap genom betande får på landsbygden genom småföretag med djurhållning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2178 av Helena Storckenfeldt (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta privatpersoner att sälja hönsägg till detaljhandlare och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta privatpersoner att sälja ägg som sorterats efter vikt och kvalitet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta privatpersoner att sälja ägg som tvättats och rengjorts och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2222 av Helena Storckenfeldt (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket bör få i uppdrag att se över rekommendationerna kring varroabehandling och dess mätmetoder i syfte att främja en långsiktigt hållbar biavel och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2340 av Nina Lundström (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hästnäringen och dess effekter på öppna landskap och kretslopp och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2341 av Nina Lundström (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jordbruksmark och livsmedelsförsörjningen i Stockholmsregionen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda försöksverksamhet i Stockholmsregionen med avbytare inom lantbruket och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2432 av Eric Palmqvist m.fl. (SD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda regelverket för markförsäljning ovanför odlingsgränsen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2451 av Eric Palmqvist m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla reglerna för småskaliga slakterier och tillkännager detta för regeringen.
- 10.2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om regellättnader gällande strandskydd och att undersöka möjligheterna till markförsäljning ovanför odlingsgränsen och tillkännager detta för regeringen.

Förslaget behandlas i den del som avser om att undersöka möjligheterna till markförsäljning ovanför odlingsgränsen

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra jordbrukets förutsättningar och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2454 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga berörda myndigheter ska genomföra EU-direktiv och tillämpa EU-förordningar på ett sätt som ger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt för de landsbygdsnära näringarna och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att företrädare som förhandlar om regler på EU-nivå ska få instruktion att bedöma de positiva och negativa konsekvenserna för det svenska lantbruket av nya regler mycket tidigt i processen och verka för goda konkurrensförutsättningar för svenskt lantbruk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att så långt det är möjligt verka för nationell beslutanderätt över jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den gemensamma jordbrukspolitiken ska vara utformad på ett sätt som passar svenska förhållanden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU-reglerna bör ges flexibilitet för att inte lantbrukare ska drabbas hårt av oförutsägbara händelser som de inte kan påverka, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att införa ett inventeringsbaserat miljöstöd för biologisk mångfald i jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska arbeta för att möjliggöra miljöstöd för skötsel av övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska främja biologiskt fungerande övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska arbeta för att möjliggöra stöd för riktade naturvårdsåtgärder som inte ryms inom den gemensamma jordbrukspolitiken och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör främja våtmarksetablering och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska arbeta för att påverka i EU för att skapa möjligheter att införa en djurvälståndssättning för mjölkkor på bete och att sänka slakteriavgifter och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket bör arbeta för tidigarelagda och snabbare utbetalningar av direktstöd och miljöersättningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om vad ett statligt lån för att överbrygga karenstiden för att få ut sin andel i en mejerikooperation skulle innebära för bl.a.

- konkurrensen, prissättningen, vinstfördelningen och lönsamheten i näringen och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen under år 2022 ska genomföra riksdagens tillkännagivande i betänkande 2016/17:MJU23 om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att den ekologiska produktionens miljönytta och produktivitet ska öka och tillkännager detta för regeringen.
 30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckling av nya koncept inom jordbruket, exempelvis mellanformer mellan konventionellt och ekologiskt jordbruk, bör uppmuntras och tillkännager detta för regeringen.
 31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda vilka åtgärder som kan vidtas för att öka tillgången på små lokala slakterier och mobila slakterier och tillkännager detta för regeringen.
 37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt berörda myndigheter att samverka och medverka till förbättrad konkurrenskraft inom livsmedelssektorn och tillkännager detta för regeringen.
 40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa kompetensförsörjningen för de areella näringarna genom att anpassa utbildningarna mer efter näringarnas behov och tillkännager detta för regeringen.
 41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska stödja satsningar på innovation och utveckling inom jordbrukssektorn och tillkännager detta för regeringen.
 42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att offentliga medel i högre utsträckning ska riktas till behovsdriven forskning och tillkännager detta för regeringen.
 43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt Formas och SLU att tydligare redovisa vilka andelar av forskningen som går till behovsdriven forskning samt vilka behov denna forskning svarar mot, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket ska ges i uppdrag att försöka få till stånd förenklade förfaranden under direktiv 2001/18/EG för grödor med de mest okomplicerade genomredigeringarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska arbeta aktivt och skyndsamt på EU-nivå för att uppfylla 2019 års tillkännagivande om att verka för en moderniserad och

- teknikneutral gentekniklagstiftning och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU-lagstiftningen för genetiskt modifierade växter ska tillåta medlemsstater att utfärda nationella godkännanden för utsläppande på marknaden om vissa villkor är uppfyllda och tillkännager detta för regeringen.
 51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordbruksstöden i högre grad bör gå till aktiva lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.
 53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska förbättra förutsättningarna för ökad svensk proteinfoderodling och tillkännager detta för regeringen.
 54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga berörda myndigheter ska ha förenklingsuppdrag och föreslå slopade regleringar på nationell nivå och EU-nivå, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmuntra och underlätta kompetenshöjande specialisering av tillsynspersonal genom samarbete mellan kommuner och tillkännager detta för regeringen.
 59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att alla myndigheter som prövar tillståndsansökningar och utövar tillsyn inom de areella näringarna noga följer förvaltningslagens bestämmelser och principer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
 64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn kring reglerna för spridning och hantering av stallgödsel bör ske och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2455 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målet inom jordbrukssektorn i klimatarbetet i första hand bör utgå från att öka svensk konkurrenskraft och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2457 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevara och utveckla svensk animalieproduktion för en god djurhälsa och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2458 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta till vara gamla hagar och unika platser och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en åtgärdsplan för att säkerställa tillgången på foder vid kris och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förkasta förslag från SOU 2020:10 som märkbart skulle försvåra för hästnäringen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2460 av Runar Filper m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket tillsammans med andra myndigheter, i högre grad än i dag, bör verka för att bevara och utveckla hag- och betesmarkerna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att bevara och utveckla odlingen av de gamla lantsorterna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att bevara och utveckla de hotade svenska lantraserna och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett livskraftigt och levande fäbodjordbruk och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillföra ytterligare incitament och resurser för att stärka arbetet med restaurering av natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett särskilt riktat stöd för bevarande av överloppsbyggnader och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2462 av Mats Nordberg m.fl. (SD):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa vid omarronderingsprojekt att inte mark som någon tilldelas innehåller områden som riskerar att bli reservat och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2479 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen under år 2022 ska genomföra riksdagens tillkännagivande från betänkande 2016/17:MJU23 om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer och tillkännager detta för regeringen.

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglerna för småskaliga slakterier ska förenklas och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda vilka åtgärder som krävs för att öka tillgången på mindre, lokala slakterier och mobila slakterier och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU-lagstiftningen för nya livsmedel och för livsmedel framställda med modern växtförädlingssteknik ska tillåta medlemsstater att utfärda nationella godkännanden, så länge den aktuella medlemsstaten kan visa att livsmedlet inte släpps ut på marknaden i andra EU-länder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2520 av Hans Rothenberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att på ett seriöst sätt tillåta och stimulera vidare forskning om GMO, såväl inhemskt som inom EU, och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2537 av Roger Hedlund m.fl. (SD):

22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utredning av möjligheter till markförsäljning ovanför odlingsgränsen i syfte att möjliggöra markförsörjning, tillväxt och byggnation och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2637 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över beräkningsgrunderna för investeringsstöd för att minska klimatgaserna och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2639 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverket för att öka även den småskaliga djurhållningen på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2669 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagar och regelverk i syfte att öka konkurrenskraften för och produktionen av svensk honung och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2676 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter ska beakta livsmedelsstrategins mål och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2677 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inriktningen för hur målen för livsmedelsstrategin ska uppnås och hur uppföljningen av målen ska genomföras och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2678 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att den gemensamma jordbrukspolitiken i EU uppdateras så att konkurrenskraften för Sveriges bönder stärks och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2679 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inte ska ha ett särskilt produktionsmål för ekologisk odling och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2724 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en tydlig strategi för ökad produktion av svensk mat och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2730 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över ansökningsprocessen och möjligheterna att förenkla ansökningshandlingarna för föreningar för att söka EU-stöd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att förkorta handläggningstiderna för ansökningar om EU-stöd och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tillhandahålla råd och understöd vid ansökan om EU-stöd och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2763 av Sten Bergheden (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av regelverket för fånggrödor och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:2775 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Jordbruksverket i uppgift att årligen redovisa en konkurrenskraftsjämförelse mellan svenskt lantbruk och övriga länders lantbruk i Europa och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket tydligt bör redovisa vilka produktionsgrenar inom lantbruket i Sverige som tappar konkurrenskraft gentemot Europas bönder och vilka produktionsgrenar som har stärkt sin konkurrenskraft, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:2873 av Mattias Karlsson i Luleå (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra reglerna om det s.k. bostadsbandet i rennäringslagen 85 § så att den utvidgas till hela Norrbotten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:3013 av Johnny Skalin (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bättre ekonomiska förutsättningar för jordbruket och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3094 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över långsiktiga villkor och möjligheter för att fortsätta att stimulera svensk hästavelns utveckling för att stärka den svenska hästen genom att arbeta för en nationell häststrategi och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hästföretagandets villkor och förutsättningar för att fortsätta att stärka företagande på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3109 av Cecilia Widegren (M):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att hästsektorn ska vara en naturlig del i utvecklingen av landsbygden och bidra till att nå EU:s miljömål och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att orimliga regler eller förhållningssätt till övergödning inte ska drabba de gröna näringarna i allmänhet och den svenska hästnäringen i synnerhet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3116 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja tillväxten i Skaraborg och Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta att minska regelkrånglet för jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska myndigheter bör bidra till ökad konkurrenskraft för det svenska lantbruket och livsmedelsindustrin och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3242 av Peter Helander m.fl. (C):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mulbetesrätten ska förtydligas i lagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3435 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka i EU för att kraven på lagring av flyt- och stallgödsel i avrinningsområden ska skärpas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3437 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den samordnande funktion för ekologisk produktion som regeringen har inrättat i stället bör ha till uppgift att se till hela jordbrukets hållbarhet och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inte ska ha ett särskilt produktionsmål eller konsumtionsmål för ekologisk odling och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att den gemensamma jordbrukspolitiken i EU uppdateras så att konkurrenskraften för svenska bönder stärks och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inriktningen för hur målen för livsmedelsstrategin ska uppnås och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter ska beakta livsmedelsstrategins mål och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en redogörelse för hur målen för strategin ska mätas och hur måluppföljningen ska ske och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast ska ge Jordbruksverket i uppdrag att se över olika regelverk så att de inte hindrar införandet av digital teknik till jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska mer långtgående särkrav för primär- och livsmedelsproduktionen med jämna mellanrum bör prövas för att säkerställa att svensk produktion inte slås ut och ersätts av alternativ produktion producerad under betydligt sämre förhållanden och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheterna vid genomförandet av EU-direktiv eller tillämpningen av EU-förordningar ska genomföra dem på ett sätt som medger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att EU:s nya jordbrukspolitik premierar insatser som leder till både ökad produktion och hållbarhet och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att från jord till bord-strategin bidrar till en hållbar och ansvarsfull användning av insatsvaror i jordbruket i hela EU och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska verka för att från jord till bord-strategin i EU inte får inskränka ägande- och brukanderätten och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomförandet av EU:s gemensamma jordbrukspolitik ska ske på ett sätt som ger svenska bönder möjlighet att öka sin produktion och stärka sin konkurrenskraft samtidigt som hållbarheten stärks och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att såväl regler som ersättningar för miljöskydd i större utsträckning bör kopplas till resultat i stället för åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ge nystartade livsmedelsföretag dispens från vissa krav i uppstartsskedet och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att konsekvenserna av alla skärpta regler ska analyseras noga och att företag i primär- och livsmedelsproduktionen alltid ska ges en rimlig tidsram för att ställa om sin verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att förenkla reglerna för småskaliga och mobila slakterier och tillkännager detta för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för den svenska hästnäringen och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om näringsläckage från hästnäringen och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att jordbrukarstöden betalas ut i tid och tillkännager detta för regeringen.
57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den tillämpade forskningen i hela livsmedelskedjan och tillkännager detta för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge SLU i uppdrag att se över hur livsmedelsutbildningar på universitetsnivå kan göras mer attraktiva och tillkännager detta för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av de regler som omfattar vetenskaplig utvärdering av ny teknik för primär- och livsmedelsproduktionen, i syfte att ta fram lämpliga regelförenklingar, och tillkännager detta för regeringen.
61. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utlysningar av offentligt finansierad forskning som rör modern växtförädling i Sverige liksom i övriga EU ska utlysas och bedömas på vetenskapliga och teknikneutrala grunder och tillkännager detta för regeringen.
62. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att 2022 följa upp effekterna av SLU Grogrund och tillkännager detta för regeringen.
63. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka i EU för att växtförädlingstekniken CRISPR-Cas9 inte ska regleras utifrån samma regelverk som GMO och tillkännager detta för regeringen.
64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utlysningar av offentligt finansierad forskning som rör växtförädling i Sverige liksom i övriga EU ska bedömas på vetenskapliga och teknikneutrala grunder och tillkännager detta för regeringen.
65. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen som reglerar godkännande av nya odlingsgrödor inom EU ska baseras på grödans egenskaper och dess påverkan på människans hälsa och miljö snarare än tekniken i sig och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3438 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Jordbruksverket i uppdrag att utarbeta åtgärder för att öka pollineringen i miljön och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de ekonomiska och administrativa förutsättningarna för att främja bi- och hummelodling och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för bevarandet av ängs- och hagmarker genom ett konkurrenskraftigt jordbruk och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3525 av Ola Johansson m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att likställa hästnäring med övrig djurhållande näringsverksamhet på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över kompensationsstödet och gårdsstödet så att hästverksamhet tillgodoses likvärdigt med andra areella näringar inom jordbruket och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3650 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kontinuerligt arbeta för att förenkla regler för små eller nystartade livsmedelsföretag och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följa upp de initiativ som har tagits på EU-nivå för en mer resultatorienterad jordbrukspolitik och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i samarbete med branschen verka för en smidig implementering av den nya jordbrukspolitiken i syfte att effektivisera handläggningen av jordbruksstöd och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka arbetet med att öka den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur fler vägkanter, kantzoner och diken kan få en ökad mängd och mångfald av blommor och därmed fler insekter och pollinatörer och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur stödåtgärder i syfte att öka mängden ängsytor och hagmarker kan utökas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur mängden naturvårdsbesättningar av nötkreatur som betar kan ökas och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning kring en skördeskadeförsäkring med en statlig grundplåt tillsammans med försäkringsbranschen och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda potentialen och behovet av nya regler och styrmedel för att kommuner i ökad utsträckning ska kunna tillhandahålla renat avloppsvatten för företag, t.ex. inom trädgård och jordbruk, och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förstärka arbetet för att minska fossilanvändningen i lanterbruken och ersätta det fossila bränslet med förnybart och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnor ska ha lika goda möjligheter att få EU-stöd som män och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett mer systematiskt och strategiskt arbete med kompetensförsörjningen inom livsmedelskedjan och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att resurstilldelningen för Sveriges lantbruksuniversitet ska skapa förutsättningar för livslångt lärande, uppmuntra kurser på halvfart, distanskurser och relevanta sommarkurser av fördjupningskaraktär samt premiera kvalitet och arbetslivsanknytning och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna till stärkt forskning och utveckling inom de gröna näringarna och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hästnäringen bör likställas med övriga näringar och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fokusera på kunskapshöjande åtgärder såsom rådgivning och rekommendationer för att minska risken för övergödning från hästverksamheter och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3666 av Annie Lööf m.fl. (C):

42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnor och män ska ha lika goda möjligheter att få EU-stöd och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3680 av Mikael Larsson m.fl. (C):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i förhandlingarna med EU bör undersöka möjligheterna till

fortsatt bredbandsstöd i kommande landsbygdsprogramperiod och tillkännager detta för regeringen.

18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen skyndsamt måste agera för att avsätta bredbandsmedel inom landsbygdsprogrammet ska betalas ut inom EU:s uppsatta tidsramar för utbetalning och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3689 av Lars Hjalmered m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en regel- och förenklingskommission i jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om länsstyrelsernas roll samt myndigheters roll att samverka för utveckling av näringslivet och företagande och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3769 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att lantbrukarna får sina EU-ersättningar i tid och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i lämpligt sammanhang se över möjligheten att införa en förseningsavgift som ska betalas av Jordbruksverket till den lantbrukare som inte fått sina EU-ersättningar i tid, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa ränta på belopp som blir för sent utbetalda från Jordbruksverket till lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3857 av Kalle Olsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att vidta åtgärder för en mer robust livsmedelsproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3880 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett nationellt råd för att genomföra den nationella livsmedelsstrategin och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om främjandeuppdrag till myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en sammanhållen handlingsplan med tydliga mätbara mål för hur regelbelastningen ska minska och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa principen ”En regel in, en regel ut” och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överimplementering av EU-lagstiftning i svensk rätt ska motverkas och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en enda myndighetsperson ska kontrollera verksamhetens alla delar vid sitt besök och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en parlamentarisk statlig utredning bör tillsättas för att ta ett samlat grepp om regelbördan och föreslå förenklingar och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Jordbruksverket i uppdrag att utarbeta ett digitalt och förenklat system för anmälnings- och tillståndsprövning inom animalieproduktionen och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla handläggningen med hjälp av AI och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de svenska ståndpunkterna i förhandlingar om EU:s gemensamma jordbrukspolitik ska syfta till att stärka svensk konkurrenskraft samtidigt som den totala EU-budgeten för jordbruk minskar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU-ersättningarna ska betalas ut så snart som möjligt och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör utredas hur en bestämmelse kan införas om att Sverige betalar ut jordbruksstödet till dess mottagare och sedan blir fordringsägare gentemot EU för stödet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska skattesubventionen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik inte ska öka och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordbrukare inte ska drabbas av mer än en ekonomisk sanktion för ett och samma fel och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att sänka minimiarealen för fäbodåtagande till 4 hektar och tillkännager detta för regeringen.

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka kunskapen om betesdriften som omfattas av fäbodbruk och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter bör utveckla instrument och riktlinjer så att lokala kontrakt kan spridas och initieras över hela landet och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda införandet av någon form av fond för katastrofskador inom jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn ska genomföras av hur biodlingen kan stödjas och utvecklas i vårt land och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsatt förbättra förutsättningarna för fler arbetstillfällen inom hästnäringen och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om genetiskt modifierade organismer (GMO) och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3918 av Linda Modig (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ny stödombudsindelning för det nationella stödet och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3981 av Jakob Olofsgård m.fl. (L):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s jordbruksforskningsmedel ska kunna användas för att utveckla träffsäkra och biologiskt nedbrytbara bekämpningsmedel och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om insatser för att stärka den biologiska mångfalden utan att produktiviteten i jordbruket försämras och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av öppna landskap och av habitat för pollinerande insekter och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mark bör brukas på sätt som bidrar till en positiv status för fler arter och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av kantzoner intill vattendrag och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevara strandängar genom att låta djur beta strandnära och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:3996 av Joar Forssell m.fl. (L):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att modernisera EU:s jordbrukspolitik och överföra anslag från jordbruksstödet till forskning och utveckling och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4060 av Maria Gardfjell (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur livsmedelsstrategin kan revideras och utvecklas i enlighet med förslagen i motionen och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4061 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s jordbrukspolitik ska främja en förbättrad djurhållning och EU-bidrag snabbt ska kunna dras tillbaka från de som inte uppfyller kraven i EU:s djurskyddsdirektiv och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att mobila slakterier och ny teknik för gårdsslakterier ska fortsätta att utvecklas och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett investeringsstöd som påskyndar omställningen till lösdrift även på mindre mjölkgårdar och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stimulera till ökad betesdrift för mjölkkor, utöver lagkravet, och därför införa en djurvälståndssättning för bete och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4062 av Maria Gardfjell m.fl. (MP):

51. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en central del i insatserna mot övergödning och en förbättrad vattenkvalitet är att stävja den pågående strukturrationalisering inom jordbruket som gett upphov till att animalieproduktionen koncentrerats till vissa regioner i Sverige och växtodling till andra delar, och att gårdar med mer diversifierad och ekologisk produktion därför bör främjas, samt inhemsk produktion av djurfoder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
52. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behövs en tydligare koppling till förvaltning av sötvattensresursen när livsmedelsstrategin uppdateras och tillkännager detta för regeringen.
53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en central del i insatserna mot övergödning och en förbättrad vattenkvalitet är att ställa om det industriella jordbruket, som har gett upphov till ett överflöd av fossila gödningsmedel samt jordkompaktering och ökad avrinning, ett underskott på näring och ett

- systematiskt försämrande av jordmånen, till ett ekologiskt och regenerativt jordbruk, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket bör ges i uppdrag att i rådgivning inkludera möjligheten till ekologisk produktion i känsliga områden vid dricksvattentäkter för att minska negativ miljöpåverkan och undvika risker med oönskade kemikalier i vattnet och tillkännager detta för regeringen.
 55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en central del i insatserna mot övergödning och en förbättrad vattenkvalitet är att aktivt motverka avrinnningen av näringsämnen från jordbruk genom att etablera och utvidga kantzoner längs jordbruksvatten och avrinningsområden till sjö och hav i form av våtmarker och naturlig växtlighet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4066 av Lorentz Tovatt m.fl. (MP):

57. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka kolinlagringen i jordbruksmarker och stoppa förlusten av åkermark och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4069 av Amanda Palmstierna m.fl. (MP):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fasa ut import av riskgrödor, t.ex. palmolja eller soja för djurfoder, och främja ett hållbart livsmedelssystem och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4079 av Maria Gardfjell (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenskt jordbruk ska ha integrerat regenerativa odlingsmetoder i större skala till 2035 för att säkerställa att jordbruket både skapar livsmedel, bidrar till att minska halterna av föroreningar i vatten och mark samt växthusgaser i atmosfären, ökar den biologiska mångfalden och skapar kolsänkor och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa ett gemensamt ramverk för hur kolinlagring i jordbruksmark ska mätas och verifieras och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett system för ekonomisk kompensation till jordbrukare som ökar kolinlagringen i marken och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en satsning på utbildning, rådgivning och utvecklingsstöd till jordbrukare för integreringen av regenerativa jordbruksmetoder och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla en plattform för samarbete mellan statliga myndigheter, näringslivet och lantbrukare om kolinlagring i jordbruksmark, i likhet med finska Carbon Action, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att revidera livsmedelsstrategin i syfte att utveckla ett hållbart och mer miljö- och klimatanpassat jordbruk och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4081 av Maria Gardfjell (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det finns ett behov av ökade kunskaper om klimatvinsterna med ekologisk produktion, sett till den lägre kvävetillförseln och avsaknaden av nyproducerat reaktivt kväve som insatsmedel, och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4100 av Emma Hult (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om obligatorisk ursprungsmärkning av blomster och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda importerade blomsters miljö- och klimatpåverkan och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samma regler ska gälla för såväl blomster som ätbara grödor för vilka bekämpningsmedel som får användas och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4197 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att använda ny teknik för att minska resursförbrukning och svinn i livsmedelssektorn, öka den inhemska odlingen av protein, minska beroendet av import av gödning och minimera användningen av bekämpningsmedel, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2021/22:4199 av Johan Pehrson m.fl. (L):

53. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av åtgärder för att minska växthusgasutsläppen från gödsel och tillkännager detta för regeringen.
54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att vidareutveckla och sprida kunskap om hur metangasavgången från boskap kan minska och tillkännager detta för regeringen.
55. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidareutveckla lantbrukets metoder och sprida kunskapen för att minska utsläppen av klimatgaser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

91. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det behöver utvecklas kriterier för att välja ut återvätningsprojekt och tillkännager detta för regeringen.

2021/22:4211 av Camilla Hansén m.fl. (MP):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att driva på inom EU för att avveckla subventioner för industriella icke-ekologiska jordbruk och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Motionsyrkanden som avstyrks av utskottet

Motion	Motionärer	Yrkanden
22. Motioner som bereds förenklad		
2021/22:26	Angelica Lundberg och Mikael Eskilandersson (båda SD)	
2021/22:211	Mikael Larsson (C)	
2021/22:293	Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD)	
2021/22:597	Jan Ericson (M)	
2021/22:615	Eric Palmqvist (SD)	
2021/22:852	Mats Green m.fl. (M)	1 och 2
2021/22:858	Mats Green m.fl. (M)	1 och 2
2021/22:895	Saila Quicklund (M)	
2021/22:1123	Ulrika Heindorff och Annicka Engblom (båda M)	
2021/22:1132	John Weinerhall (M)	1
2021/22:1204	Lars Thomsson (C)	
2021/22:1613	Peter Helander och Per Åsling (båda C)	2
2021/22:1616	Mikael Larsson och Anders Åkesson (båda C)	
2021/22:1900	Sten Bergheden (M)	
2021/22:1918	Åsa Coenraads (M)	
2021/22:1919	Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M)	1, 3 och 4
2021/22:2178	Helena Storckenfeldt (M)	1–3
2021/22:2222	Helena Storckenfeldt (M)	
2021/22:2340	Nina Lundström (L)	
2021/22:2341	Nina Lundström (L)	2
2021/22:2432	Eric Palmqvist m.fl. (SD)	14
2021/22:2451	Eric Palmqvist m.fl. (SD)	5, 10.2 och 25
2021/22:2454	Staffan Eklöf m.fl. (SD)	1–6, 17, 18, 20, 26–28, 30, 37, 41–43, 51, 53, 54, 58, 59 och 64
2021/22:2455	Martin Kinnunen m.fl. (SD)	29
2021/22:2457	Yasmine Eriksson m.fl. (SD)	1

2021/22:2458	Yasmine Eriksson m.fl. (SD)	3, 4 och 7
2021/22:2460	Runar Filper m.fl. (SD)	1–6
2021/22:2479	Staffan Eklöf m.fl. (SD)	20 och 21
2021/22:2520	Hans Rothenberg (M)	
2021/22:2537	Roger Hedlund m.fl. (SD)	22
2021/22:2639	Sten Bergheden (M)	
2021/22:2669	Sten Bergheden (M)	1
2021/22:2676	Sten Bergheden (M)	
2021/22:2677	Sten Bergheden (M)	
2021/22:2678	Sten Bergheden (M)	
2021/22:2679	Sten Bergheden (M)	
2021/22:2724	Sten Bergheden (M)	1
2021/22:2730	Sten Bergheden (M)	1–3
2021/22:2775	Sten Bergheden (M)	1 och 2
2021/22:2873	Mattias Karlsson i Luleå (M)	
2021/22:3013	Johnny Skalin (SD)	
2021/22:3094	Cecilia Widegren (M)	1 och 2
2021/22:3109	Cecilia Widegren (M)	9 och 11
2021/22:3116	Cecilia Widegren (M)	1–3
2021/22:3242	Peter Helander m.fl. (C)	17
2021/22:3435	Jessica Rosencrantz m.fl. (M)	7
2021/22:3437	Jessica Rosencrantz m.fl. (M)	2–7, 25–31, 36, 43, 48, 49, 52–54, 57, 58, 60, 61 och 64
2021/22:3438	Jessica Rosencrantz m.fl. (M)	8–10
2021/22:3525	Ola Johansson m.fl. (C)	1 och 2
2021/22:3650	Kristina Yngwe m.fl. (C)	3, 5, 6, 9, 10, 12, 17, 19, 24, 25, 45 och 48
2021/22:3666	Annie Lööf m.fl. (C)	42
2021/22:3680	Mikael Larsson m.fl. (C)	9 och 18
2021/22:3689	Lars Hjalmered m.fl. (M)	7
2021/22:3769	Sten Bergheden (M)	1–3

2021/22:3880	Magnus Oscarsson m.fl. (KD)	5, 7–10, 13– 15, 19, 21, 23–26, 39, 41, 47 och 48
2021/22:3918	Linda Modig (C)	
2021/22:3981	Jakob Olofsgård m.fl. (L)	9 och 22
2021/22:3996	Joar Forssell m.fl. (L)	3
2021/22:4199	Johan Pehrson m.fl. (L)	53–55